NICUȚĂ TĂNASE

Astăzi e ziua mea

NICUŢĂ TĂNASE
ASTĂZI E ZIUA MEA
Povestire

EDITURA TINERETULUI
1959

Dedic această carte soţiei mele, Zoica, fratelui meu, Anghel, și tuturor oamenilor care m-au ajutat în drumul meu spre scris. O dedic și hunedorenilor.

Cu multă recunoștinţă.
Nicuţa Tănase

ÎN LOC DE PREFAŢĂ

În ziua de 16 octombrie 1954 am găsit în sala cinematografului „Maxim Gorki” din orașul Hunedoara, după terminarea spectacolului, un portofel care conţinea: un buletin de identitate seria Ab 195776, optzeci și șase de lei, trei fotografii, o cartelă de lemne, o factură achitată, eliberată de „Comlemn Mobila” din Hunedoara, pentru un dormitor și un dulap de bucătărie, și următoarea autobiografie:

AUTOBIOGRAFIE

Subsemnatul Tudor A. Niculae m-am născut în anul 1924, luna august ziua 12, în casa părinţilor mei din București, șoseaua Giulești nr. 128. Tatăl meu, Anghel Gheorghe Niculae, ţăran sărac din comuna Priboieni, jud. Muscel, a venit în București în anul 1908. Copil fiind, a slugărit pe la diverși stăpâni, apoi, cumpărându-și o balanţă și două coșuri, a devenit negustor. A vândut fructe, pește, zarzavaturi.

După aceasta și-a cumpărat o doniţă și a vândut braga. În timpul din urmă vindea plăcintă caldă cu un cărucior pe care îl închiriase. În anul 1915 a cunoscut pe mama, Elena Moldoveana, care era ser viitoare la casa unui inginer de pe str. Anghelescu.

Elena Moldoveanu este fiica ţăranului sărac Ion Moldoveanu, din comuna Sebeș, judeţul Făgăraș, și a fost băgată la stăpân de la etatea de 13 ani. Cu banii strânși de mama, în cei cinci ani de slugărit, și de tata, cu negustoria lui, și-au cumpărat un chioșc, un primus, un sac de făină, un lighean și ce mai aveau nevoie și au început să facă gogoși.

La începutul căsniciei lor l-au născut pe fratele meu mai mare, Anghel A. Niculae, pe care l-au dat, imediat ce s-a făcut de 13 ani, ucenic la un frizer de pe Rahova. Apoi a urmat soră-mea Niculina. Și cum am arătat mai sus, eu m-am născut în anul 1924.

Trebuie să arăt că și Anghel Niculae și Elena Moldoveanu, devenită după căsătorie Elena Niculae, erau neștiutori de carte. În anul 1935, pentru că tata pusese degetul greșit pe niște facturi false, a intrat la Văcărești, pentru câtva timp. Au urmat niște sechestrări și astfel negustoria s-a dus de râpă. Mama s-a îmbolnăvit și în 1936, când eu aveam 12 ani, iar tata a ieșit din pușcărie, Elena Moldoveanu, devenită Elena Anghel Niculae, a murit. Imediat după moartea mamei, soră-mea Niculina a fugit cu un tâmplar de mobile.

În casa părintească am rămas doar eu cu tata care, după cele întâmplate, a pierdut complet încrederea în viaţă. Am trăit câtva timp din vânzarea lucrurilor care ne-au mai rămas. Nemaiavând ce vinde, tata și-a luat lumea în cap. Și-a făcut rost de o doniţă și a început să cutreiere bâlciurile din ţară. Pe mine m-a sărutat când a plecat și mi-a spus să mă descurc și eu cum voi putea. Mi-a mai spus că și el tot de la etatea de 12 ani a început să-și câştige existenţa. Singur, și a plecat. Rămânând de unul singur, am început să vând lucrurile de strictă necesitate care

le-am mai găsit prin casă. Pe urmă am început să trăiesc din căpătat. Femeile din mahala îmi aduceau demâncare, fiecare ce putea.

Am descoperit după câtva timp în pivniţa noastră nişte sifoane goale. Zece bucăţi. Le-am vândut şi astfel mi-am făcut rost de un capital. M-am dus în oraş, am cumpărat o ladă cu mere, am adus-o în spinare până în faţa Atelierelor Griviţa şi am făcut grămezi. Un leu grămada. Nu eram făcut pentru negustorie. Am mâncat foarte repede capitalul. Apoi am început să fac hamalâc în Gara de Nord. Nu mergea nici meseria asta. Foamea m-a îndemnat să fur unui cetăţean o servietă în care n-am găsit decât nişte hârtii. În momentul când căutam să vând servieta pentru a o transforma în mâncare, am fost prins de un agent „secret" şi am fost dus la prefectura poliţiei, unde mi s-au luat amprentele digitale. Mi s-au făcut poze şi, împreună cu alţi 12 copii de seama mea am fost da şi în primire la doi sergenţi de stradă care ne-au urcat într-o dubă şi ne-au dus până la Gara de Nord. Acolo urma să ne urce în tren şi să ne ducă la o închisoare de delincvenţi minori. Împreună cu un copil de seama mea, pe nume Traian Androne, am făcut un plan de fugă. Am stabilit să fugim unul într-o parte, iar celălalt în altă parte şi să ne întâlnim, dacă ne reuşeşte evadarea, la Podul Grand, după două ceasuri. Evadarea ne-a reuşit şi, conform înţelegerii, ne-am întâlnit la Podul Grand.

Ne-am dus în Obor şi aici am devenit vegetarieni. Mâncam morcovi care conţineau vitamine, fructe şi, când aveam o zi bună, mâncam şi pâine. Pe urmă am început să vindem ziare. Traian era o fire de aventurier. Mi-a băgat în cap să mă duc cu el la Constanţa, să ne furişăm pe un vapor cu care să plecăm din ţară. Am plecat la Constanţa, însă planul ne-a fost dat peste cap de un bucătar de pe vapor care ne-a prins şi, după ce ne-a bătut bine, ne-a spus să o luăm din loc. Am revenit în Bucureşti unde am început s-o luăm de la capăt. Traian a fost prins în momentul când a vrut să fugă cu o valiză, şi am rămas singur. Am pornit pe jos spre comuna Priboieni, satul în care tata avea doi fraţi şi două surori. Am stat pe capul lor câteva luni. Şi pentru că mâncarea nu le ajungea nici măcar lor, am plecat în căutarea lui tata. De la nişte limonagii am aflat că tata se află la bâlciul din Brezoaia. L-am găsit. I-am spus: „Tată, m-ai făcut, acum dă-mi să mănânc".

Vindea apă vopsită cu anilină şi îndulcită cu zaharină. Avea un fel de puţină şi o sticlă lungă, ca de şampanie, găurită în fund. Iar în loc de dop avea o jumătate de mosor. Două pahare, şi atât. Mi-a făcut şi mie rost de o doniţă şi, sub patronajul lui, am început să vând şi eu limonadă în Brezoaia. Seara, când nu mai mergea limonada, dădeam ajutor lui nea Pândele care avea nişte lanţuri. Mă urcam sus şi cu pieptul, cu toată puterea mea, învârteam la acest ringhispil.

Frate-meu Anghel, după ce a terminat cu ucenicia, a venit în mahalaua unde ne-am născut şi a deschis o frizerie. Tata a dispărut iar, şi eu am intrat ucenic frizer la frate-meu. Meseria asta de frizer nu mi-a plăcut nici în ruptul capului. Aşa că mâncam mâncarea lui frate-meu de pomană. Mina îmi era grea, butucănoasă. Nu era mină de frizer. Băgase şi frate-meu de seamă lucrul ăsta. A vorbit cu nea Radu macagiul, care era maistru la garajele Leonida, şi la 1 februarie 1939 am intrat ucenic la atelierul de lăcătuşerie. Muncitorii de aici m-au luat sub oblăduirea lor. Au

avut grijă de mine.

Am lucrat la garajele Leonida din anul 1939 până în decembrie 1942, când am ieșit calfă. În acest timp am făcut cursul seral de ucenici de la școala Kiseleff.

În 1942, luna decembrie, am părăsit garajele Leonida. Am lucrat câteva luni la ateliere particulare, apoi în martie 1943 m-am angajat ca lucrător lăcătuș la fabrica de scule Oţel Rapid. În anul 1945 am plecat prin demisie de la Oţel Rapid și m-am angajat la atelierele Valdrag din cartierul meu.

Apoi am fost încorporat în regimentul 3 Infanterie Voluntari Panduri. Am urmat școala de șoferi și am fost vărsat la compania auto a Ministerului de război, ca șofer.

În anul 1947, luna noiembrie am fost lăsat la vatră și în aceeași lună, după două zile de la darea în primire a efectelor militare, din cauza unui costum de haine, am plecat la Hunedoara. *Am fost angajat ca lăcătuș la construcţii metalice, apoi am fost transferat la serviciul control și recepţie a materialelor din comerţ Hunedoara, unde lucrez și astăzi.*

Pe front nu am fost.

Decoraţii militare nu am.

Rude apropiate: Anghel A. Niculae, frizer, frate; Niculina Alexandrescu, soră; Matei Alexandrescu, maistru tâmplar, cumnat; Ion Gheorghe Niculae, unchi din partea lui tata, ţăran sărac din comuna Priboieni; Ioana Pănescu, mătușă, din partea lui tata; Mariţa Băieţel, mătușă, tot din partea lui tata. Toţi ţărani săraci.

Din partea mamei: Maria Șapcă, căsătorită cu Șapcă Moise, cizmar; Marta Sendruc, căsătorită cu Simian Sendruc, ţăran sărac din comuna Sebeș, Făgăraș.

Sunt căsătorit cu Zoe Bontea din Hunedoara, fiica lui Virgil Bontea și Rozalia Bontea. Am un copil, pe Dănuţ.

Mă cunosc, și pot da referinţe despre mine următorii tovarăși:

1. *Ţonescu Ilie, șofer GETAX, București.*
2. *Mateescu Marin, cazangiu, Griviţa Roșie, București.*
3. *Puşcaşu Gheorghe, str. Arţarului nr. 16, București.*
4. *Grigore Gheorghe, sudor, garajele CFR Griviţa.*
5. *Vâlceanu Aron, turnător la C.S. Hunedoara.*
6. *Balint Carol, Lăcătuș la secţia montaj construcţii metalice C.S. Hunedoara.*

Aceasta îmi este autobiografia pe care o dau și o semnez.

TUDOR A. NICULAE
Hunedoara, 15 octombrie 1954

În aceeași zi am pornit în căutarea celui care-și pierduse portofelul. L-am găsit pe strada B numărul 6, din Orașul muncitoresc. Era distrus. Când i-am înmânat portofelul mi-a sărit de gât şi m-a sărutat ca pe un frate pe care nu-l văzuse de mulţi ani. Nu știa ce să-mi facă de bucurie. N-am scăpat de el decât noaptea târziu. L-am rugat să mă primească și să-mi povestească din viaţa lui. Ne-am întâlnit de multe ori. A avut o viaţă interesantă. În această auto biografie există un pasaj în

care este ceva neclar.

El spune că în anul 1947, luna noiembrie, a fost lăsat la vatră și din cauza unui costum de haine a plecat la Hunedoara. I-am cerut lămuriri. De ce din cauza unui costum? Mi-a povestit amănunţit.

În cele ce urmează am căutat să reconstitui un fragment, o parte din viaţa eroului meu, Tudor A. Niculae.

COSTUMUL MALAGAMBA

În acea dimineaţă, când a sunat deșteptătorul, eram treaz. N-am sărit din pat cum făceam de obicei.

Am întins mâna și am tras piedica clopoţelului, mi-am așezat mai bine pătura pe mine și mantaua cu care eram învelit și am continuat să mă uit în tavan.

Puţin mai târziu am auzit bătăi în ușă.

— Da, intră, am bolborosit eu, fără să mă mișc.

Era sora mea, Niculina.

— Ce-i cu tine, Tudore? Azi nu te duci la cazar mă? m-a întrebat ea din ușă.

Nu aveam chef de vorbă. I-am răspuns scurt:

— Nu.

Ea a bâiguit ceva, apoi m-a lăsat în pace. Am auzit din nou scârţâitul metalic al balamalelor neunse de cine știe când, iar după aceea, șoapte în camera soră-mii. M-am sucit și m-am răsucit în pat. M-am uitat din nou în sus la crăpăturile cât degetul din tavan, la tencuiala căzută, iar parte din ea gata-gata să cadă. Am privit carpetele de pe pereţi, care ascundeau după ele alte crăpături și mai mari. Pe urmă am privit fotografiile de pe pereţi. Într-o poză, tata în faţa casei, nebărbierit de șase săptămâni. Era după moartea mamei. În altă fotografie, făcută tot la minut, mama, dumnezeu s-o ierte, soră-mea Niculina și eu, când eram de nouă ani. La fotografia asta m-am uitat mult. Da, era mama, legată cu năframă sub bărbie, cu bluza aia făcută din niște material vărgat, croită stângaci și cusută de croitoreasa săracilor din maha laua noastră… Cusută și croită de madam Șari. Se văd în fotografie pantofii ei scâlciaţi, aduși într-o parte. Soră-mea, și ea are pantofii scâlciaţi la fel că ai mamei. Se disting și peticite de pe haina soră-mii.

Eu, Tudor Niculae, înregistrat la ofiţerul stării civile ca sex bărbătesc, am în picioare o pereche de uantofi de damă, cu baretă. Atunci când m-am fotografiat purtam o pereche de pantofi ai soră-mii. Pantofi pe care nu-i mai putea încălţa. Îi rămăseseră mici.

Atunci eram îmbrăcat cu ce aveam mai bun. Cu hainele noastre de sărbătoare. Ne-am fotografiat la Moși. Aveam în mână și o trompetă, iar pe cap un fes.

M-am uitat apoi la gradul meu de soldat fruntaș, de pe epoletul vestonului din cuier, la șifonierul soră-mi, dărăpănat, cu vopseaua cojită, în care știam că nu-i aproape nimic, la perdele, la ciucurii de la perdele, m-am uitat la lampa de gaz

numărul cinci, la sticla de lampă ciobită și afumată într-o parte.

Mi-am vârât după aceea capul în pernă și am început să plâng ca un copil. De ce? Sunt om în toată firea!

Am auzit iar ușa deschizându-se. Nu m, am mișcat.

— Ești bolnav, Tudore? am deslușit vocea domoală și răgușită de mult fumat a lui nea Matei, cumnatu-meu.

Mi-am șters lacrimile pe furiș, cu colţul de la faţa de pernă cârpită, și m-am întors.

Am văzut faţa slabă a tâmplarului. Era îmbrăcat în salopeta lui nouă-nouţă pe care o poartă numai pe stradă. Când ajunge la atelier, o dezbracă. Lucrează cu una numai petice. Poate să se ducă la serviciu cu salopeta ruptă? Doar îl cunosc atâţia !

Avea în mână sufertașul cu ciorba de fasole rămasă de aseară. Pleca la serviciu. Pleca să tragă la rindea din răsputeri.

Dacă a văzut că nu-i răspund, m-a întrebat din nou:

— Ai păţit ceva, Tudore?

— N-am păţit nimic, bre' nea Matei… Da' azi nu mă duc la companie. Am treabă…

— Stai acasă? Faţa a început să i se lumineze.

A pus sufertașul pe masă și pachetul în care avea învelită felia de mămăligă și s-a așezat pe pat lângă mine. Tudore, tocmai mă gândeam să te rog să vii mai devreme astăzi… trebuie să săpăm o groapă în fundul grădinii.

— Ce groapă, bre nea Matei?

— O groapă de stins var.

De ce-i arde! Copiii îi sunt dezbrăcaţi, în oală n-a mai fiert carne de nu mai știu când și el strânge ban pe ban ca să-și repare casa.

— Te-apuci tu de săpat? Am însemnat eu locul, am bătut patru ţăruși. Nu trebuie aşa adâncă…

Dacă o termini până la patru, când ies de la serviciu, ar fi grozav de bine. Am merge pe urmă cu roaba la Bălășoiu după var.

— Bre nea Matei, mai las-o dracu' de casă.

Las-o! O să vină timpul s-o reparăm și pe ea. Am să mă liberez și eu. O să intru să lucrez şi-o s-o facem!

Și-a scos ceasul ăla al lui „Roscop Patent", s-a uitat la el, l-a întors. A potrivit și deșteptătorul meu după al lui. Pe urmă mi-a zis:

— Tudore, tu cam ce zici? Ce părere îşi fac oamenii, vecinii, despre noi? Au trecut trei ani de când ne-a bombardat casă, de când s-a terminat războiul. Ce crezi tu că zic? Că suntem niște… Să nu fim noi în stare…

M-am ridicat de pe pat în capul oaselor. De mult doream să am discuţia asta cu cumnatu-meu. De mai bine de șase luni mănâncă în casă numai lobodă, fasole, ștevie.

— Ce-ţi pasă dumitale, bre nea Matei, ce zice lumea? Și lumea nu zice nimic. E greu, bre, acum.

Abia am ieșit din război. Mai bine să te gândești ce-o să zică lumea când o trage nea Gheorghe Groparu clopotul la Buna Vestire. O singură leafă e în casă.

Copii ai atâţia… Mai sunt și eu pe capul dumitale…

Lasă, bre nea Matei, o să reparăm casa la primăvară.

S-a ridicat de pe pat, s-a uitat și el la crăpături.

— Nu se poate, Tudore… Dacă ai treabă, lasă că o s-o sap eu.

A vârât mina în buzunarul de sus al salopetei.

A scos de acolo niște bani. Bani pentru opt „Carpaţi”! În fiecare dimineaţă îmi dă, când plec la cazarmă, bani de ţigări. Am rămas iar singur. El și-a luat sufertașul și pachetul cu mămăligă, mi-a zis un „Noroc” și-a plecat.

Iar, tavanul, fotografiile, garderobul, perdelele cu ciucuri, epoletul, gradul de soldat fruntaș…

Nimic altceva. Ba, și un calendar, chiar la capătul patului. Am rupt fila. Astăzi e marţi, 10 noiembrie 1947. Toamna I Mă uit la banii lăsaţi de nea Matei pe masă! Bani pentru opt „Carpaţi”. De ce îmi dă nea Matei bani pentru ţigări? El se zgârcește să cumpere la copiii ăia ce le mai trebuie și mie îmi dă de ţigări în fiecare zi…

Privesc prin perdelele de aţă pescărească, cusute de soră-mea.

S-a urcat rugina în dudul din faţa casei noastre.

A început să roadă frunzele. Le privesc cum cad, cum se unduiesc în căderea lor. Aud strigând pe unul care se laudă că pune coadă la topor. Mai târziu aud pe un altul care strigă din răsputeri că repară butoaie.

Nea Matei și-a reparat singur butoiul. A pus soră-mea la acrit cincizeci de verze pentru iarnă. Doar cincizeci. Înainte punea o sută. Vrea să-și repare casa. Da, e toamnă!

Îl aud pe Ciobanu, câinele nostru. Are un lătrat trist. Latră a pagubă. Poate nu-i place nici lui casa asta a noastră. Îl aud smucindu-se în lanţ. Privesc cum se mișcă de adierea vântului crăcile dudului.

Urmăresc alte frunze care mor.

Mă gândesc la nea Matei. Casa asta distrusă de cei care au pornit războiul, casa asta distrusă de bombardament e pentru el un chin. Un chin mai mare când vine acasă, în ziua lefii. Tănţica îi iese în cale. Îi ies toţi copiii în cale… Ce ne-ai adus, tăti cule?” Și năvălesc toţi cei patru copii pe el. „V-am adus bomboane. Puţine bomboane. Altă dată o să vă aduc și ciocolată”…Când tăticule, când o să ne aduci ciocolată?”

Scârţâie iar balamalele. Intră soră-mea, Niculina, la mine în cameră, cu o strachină cu terci.

— Ia, Tudore, de mănâncă. Altfel, rămâi fără el, ţi-l lipăie copiii.

Lasă strachina cu terci pe masă, lângă banii de ţigări, și trage ușa în urma ei. Scârţâitul sinistru al balamalelor îmi roade parcă din creieri. Parcă mi-ar trage cu un rașpel pe creier. De s-ar unge balamalele, ar fi prea mare liniște în casa asta.

Soră-mea, Niculina, așa cum am spus, are un cârd de copii: Nicușor de doisprezece ani, care e slab ca un ogar și mereu ar mânca, Tică de zece ani — el mereu se plânge că n-a fost sătul niciodată, Tanţa de opt ani, plăpândă și gingașă,

nu se împacă de loc cu terciul și cu ciorba de fasole, și Gogu de trei ani și jumătate. Gogu e născut în timpul bombardamentului din ’44, e surdo-mut. El baga în burta lui orice, numai să ai ce-i da, nu-i năzuros la mâncare.

Da’ ai de unde să-i dai cât îi trebuie lui, când ai o casă de reparat?

Ies aburii din strachină. Îi urmăresc cu privirea până se risipesc pe tavan.

N-aș mânca terci. Dar stomacul mă îndeamnă, a simţit ceva, că a început să chiorăie. Nici aseară nu i-am dat nimic. A postit stomacul meu și aseară.

Mămăliga era mică și la masă erau mulţi. Din mămă liga aia trebuia să ia și nea Matei o felie, două, la serviciu. Am înghiţit în sec.

Mănânc terci și mă uit pe fereastră la dud. Ce bune-s dudele cu pâine! Acum e toamnă. Dudul se scutură. E gustos și terciul. Dar castronul e mic. Aș mânca un tuci plin ochi cu terci. Înghit cu lăcomie…

Parcă aș fi ieșit acum dintr-o închisoare unde m-a ţinut nemâncat un veac. Îl aud dincolo pe Tică plângând.

— Mai vreau terci, mamă, miorlăie el.

— Ai și tu o burtă! se răţoiește sor-mea. De unde să-ţi mai dau!… Ce, tu vrei să ningă pe noi la iarnă? Nu vrei să stăm la căldură?… Să nu mai înfundăm crăpăturile cu cârpe…

Mai cere terci și Nicușor. Îl aud gângăvind și pe Gogu, mutu’.

Îmi cade lingura din mână, nu mai pot s-o duc la gură. Las și terci și tot și mă trântesc iar pe pat.

Iar în fund capul în pernă.

Sunt o lipitoare pe capul soră-mii. Eu nu aduc niciun ban în casă și le mănânc terciul.

Îmi trag pantalonii militari, bazonaţi în fund, moletierele și bocancii, și ies în curte. Ciobanu sare în două labe și se uită fix în ochii mei.

— Ce-i, Ciobane?

Nu-mi răspunde. Nu știe să vorbească. Dacă ar ști, câte nu mi-ar spune !

Latră la mine a foame. Îi dau drumul din lanţ și deschid poarta. Se gudură un timp pe lângă mine, sare în două labe, îmi linge bocancii, se uită în ochii mei, îmi cere parcă voie s-o ia razna.

— Du-te, Ciobane… du-te unde vrei tu.

Aleargă spre groapa de gunoi.

O să găsească Ciobanu la groapă și oase. Soră-mea n-a mai fiert carne în oala aia a ei fără toartă de nu mai ţin minte. Cartofi și fasole. Asta e mâncarea lor.

E toamnă, altfel ar mânca, ar da copiilor urzici și buruieni. Vor să-și repare casa.

Cotrobăiesc în magazie. Îmi caut vechea mea salopetă și pantofii. Nu le găsesc.

— Niculino, nu știi unde e salopeta mea?

Soră-mea se uită mirată la mine de parc-ar zice:

„Și grija salopetei tale s-o am? Nu am destule pe cap? Nu-mi ajunge grija ăstor patru copii? Grija voastră?” Și totuși, deodată tresare.

— Da’ ce te-a apucat cu salopeta? Pentru ce îţi trebuie?

— Mă liberez zilele astea, trebuie să dau efectele militare în primire.

Soră-mea oftează, rămâne pironită, stană de piatră, cu ligheanul de spălat vase în mână. Ochh ei licăritori s-au împăienjenit parcă de lacrimi. Inven tariază în gând dulapul. Matei are doar două cămăși, una mai bună, alta peticită. O pereche de pantaloni.

Doar o pereche de pantaloni și o haină. Numără parcă în gând banii care îi strânge pentru repararea casei. Se gândește poate că o să trebuiască acum să-mi dea și mie ceva pentru haine… Acolo se gândește. Cu siguranţă că acolo. Pe frunte i-au apărut niște cute. 6 aud:

— Asta-ţi mai lipsea. Să dai hainele în primire.

Și, ca să scape de mine, să scape de gândul că trebuie să dau hainele în primire, îmi face semn cu capul spre pod: Caută în Pod, dacă n-o fi ros-o șoarecii. Ai grijă cum calci, să nu vii cu pod cu tot jos, zice ea întristată de vestea care i-am adus-o.

Alt foc în sufletul ei. Altă jerăgaie.

Mă urc în pod. Calc atent. Scot din ladă toate lucrurile. O cămașă decolorată, arsă de transpiraţie… O cercetez. Cred că a cercetat-o și soră-mea.

Nu mai e nimic de capul ei, altfel nu zăcea aici, o mai purta nea Matei. Făcea sor-mea ceva din ea pentru copiii ăia. Totuși o pun deoparte. Niște izmene cu zeci de petice, rupte chiar și peticele. O fustă numai zdrenţe, un flanel.

De s-ar putea face cămăși și izmene din pânza de păianjen, ce bine ar fi. Pânză de păianjen în pod cită vrei. Podul plin. Păianjenilor, de ce nu ţeseţi pânză adevărată?

Găsesc salopeta mea sub niște burlane îndoite, care au lipite la capete, cu cocă, niște fâșii de hârtie. Găsesc și pantofii. Iau pantofii, iau și sale peta și le scot la lumină. Le port în braţe ca pe moaștele sfintei Filofteia. Cobor pe scară cu ele în braţe. Scutur salopeta. Mă uit la ea cu băgare de seamă. Degeaba, nu face nici doi bani. O pipăi, o controlez centimetru pătrat cu centimetru pătrat, nimic ! E mucegăită și putredă. Scuturând-o, a început să se destrame. E arsă și de acid de acumulator.

O las în mijlocul curţii, îmi iau vestonul pe mine, capela, și ies. Merg fără ţintă, aiurea. Ce să fac?

Zilele astea trebuie să dau în primire hainele. Pentru asta am permisie de la companie, să-mi fac rost de haine civile. De unde?

Îmi vine în minte că în mahalaua noastră e unu Aurică Vasilescu care are o autocamionetă. Să mă duc la el să-i cer niște bani împrumut? O să-i lucrez pe mașină. Că în armată am învăţat și șoferia.

Am carnet de conducere. Îl caut pe Aurică Vasilescu. Vecinii lui îmi spun că nu e în București, că a plecat cu mașina în provincie. Nu mai merg treburile în București. Mă duc la fostul meu patron, Drăghiceanu, în fabrica căruia am lucrat înainte de a mă încorpora, să-i cer lui. O să lucrez și o să-i înapoiez banii. Că de pomană nu am nevoie. Am să-i înapoiez până la un ban. Aflu că Drăghiceanu a fugit în America. A vândut fabrica unei întreprinderi și a fugit.

— Vii înapoi la noi? mă întreabă Fane Buzatu, cu care am lucrat înainte.

— Am să viu, răspund eu plictisit, fără chef de vorbă, fără chef de viaţă.

Ascult zgomotul de fabrică. Cât de dor îmi este de menghina mea, de daltă, de ciocan, de pilă!

— Te liberezi? aud ca prin vis întrebarea lui Buzatu.

Răspund mecanic, cu gândul în altă parte:

— Mă liberez! și ascult mai departe loviturile de ciocan care se aud până aici la poartă.

— Când dai în primire? se interesează iar Buzatu, ca și când ar avea de câştigat ori de pierdut, dacă mă liberez ori nu.

— Zilele astea.

— Ferice de tine.

— Așa e, eu nu știam. E ferice de mine, zâmbesc eu trist. El de unde să știe ce mă chinuie pe mine?

Plec și de-aici. Mă învârtesc o bucată de vreme prin piaţă. Casc gura. Un grup de muncitori cefe rişti s-au vârât printre speculanţi. Au prins pe unul din Rudeni vânzând mălai cu suprapreţ. Speculanţii au început să-și facă de cap. Trebuie puși cu botul pe labe. Un altul a fugit cu sacul cu mălai în curte la nea Ionică ceasornicarul. Ceferiștii l-au mirosit.

S-au dus după el. Îl aduc, cu sac cu tot, în piaţă.

— Ar trebui să te ducem la postul de jandarmi şi pe dumneata, se agită un ceferist scund, cu o capelă decolorată și cu un fanion afumat, înfipt în carâmbul cizmei. De ce plătești peste creţul stabilit?

— N-am mălai, îmi plâng copiii de foame.

Speculantul care fugise abia cântărește și dă încet, domol, doar — doar or pleca ceferiștii. Cel cu fanionul înfipt în carâmbul cizmei a prins-o de mână pe femeia care se văită că-i plâng copiii de foame și o târăște după el, până lângă speculant.

— Cât mălai vrei? o întreabă el.

— Două kile, răspunde femeie bucuroasă.

— Dă-i două kile… Ai, și mișcă mai repede! Îţi merg mâinile ca ochii mortului, se răstește el la speculant.

Niște dulgheri, care au descărcat dintr-o căruţă.

niște scânduri, se ceartă cu proprietarii unui chioșc.

Au descărcat scândurile chiar în faţa tarabei.

— Ce faceţi cu scândurile alea? Ce le-aţi trântit chiar la mine în faţă?

— O tribună !

— Păi, tocmai aici la mine?

Dulgherii s-au apucat de lucru. Mă apropii de nea Alecu. Nea Alecu care lucra la Triaj. Acum nu mai lucrează la Triaj. E activist de partid. Nea Alecu e cu Marin Fudulea și încă vreo doi. L-au pus pe cel de la chioșc cu botul pe labe.

— Pentru ce faceţi tribuna, nea Alecule?

— Păi, tu nu știi? Mâine avem, miting. Mâine poţi să te plimbi gratis cu tramvaiul toată ziua. S-a terminat prelungirea liniei până aici. Mâine vedem tramvaie. O realizare a noastră, a comuniștilor. Cât ne-am zbătut înainte?… Da’ tu ce faci, când

te liberezi?

— Mă liberez, nea Alecule, am oftat eu.

— Cu cumnatu-tău ce e, mă? El de ce nu iese treabă? De ce nu ia parte cu noi la acţiunile noastre? Varluchis cu brutăria lui căuta să ne înfometeze. Zice că nu i se dă de la centru făină pentru pâine. Și el jonglează cu făina. Să vezi ce coadă e la brutărie. Să-l auzi pe fiu-su cum râde de oameni. Zice: „V-o trebuit comuniști!" I-am arătat noi comuniști. Iorgu măcelaru, la fel, îşi face de cap. Avem atâtea de făcut, Tudore. De ce nu vine?

— E ocupat, nea Alecule. Vrea să-și repare casa… Face ore suplimentare… Mai toată ziua e în fabrică.

— Să-i spui să dea ochi cu mine. Și tu, când te liberezi din armată, vino pe la mine…

Dulgherii sau și apucat de lucru. Au început să sape gropile unde vor fi aşezaţi stâlpii. S-au oprit din lucru. Pe linia de tramvai, proaspăt trasă prin mijlocul șoselei, a apărut un vagon. Vagonul de probă.

Toată lumea se uită: au ieșit femeile la porţi.

— Avem tramvai!

— Uite un tramvai!

Copiii aleargă după vagon. Niște câini latră. Nea Nistor, măturătorul din piaţă, s-a rezemat în coada târnului să se uite și el. Speculantul cu mălai vrea să profite de neatenţie. Își ia sacul. Ţi-ai găsit. Ceferiștii cu ochii pe el. Pornesc așa pe șosea, după lumea care conduce vagonul.

În faţa măcelăriei lui Iorgu, un șir lung de oameni. Stăteau liniștiţi. Au tresărit doar când au auzit în depărtare huruitul de tramvai. Nea Iorgu picotește la tejgheaua lui îmbrăcată în tablă galvanizată. Lui nu-i pasă. Dar mie mi se pare că nu se poate mișca de grăsime.

Trec prin faţa croitoriei lui Sandu, croitorul de lux al cartierului. Acesta, cum mă vede, lasă baltă mașina de cusut, iese în ușă și mă strigă:

— Tudore, ia vino puţin încoace. Ai văzut tramvaiul?

— L-am văzut.

M-am oprit în faţa vitrinei. Mă uit cu jind la haina de pe manechin. Manechinul este îmbrăcat cu o îiaină nouă. Cu fruntea înclinată, micșorez ochii. Mă văd în locul manechinului, cu haina nouă pe mine.

— Ai treabă? mă descoase croitorul. Stai puţin cu mine… Mai ai mult până te liberezi?

Și ăsta, aceeași întrebare. Îi răspund la fel, plictisit:

— Zilele acestea, și privesc din nou cu jind la haina de pe manechin. Azi, mâine. Când fac rost de haine civile. Livretul e gata.

Croitorul mă măsoară cu privirea de sus până jos.

— Zău, așa repede?… Tudore, ia dezbracă puţini vestonul. Fac un costum pentru cineva din provincie și are măsura ta. Vrei să fac probă pe tine?

— Ce să fac, mă?

— Să te dezbraci !

— De ce?

— Nu ţi-am spus, să fac probă la hainele astea.

Îşi bate joc de mine ! Hm! îmi aprind o ţigară și-i dau fumul în ochi. Tâmplele îmi zvâcnesc nebune. Cum mi-ar sta mie într-un costum nou? N-am avut fericirea, în cei douăzeci și trei de ani ai mei, să îmbrac un costum nou.

— Hai Tudore, insistă croitorul, ce ţi-e lene să dai vestonul jos? În două minute e gata.

Îl privesc pe croitor cu dușmănie, cu răutate. Ce nerușinare! Să încerce costumul pe mine. De ce pui mă croitoruie, sare pe rană?

Dar cum mi-ar sta într-un costum nou?

Zău așa, cum mi-ar sta?

Fără să-mi dau seama, desfac centura, apoi vesto nul. Croitorul îmi ţine haina. Haina are croială fistichie. Stofa e proastă. Croiala însă… E la două rânduri, cu umerii lăsaţi în jos, reverele lungi și se încheie numai la nasturele de jos. Mă uit în oglindă.

E o haină neserioasă, dar îmi stă bine cu ea că e nouă.

— Tudore, ia dă-te, mă, după paravan și dă-ţi și bocancii și pantalonii jos. Încearcă-i și pe ăștia.

— Să încerc și pantalonii?

— Da.

— Încerc și pantalonii, Sandule. Dăi încoa'!

Ia de pe un umeraș niște pantaloni făcuţi din aceeași stofă cu haina. Croitorul ăsta îşi bate joc de mine. Ah, cum i-aș da, cu câtă plăcere i-aș da câteva perechi de palme. Ce-o fi având cu mine?

Mă trezesc îmbrăcat cu pantalonii. Croitorul mă trage în faţa oglinzii. Doamne, cât îl invidiez pe proprietarul acestui costum !

Cât de mic sunt. Sunt om ori manechin? Manechin !

— Asta-i o croială după ultimul jurnal, malagamba, zice croitorul și tot îmi dă târcoale cu o bucată de cretă în mână.

— Zău? scrâșnesc eu.

Croitorul îi dă înainte cu ale lui:

— Da, așa se poartă acum. Așa e moda. Ce bine vine pe tine costumul, parcă-i turnat.

— Al cui e? întreb eu.

Croitorul nu-mi răspunde. Îşi face de lucru la haină. Se întoarce, ia dintr-o perniţă câteva bolduri şi le prinde între dinţi. Se lasă pe vine și potrivește colţurile hainei. Îl mai întrebai o dată:

— Ale cui sunt hainele?

— Ale unui cetăţean din provincie, răspunde el într-un târziu.

El nu știe și nici nu-i pasă de ce se întâmplă în sufletul meu.

Sandu înseamnă cu cretă locul unde vor fi cusuţi nasturii. Se depărtează puţin și se uită la talie. Costumul e chiar pe măsura mea. Parcă-i făcut anume pentru mine !

— Poţi să le dezbraci, mă trezește la realitate Sandu. Mulţumesc.

— N-ai pentru ce, oftez eu.

Nu le-aș dezbrăca. Nu, să mă bată dumnezeu dacă le-aș dezbrăca. Și totuși trebuie. Trag pe mine iar pantalonii cazoni bazonaţi. Îmi înfășor picioarele cu moletierele. Îmbrac vestonul și-mi aprind o ţigară.

— Și când spui că trebuie să dai în primire?

— Nu ţi-am spus? Ori ţi-a luat dumnezeu memoria? Azi, mâine.

— Mda… mai ai o ţigară? Dă-mi și mie una.

Îi dau ţigara. O aprinde. Vârâ aţă pe urechile acu lui și începe să coasă nasturii la haină. Scoate apoi aţa albă însăilată pe margine și se uită în ochii mei.

— Ţi-ar plăcea un costum ca ăsta?

— Tu ce zici?

— Zic că ţi-ar plăcea.

— Ai dreptate! Aș vrea să am un costum.

Pe urmă pune fierul de călcat la încălzit.

Mă uit la fereastră, la ușă, la broască. Pe urmă, la costum. Ce-ar fi să fie costumul ăsta al meu? Să-l iau cu japca. Să viu la noapte, după ce pleacă croitorul acasă. Doamne, ce lucruri groaznice îmi trec prin cap! Brr… Mă scutur. Vreau să alung acest gând. Văd cu ochii minţii salopeta mea arsă de acizi, putrezită și mucegăită. Mă uit iar la costum, iar la broască. Ce-i cu mine?

Salopeta, costumul, broasca, fereastra!

Ţi-ar plăcea să ai un costum ca ăsta?”

Arunc ţigara. O strivesc cu piciorul, îmi pun cascheta pe cap și ies ca o vijelie. Nu-i dau croito rului nici bună ziua. Merg bezmetic pe stradă. Alerg ca un descreierat. Din faţa frizeriei lui, frate-meu.

Anghel, mă strigă. Îmi face semn cu mâna să mă duc la el.

— Tudore! strigă el și mai tare.

Nu răspund. Merg înainte. Mă gândesc la sala petă, la costum, la broască, la fereastră. Aș putea eu să fac fapta asta?

— Tudor, n-auzi?

— Lasă-mă, am treabă! mint eu.

Îmi vâjâie capul. Mă cert în gând cu dumnezeu.

Mă cert cu toţi sfinţii lui.

M-aș îmbăta acum. Nu mă îmbăt de obicei, dar acum m-aș îmbăta. Pe legea mea că aș bea câteva kilograme de vin.

Trece un mort. Îmi scot și eu capela. Îi dau ultimul salut.

Am douăzeci și trei de ani. Mă uit în urmă peste ani. Nu găsesc niciun an, nici măcar o zi frumoasă.

Toţi anii mei, toate zilele mele au fost posomorâte, triste… îmi vine să urlu la fel ca Ciobanu. Dacă aș avea o scară și dacă ai exista, aș veni acum la tine, doamne, și ţi-aș cere socoteală. Aș veni să-ţi arăt

„Biletul de voie. Mi-au dat bilet de voie de la ea zarmă să-mi aduc haine civile. De unde să aduc?

L-am găsit în faţa unei vitrine pe Căprioareanu, în prieten de-al meu. A luat leafa. A cumpărat nişte ghetuţe pentru fetiţă. Are sacoșa încărcată cu târguieli. Abia o duce.

— Hai, Tudore, să bem o ţuică… Fac eu cinste.

Ne ducem la cârciuma lui Giurcă. Ne-am pus la taclale.

— Mai dă o litră, nea Giurcă.

Cârciumarul mai aduce o litră. Oh, sfântă e bău tura asta, tămăduitoare. Te face să uiţi. Și eu am ce uita.

— Căprioarene! Știi ce mi-a trecut mie prin cap astăzi? Să fur, Căprioarene… Da, Căprioarene, să fur. Ce știi tu? N-am cu ce mă îmbrăca. Astea-s hainele statului. Astăzi, mâine trebuie să le dau în primire… Știi ce-aș face eu acum, Căprioarene?

— Ce-ai face?

— M-aș duce până în America.

Căprioareanu face ochii mari. Giurcă, negustorul, când a auzit de America, a ciulit urechile; a lăsat cârpa de șters tejgheaua din mână și s-a dat mai aproape.

— Ce să faci în America, Tudore? mă întreabă râzând Căprioareanu.

— M-aș duce până în America să-l caut pe Drăqhiceanu. Pe fostul meu patronaș. Să-l aduc de guler încoa… Să mor dacă aș da în el, cu toate că ar merita. I-aș spune însă de treizeci de ori pe zi: „(Patroane, ai supt vlaga din mine atâţia ani. Ţi-am slugărit, patroane, o viaţă de ani. De ce ești laș și fugi?" Am să-i plătesc o poliţă și fostului meu patron, Isănescu, ăla la care am lucrat pe Chitila. Eram calfă, mă. M-a bătut, m-a chemat la el în birou și m-a bătut, cică eram recalcitrant. Eu n-am să-l bat. Doar o să-i aduc mereu aminte. Am să-l întreb mereu: „De ce m-ai bătut, Isănescule, cu ce drept? Cu ce drept m-ai ţinut flămând în fabrica ta? Flămând și gol. Astăzi sunt gol. Din cauza ta n-am bani, Drăghicene, din cauza ta, Isănescule. Înainte de armată, la voi am lucrat. Nu mi-aţi dat, nu mi-aţi plătit munca… Mi-aţi scos ochii cu o amărâtă de leafă din care nu puteam decât să-mi astâmpăr foamea". Sunt slab, Căprioarene… Pornisem spre Drăghiceanu să-i cer nişte bani împrumut să-mi iau haine. Pornisem să mă milogesc în faţa lui. Bine c-aplecat în paștele mă-sii. Auzi, mă, haine malagamba… Am fost astăzi manechinul lui Sandu croitoru. A încercat ăsta-un costum de haine pe mine… Ptiu, îmi venea să-l iau la pumni. Să sar cu picioarele pe el și să-l pisez ca pe hoţii de cai… Zău, Căprioarene, mi-a trecut prin cap să dau năvală la noapte în croitorie… Noroc, Căprioarene ! Sfântă e băutura asta…

— Noroc, Tudore ! Mai luăm o litră?

— Dacă vrei tu I

— Mai dă o litră, nea Giurcă.

— Știi ce aș dori eu de la viaţă? Păi, eu aș vrea deocamdată, măi Căprioarene, să am nişte haine. Atât. Și pe urmă să muncesc. Ce mai vreau? Vreau să trăiesc omenește. Să mă însor, mă Căprioarene. Când viu de la serviciu să mă aștepte nevasta în poartă, să găsesc apă caldă, să mă spăl, să mănânc…dar nu terci. Să nu am casă de reparat. M-am săturat până peste cap de terci… să mâncăm, să

citesc apoi ziarul și pe urmă să robotesc prin curte. Seara să ud florile cu o stropitoare. Să pun în faţa casei câteva răzoare cu flori. Să agăţ de streașină niște sfori, pe ele să se urce zorelele… Să pun niște viţă căţărătoare, să am în fundul curţii un coteţ cu porumbei

Să am gospodărie, Căprioarene.

— O să vină vremea aia cât de repede.

— Mai e puţin, Căprioarene?

Giurcă ascultă și ne privește cu ură, cu dușmănie. Mult a mai supt și ăsta de pe spinarea noastră.

— Tu-l vezi pe Giurcă ăsta? Uită-te, mă, la el ce obraji are. Ce ceafă… zici că-i de taur; Mă uit la tine. Se vede toată mahalaua prin urechile tale, așa sunt de străvezii. Uite-te și tu la mine. Să te uiţi și la nea Matei, la cumnatu-meu. E ca o stafidă. Nu mai are nimic. Nici în garderob. Salopeta vine pe el ca pe o scândură, și trage la rindea, și trage. Dacă bate un vânt mai tare, îl dă grămadă… Mai mult de cincizeci de kilograme nu are, cu haine cu tot. Băi, nea Giurcă!

— Poftim, domnule Tudor.

— Câte kilograme ai dumneata? Te-ai cântărit?

— Nu m-am cântărit.

— Dumneata atârni mai mult decât toate rudele mele la un loc. Ai osânză pe dumneata de un lat de palmă.

— N-am osânză.

— Ce-ai mâncat, bre, azi?

— Ei, ce-am mâncat.

Negustorul se uită pieziș la mine.

— Ai mâncat terci ca mine? Ca nea Matei, ca soră-mea? Știi, bre, că Nicușor a mai cerut o strachină cu terci azi-dimineaţă. Nu i-a mai dat soră-mea.

N-a avut de unde. Tămâia mă-sii de viaţă. La dumneata în curte de ce n-a căzut, bre, o bombă, să-ţi dărâme casa… Uite, măi Căprioarene, vorbesc cu pereţii. Giurcă și-a făcut de lucru. Nu-i place.

— Cum o să-i placă, mă Tudore?

— Așa e, Căprioarene, cum zici tu. Cum o să-i placă?

— Vrei să i se strice stomacul cu terci?

— El nu are stomac la fel cu al nostru?

— Al lui e tapetat pe dinăuntru cu pluș, mă!

—Asta a trăit bine și-n vremea lui, trăiește bine și-n vremea noastră. Căprioarene, lasă-mă să sparg un pahar. Plătește tu un pahar pentru mine. Zău, Căprioare ne aș sparge un pahar.

— Dă cu el de pământ, Tudore. Ce mai aștepţi?

— Îl plătești?

— Îl plătesc.

— Bă, eu n-am niciun ban.

— O să ai altă dată.

Se face zob paharul. Cioburile se împrăștie prin toată cârciuma. Giurcă se uită

cu coada ochiului la mine. I l-aș fi spart lui în cap. Și de-ar fi Sandu croitoru aici, și lui i-aș sparge un pahar în cap… Căprioarene, când o să am eu un costum nou, când o să am eu, Tudor Niculae, un costum nou, o să fie sărbătoare.

Sărbătoare naţională… Am să cer ălora care fac calendarele ca ziua aia s-o treacă cu roșu… Auzi.

Căprioarene? Atunci o să fie ziua mea.

— Tudore, dar frate-tău, Anghel, frizerul, nu te-ajută, mă? De ce nu-ţi dă el niște haine, că frize na lui merge?

— Frate-meu? Ah, mânca-i-aș gura lui! Tu știi.

Căprioarene ce-a fost frate-meu ăsta pentru mine?

Tot, mă. Dacă nu l-aș fi avut pe el, eram în pământ azi, ori în pușcărie. De zece ani mă tot ajută. De zece ani ! Mi-e rușine să trec pe dinaintea lui. Da, Căprioarene, mi-e rușine. Și-apoi, de unde să mă tot ajute și el? Mare brânză cu frizeria lui nu face. Tata, că mi-a fost tată, m-a lăsat să mă mănânce păduchii. M-a lăsat și a plecat în lume. Ah, lumea e asta ! M-au mâncat păduchii, Căprioarene… Să nu mai vorbim de asta. Lasă, Căprioarene… Dacă-mi cere cineva astăzi viaţa pentru frate-meu mi-o dau, mă. Mi-o dau, fiindcă e om… Noroc, Căprioarene…

Norocul ăsta să fie de capul lui Giurcă. Auzi, nea, Giurcă, să fie de capul dumitale. Și când ţi-o fi mai bine, să-ţi fie cum îmi e mie acum. Auzi, bre?

— Dacă vrei dumneata, domnule Tudor, să fie, să fie l Ce nu fac eu pentru clienţii mei.

— Auzi, Căprioarene, ce nu face el pentru clienţii lui. Asta pentru bani te pupă și în… Dă-l în mă-sa că nu-i om, e cârpă, otreapă…

— Asta îi este meseria.

— Mă, nea Giurcă, dumneata ai șira spinării?

— Să mai aduc o jumătate? schimbă ei vorbar trăgându-se după tejghea.

— N-ai șira spinării. Ai vin, ai casă, ai de toate… Dacă ai mânca terci ca mine, ai avea șira spinării…Terciul o întărește. Dar dumneata nu mănânci terci. Uită-te, bre, eu nu pot să stau aplecat ca dumneata… Nu pot să mă aplec în faţa nimănui. Așa drept stau și în faţa lui dumnezeu. Nu mi-e frică nici de el. Ia arată cum te apleci dumneata în faţa clienţilor? Te apleci în faţa lor și-i jecmănești. Vezi că nu mă pot apleca? Am oase. Sunt întărite oasele mele.

— Lasă-l, mă, în pace.

— Nu vrea să asculte.

Giurcă s-a apucat să mătură prin cârciumă. Aprinde lumina. Afară s-a înnoptat. S-au aprins luminile și pe stradă. Privesc pe fereastră. Uite o femeie cu o pungă cu mălai. Până acum a stat la coadă. Îşi bate joc Varluchis de noi. N-o să-și mai bată multă vreme. Am băut. Am băut destul, dar beat nu sunt.

— Mergem, Tudore?

— Mergem, Căprioarene.

— Bă, hai cu mine până acasă să-ţi dau eu o pereche de pantaloni și o haină.

— Îmi dai o pereche de pantaloni și o haină? De pomană? îmi aprinzi și o luminare, Căprioarene! Hai, mă, până la biserică, hai până acolo să le

blagoslovească și părintele Gafton. Să mi le dai în faţa lui. Să se roage el să fie primite pe lumea cealaltă. Să-ţi zic și bogdaproste în faţa lui. Mergi?

— Ei, de ce-o iei așa? Ti le dau împrumut până-ţi faci rost de altele. Și eu când m-am liberat n-am avut ce îmbrăca. Mi-a dat tata o cămașă și o pereche de pantaloni…

— Tu de unde ai acum mai multe haine?

— Din ce am îţi dau. Nu sunt ca alea care le-ai probat tu, malagamba, dar or să fie haine, să iei ceva pe tine.

— Îmi dai haine de pomană? Nu ţi-e rușine?

În izmene și în cămașă mă liberez. Nu-mi trebuie pomană. De douăzeci și trei de ani trăiesc numai din pomeni. M-am săturat. Mi-e silă de mine că sunt în situaţia asta. Uite. Stau drept, nu aplecat ca Giurcă. M-ai supărat, Căprioarene. Dacă aș avea acum un pistol, aș descărca pistolul în capul ăsta al meu. Dar primul glonţ l-aș trage în Giurcă, ca să-l îndrept, să fie mai ţeapăn. Hai acasă, Căprioarene. Dacă vrei să mai rămâi, rămâi. Eu plec. Noroc! Să trăiești, nea Giurcă.

Îl las pe Căprioareanu și plec. Nu cunosc pe nimeni din cartierul meu. Nu vreau să cunosc pe nimeni. Nu dau bună ziua nimănui.

Ciobanu latră a pagubă în lanţ. L-au legat iar.

Mă duc la el. Sare pe mine. Mă îmbrăţișează parcă. Îl sărut pe bot.

— Tu poţi să urli, Ciobane, urlă. Aș urla și eu.

Îl dezleg și-i arăt poarta. Du-te, mă, și caută-ţi mâncare.

A ieșit soră-mea în ușă.

— Tu ești, Tudore?

— Eu sunt.

— De ce ai dat drumul lui Ciobanu?

— Lasă-l, Niculină, lasă-l liber. E frumoasă libertatea!

— Te-ai îmbătat, Tudore… Hai în casă.

— Viu.

— Hai acum… Hai să mănânci.

— Am mâncat.

Intru în casă. Copiii toţi sunt în jurul mesei. Cartofi. Iahnie de cartofi cu zeamă de varză și mămăligă. Nea Matei în capul mesei. Ce foame îi e! Mănâncă încet, ca să se sature.

— Stai jos, Tudore, mă îmbie și nea Matei.

Soră-mea îmi pune cartofi în farfurie. Îmi pune degeaba; nu mi-e foame. Tică se uită în Cratiţă să vadă dacă au mai rămas. N-au mai rămas.

— Ia de mănâncă, stăruie nea Matei.

— Am mâncat, bre, am mâncat !

Împart cartofii din farfuria mea la copii.Copiii șușotesc între ei. Tănţica se uită la mine. Păstrează parcă un secret. Nu-l mai poate păstra.

— Nea Tudorele, la matale în cameră e…

Soră-mea îi pune mâna pe gură și n-o lasă să termine.

— Tanţa, taci;

— Ce e la mine în cameră? întreb eu.

— Nimic, răspunde soră-mea și se uită la nea Matei cu un fel de complicitate.

Dau buzna în cameră. Fac lampa mare. Tresar. Pe scaunul cu spătar, costumul de haine pe care l-am încercat la Sandu croitoru'. Costumul malagamba. Jos, o pereche de pantofi noi, niște ciorapi. Pe celălalt scaun, o cămașă nouă, o cravată și un fel de pardesiu purtat.

Au venit și ei în prag. Se răsucește casa cu mine. E chiar adevărat?

— Ce-i cu astea?

— Ţi-a făcut nea Angheluș, frate-tu, o surpriză. Știa că te liberezi și…

— Surpriză?

— Da.

— E și el aici?

— Nu. Le-a trimis cu Eugen… Ia îmbracă-te cu ele, să vedem cum îţi stă.

Să mă îmbrac cu ele, să vadă cum îmi stă!

— Nu mă îmbrac.

— Hai, nea Tudorele, îmbracă-te, mă roagă Tanţa. Mă roagă și Tică. Mă roagă și Nicu, și nea Matei, și soră-mea. Parcă și Gogu, mutu', vrea să mă vadă îmbrăcat. A înţeles și el că s-a întâmplat ceva în casa asta. Le fac plăcerea. M-am îmbrăcat. Priviţi-mă, dragii mei ! Uitaţi-vă la mine.

— Ce bine îţi stă.

— Parcă nu e nea Tudor.

— Și e la modă costumul, cum se poartă acum.

— Să le porţi sănătos, Tudore !

— Mulţumesc, soră-meo.

— Să le porţi sănătos ! îmi spune și nea Matei.

Îmi spun și copiii să le port sănătos.

Soră-mii i-au dat lacrimile. Se preling broboanele pe obraz. Nici ea nu m-a văzut în haine noi până acum. Se uită la mine ca la ceva neobișnuit.

— Ce bun e nenea, zice ea printre lacrimi. El n-are haine și a strâns bani ca să-ţi facă ţie o bucurie. Zice că ești tânăr. Să te distrezi și tu acum cât ești tânăr… Ţi-a făcut rost și de un pardesiu. Ia îmbracă-l, să vedem, e bun…

Iau și pardesiul pe mine. Să-mi fi adus frate-miu să-mi fi făcut rost și de o inimă. De altă inimă. Asta care o am a început să bată aiurea.

— Spune, soră-meo, ce să mai fac? Du-te și adu și vecinii să mă vadă. Aduceţi tot cartierul… Să mă vadă. Să mă privească… Vă rog lăsaţi mă singur. Duceţi-vă la voi. Plecaţi !

Se uită toţi la mine speriaţi.

Ţip la ei.

— Leșiţi afară !

Ce e cu mine, doamne! Mă trântesc pe pat, așa îmbrăcat, și plâng. Am un costum de haine malagamba. Frate-meu, Anghel, mi-a făcut o surpriză. Surpriză? Pomană, nu surpriză. El n-are nicio vină. El e nevinovat. Frate-miu, Anghel, e bun. Cine e vinovat de umilinţa asta? Cine? Și am douăzeci și trei de ani.

HRANA RECE

Hainele militare, vestonul, pantalonii bazonaţi, moletierele, bocancii, capela, tot ce aveam pe mine, toate astea le-am dat în primire.

Iată-mă, sunt civil, îmbrăcat în costumul malagamba. Mă uit în toate geamurile, în toate vitrinele. Mă văd. Sunt elegant. Da, elegant, haine noi, cravată, freză… Mă privesc, mă uit la mine cu bucurie, apoi cu compătimire, cu durere în suflet.

Pe la frate-meu n-am fost. N-am fost să-i mulţumesc. Cândva o să-i fiu recunoscător pentru tot ce-a făcut pentru mine.

Acum sunt în staţia de tramvai. Avem tramvai în cartier. E după-amiază și trebuie să mă duc în oraș să mă întâlnesc cu un prieten. Mi-a promis că se interesează dacă fabrica unde lucrează el anga cază lăcătuși. Da, cum am spus. Sunt în costumul de haine malagamba, primit de pomană de la frate-meu. Oamenii se uită la mine. Parcă și câinii se uită miraţi la mine. Câinii din mahalaua mea. Latră. Nu l-au văzut nici ei niciodată într-un costum nou pe Tudor Niculae. Pe mine. Nu m-au văzut.

— Oho, tu ești, Tudore… Ia uită-te ! Bată-te să te bată. Nu te mai cunoşteam… Mă, ce ţoale ai! Unde ai dat lovitura?

— Am dat lovitura, nea Nicule.

— Să-l porţi sănătos, Tudore ! Mă, da’ să știi că ești brava în costumul ăsta… Parc-ai fi doctor, mă! Doctor e puţin zis… Prinţ, mă, așa e! Prinţ. Numai că trebuie să schimbi și decorul.

— Ce decor?

— Ia uită-te în jurul tău. Uită-te la oamenii din jurul tău. Uite-i cum se zbat. Vezi, au ieșit la munca voluntară. Uite, vezi unde se duc femeile alea? Copiii ăia? La fosta cârciumă a lui Munteanu. Munteanu a lăsat-o să se părăginească. Femeile merg s-o pună la punct. Vor să facă acolo un cămin cultural. Ceferiștii de la Triaj aduc un aparat de proiecţie, O să vedem filme. Or să aducă și conferenţiari. La Traian, în fosta cârciumă a lui Traian, ne zbatem să aducem o librărie. Vezi, pe Arţarului au ieșit oamenii la muncă voluntară; fac un trotuar deocamdată. Ai trecut pe la câmpul lui Lăptaru? Acolo s-au apucat să astupe groapa de gunoi. În primăvară or să facă acolo un parc.

Nea Nicu a început chiar să mă prelucreze.

— Uite, Tudore, uite tinereţea, îmi face semn spre o mașină încărcată cu muncitori de la Postavul.

Îi vezi? Se duc la muncă voluntară. Avem atâta de făcut… Și, mă, ăsta e decor pentru un prinţ?… Tudore, ia spune, mă ! De unde ai făcut rost de haine? Pe cine ai dezbrăcat? Ai dat lovitura la vreun burjui?

— Da, nea Nicule, le-am furat!

— Ei, ai furat ! Nu te cred în stare… nu ești d-ăia. Nu te supăra, Tudore, da’ hainele astea nu-s de tine, ne faci cartierul de râs.

— Dar ce, peticele sunt de noi? N-am purtat toată viaţa petice?

— Tudore, o să vină vremea să purtăm și smochinguri. O să purtăm, dar nu

haine din astea.

Îmi vine să plec pe jos. Să dau bir cu fugiţii. Se uită nea Nicu la mine parcă ar fi văzut un elefant, ori un crocodil îmbrăcat în costum malagamba, așteptând tramvaiul. Parcă ar fi văzut un brontozaur intrând în Palatul telefoanelor. A venit în staţie și Velu șoferul, care s-a însurat cu Ileana, fata cea mai mică a lui nea Andrei Stănescu, negustorul.

Îmi urează și el să-l port sănătos. Tac. Lui îi place costumul.

— Ești pus la trei ace! insistă el.

— Sunt! răspund eu în zeflemea, să scap de ei, și îmi fac de lucru cu o piatră pe care o plimb cu vârful pantofului într-o parte și în alta, apoi o izbesc cu șpiţul. Se duce piatra hăt, departe, chiar lângă chioșcul de ţigări al lui nea Ancuţa. Apare în stradă dumnezeu știe de unde, și Sandu croitoru'. Merge, se pare, și el în oraș, după târguieli. Vrea să mă întoarcă, să mă poată vedea din toate părţile. Se bucură. Îi pare bine că m-a întâlnit. Mă prinde de braţ. Îi prind mâna și i-o dau jos de pe a mea. Se uită năuc la mine.

— Ce, bă, ești cu capsa pusă?

— Tu i-ai făcut costumul ăsta lui Tudor? se interesează Velu.

Croitorul se învârte pe lângă mine ca un cocoș.

Îşi umezește buzele, și le face pungă și, ca și cum ar fi făcut o opera de artă, răspunde cu mândrie în glas:

— Eu, dar cine altul… Am pus mâna pe niște modele…

— De ce îţi baţi joc de oameni, Sandule?… De ce îi aduci, mă, în halul ăsta?… Tu nu vezi, și câinii râd de el!

— Ce știi dumneata, nea Nicule… Habar n-ai de modă!

— Du-te, măi, d-aici cu moda ta. Mai bine ai pune și tu mâna la muncă.

— Am niște reviste englezești, cu niște croieli de-ţi stă ceasul ! continuă croitorul, fără să-l bage în seamă pe nea Nicu. Tudore, am vrut să-ţi spun ieri că-i al tău costumul, dar frate-tău m-a rugat să merg pe tăcute. Că vrea să-ţi facă surpriză… Ai un frate, o bomboană! Mă Tudore, câte a făcut fratetău ăsta pentru tine! Ar trebui să-i pupi și tălpile. Zău așa !

Îmi strâng pumnii, îmi mușc buzele. Îmi fierbe sângele. Clocotește. Fierbe ca într-o oală pusă la foc. Îmi plesnește capul. Vinele mi se zbat. Acuși, acuși plesnesc. Se duc dracului. Nu mai pot suporta. Aș fi îndurat mai ușor niște palme decât înjosirea asta. Să fi dat în mine cu parul, și nu mă durea. „Să-i pupi și tălpile lui frate-tău". Asta mă doare. Mă doare groaznic.

Și totuși, croitorul are dreptate. Are dreptate, frate-meu, Anghel, a făcut atâtea pentru mine.

— Ce haine frumoase!

Se uită oamenii la mine și am impresia că se uită ca la un măscărici. M-aș răfui cu cineva acum.

— Cât te-a costat costumul ăsta, Tudore? mă întreabă altcineva.

Toate astea mă izbesc în cap, în inimă. Ca și cum m-ar izbi un ciocan. Parcă ar cresta cu dalta în mine.

Și cât de dureroase sunt loviturile ! Mi se lasă pe ochi o ceaţă. Ca o perdea. Sunt ca un taur care a văzut culoarea roșie.

— Ajunge ! ţip eu, și o pornesc pe Arţarului, strada care duce spre halta Tremurici. Alerg spre linia ferată. Nu mă uit înapoi la oamenii care au rămas în staţie, năuci de strigătul meu. Merg cu capul plecat, ca un criminal care se căiește de fapta sa. Eu n-am făcut nicio crimă. N-am omorât ne nimeni. Singura mea vină e că am trăit la stăpâni.

„Cât te-a costat costumul ăsta, Tudore?" Aud fiu ierul unei locomotive. Aud o voce care dă comenzi prin megafoane în Triaj. Și vocea asta parcă mă întreabă de unde am hainele. Și vântul ăsta care s-a stârnit așa, dintr-odată. Vântul care aleargă pe cer norii de ploaie. Și vântul, în vâjâitul lui, parcă vorbeşte cu mine. Îmi suflă parcă la ureche: „Ce haine !

De unde le ai, omule Aud ţiuitul fluierului de ceferist. Îmi zgârie timpanul. Îmi astup urechile cu podul palmelor. Mă opresc pe podul metalic de la Cocoașe. Mă uit la liniile care lucesc în bătaia unor raze de soare rătăcite. Soarele coboară, pe după nori, spre asfinţit. Șiruri de linii, unele sunt moarte, nesclipitoare, se opresc aici, la câţiva pași de pod. Altele lucesc şi se pierd în depărtare. Mă uit la linia care s-a oprit aici, la capetele liniilor care sunt îndoite în sus și au niște tampoane în cap.

O locomotivă împinge pe linia moartă două vagoane încărcate cu cherestea. Locomotiva înpinge încet, încet, vagoanele spre tampoanele care străjuiesc. Un tren în viteză mare trece chiar pe sub mine. Se zguduie podul. Pe linia care se merde în depărtare aleargă trenul. Mă uit la linia moartă. De ce mă uit la linia moartă?

M-a descoperit mecanicul. A oprit locomotiva, pentru a desface frânarul vagoanele ce vor rămâne pe linia moartă. Fiindcă n-are ce face, se ia de mine.

— Fugi, domnișorule, de acolo !

— De ce să fug?

— Îţi murdărești hainele.

— Și?

— Nu-ţi pasă, ai costume mai multe?

— Am !

— Ești d-ăi care se scoală la prânz.

Îl înjur. Cu toate că n-ar trebui. De ce mă judecă după haine? Pornesc iar cu capul plecat. Strigă și el ceva după mine.

Mă așez pe iarbă, în apropierea liniei ferate. Iarba e uscată, plină de fum, înnegrită. Privesc soarele care e încolţit, din toate părţile, de niște nori negri ca tuciul. Îmi scot portofelul, îmi scot actele şi-mi citesc buletinul de identitate. Mă cheamă Tudor Niculae. Numele părinţilor: Anghel și Elena. Sunt născut în București, profesia lăcătuș, domiciliul Giulești 128, născut în anul 1924, luna august, ziua 12. Vorbesc singur.

Îmi trec prin cap vorbele care mi le-a spus odată, demult, nea Vasile Alecu: „Trebuie să instaurăm dictatura proletariatului. Noi trebuie să punem mâna pe conducerea ţării. Să luăm frâul în mână și să ne facem un trai mai bun. Ne așteaptă

o muncă…muncă, nu glumă”.

Mi-aduc aminte că am întâlnire cu un prieten care trebuie să-mi șmină dacă la ei la fabrică se fac angajări. Abia aștept să trec la menghină. Mă ridic. Mă scutur. Bag portofelul cu acte la loc și pornesc spre tramvaiul 19. Tramvaiul e încărcat cu muncitorii care ies de la Griviţa. Ei se uită cu scârbă la mine. Cu dezgust. Se duc acum la altă muncă. În cartierele lor. Au atâtea de făcut. De-a gata nu le vine. Au obrajii supţi. Au tras, au lovit cu ciocanul, având în stomac terci ori cartofi. Ţara abia a ieșit din război. Ne-a mai căzut pe cap şi-o secetă. Se uită la mine ca la un fecior de bani gata, ca la o lepră, ca la o lipitoare.

„Nu vă mai uitaţi așa, sunt lăcătuș și eu, ăsta e primul costum de haine noi pe care-l îmbrac. Nu e făcut de mine. Din banii mei, din munca mea. L-am primit de pomană. Şi-a făcut frate-meu pomană cir mine. Am un frate bun. Stau drept, pentru că am șira spinării. Nu vă sfidez. Și eu am mâncat azi ca și voi terci și cartofi cu mămăligă”. Le spun toate astea oamenilor, muncitorilor de lângă mine, în gând.

— Dă-te, domnișorule, mai încolo, că te murdăresc cu salopeta ! râde un om înalt, cu un plasture lipit în cruce pe obrazul drept.

Mă fac că n-aud. Mă uit în altă parte.

— Iordache, nu-i murdări, mă, hainele, că se duce la întâlnire ! zice în zeflemea un tinerel, un ăla că dacă îi dădeai o palmă îl pierdeai de mușteriu.

— Și ce dacă mă duc la întâlnire?! mă îndârjesc eu. Ce dacă mă duc? Nu am voie? Nu am dreptul?

— Lasă-l, mă, în pace, se vâră în vorbă un om cu o voce groasă de bas. Nu vedeţi că e malagambist? Se duce la școala de dans să înveţe conga… Iordache, tu de ce nu te duci, mă, la școala de dans? S-a deschis la Fronescu școală de dans. Du-te, mă, să înveţi conga. S-o joci când stai la coadă la sculărie !

— Dumnealui o ști ce-i aia muncă?… Știi, domnișorule?

Izbucnesc:

— Nu, că eu sunt Stan dracu’. Mie îmi vine de-a gata, de la moșie.

— Se vede! scrâșnește un altul.

— Vezi pe paștele mă-tii răcnesc eu și sar din tramvai. Gata, gata să viu de-a-n boulea. Am sărit din mersul tramvaiului. Oamenii de pe stradă se uită la mine. Iuţesc pasul.

Lustragiul din colţ de la Buzești, un ţigănuș de vreo șaptesprezece ani, se ridică de pe scaunul lui. Îmi face semn cu ochiul spre sergentul de circulaţie și, după ce îşi șterge cu dosul palmei buzele unse de untura de pe pâinea care o mânca, îmi zise:

— Poţi să micșorezi compasul, nu s-a prins caraliul. Ai umflat ceva din tramvai? Vreun portofel…

Se apropie de mine și continuă. Lasă peria de ghete pe ladă. Trebuie să fii caramangiu de clasă mare dacă ai rufe d-astea malagamba pe tine… Ţi-a mers plugul!

Să-i explic și lui că n-am furat? Lasă-l să creadă ce vrea. Îi trag cozorocul pe ochi, până pe vârful nasului. Prea intrase în sufletul meu. Era gata-gata să-i dau

şi-o palmă. Am pornit în jos, spre cinematograful Volta Buzești. Ţigănușul a mai zis ceva. S-a uitat după mine până am trecut de plăcintăria Buzești.

Mă uit la pozele afișate în faţa cinematografului.

Cineva m-a prins de mină. Întorc capul. Îl recunosc pe Titi Rogojină, un vagabond de pe Chitila, cu care lucrasem acum câţiva ani la Oţel Rapid.

— Omagiile mele, maestre… Sile, hai să-ţi fac cunoștinţă cu contele Tudor Niculae. Îl vezi ce ţoale vede? se adresează el unui tânăr de înălţimea mea, îmbrăcat cu un costum cam uzat, dar cu o croială asemănătoare cu a costumului meu. Pe cap are o pălărie cu borurile ridicate în sus. Sile îmi întinde mâna, mi-o strânge, apoi mă măsoară cu privirile de la vârfurile pantofilor până în creștet.

— Asta e omul care ne trebuie, zice Sile și îmi pune mâna la gât. Prinde cravata și mi-o scoate.

— Îmi permiţi? Nu știi să faci nod la cravată.

Nod din ăsta se purta pe vremea lui Ramses al XIX… știi c-au fost mai mulţi Ramsesi… La costumu' ăsta mere un nod mic. Discret, cravata trebuie să fie lungă, să atârne până la prohabul pantalonului. Uite așa.

Aici, în faţa cinematografului, noua mea cunoştiinţă, Sile, mă învaţă cum să fac nodul la cravată.

Eu nu știu de ce amuţisem. După ce m-au aranjat.

Rogojină a intrat în problemă:

— Lucrezi undeva?

— Nu lucrez nicăieri. Abia m-am liberat din armată.

— Este de-al nostru… Că n-oi fi fraier să intri de-acum la muncă. Trebuie să te mai recreezi și tu.

Un om cade din pom și tot se mai odihnește, dar tu c-ai făcut armata…

— Ai unde să dormi?

Poate că toate cele care se petrecuseră cu mine în ziua aia, m-au făcut să mint, să le spun că n-am unde dormi. Nu. Nu mai voiam să dau ochi cu ai mei. Prea mă simţeam prost între ei.

— Avem noi un hogeac liber. Și-așa plătim chirie degeaba. Am închiriat o cameră la o babă. Ne ducem acolo când ne pică vreo femeie la așternut… Sile, ia uite ce goștanie vine… Las-o pe mine… Tudore, îţi explic pe urmă, așteaptă-mă puţin…

Fata pe care o zărise Rogojină a intrat într-un gang. El s-a dus până în dreptul gangului, s-a uitat lung după ea și pe urmă a venit iar lângă mine.

— Și cum a fost, Tudore, la militărie?

— Bine!

— Ai ţigări?

— Am.

— Bani de buzunar ai?

— Mai se găsește, am minţit eu.

— Te facem noi și cu bani. Da' ce e cu Leana Vagabonda, Sile? Era vorba că vine la cinci, aici, la cinematograf, cu Mimazo… N-ai organizat treaba bine. Fără

ele nu facem nimic. Nu se prind femeile… Știi, facem și negustorie pe picior… Ne merge încă… Ele ne plasează marfa — ciorapi, furouri… Și ne ajută și la agăţat… Avem o metodă originală. Grozavă. Tu cu ţolu' ăsta poţi să faci treabă serioasă… Nu e mare lucru… Hai să-i explicăm, Sile.

Mă trag după ei în holul cinematografului.

Începe iar Rogojină.

— Când vin vagaboandele alea două, tu iei una din ele… care-ţi convine… și stai pe lângă mine.

Dar nu așa aproape. Eu mă duc la agăţat. O invit pe fată la un ceai dansant. Fetele sunt moarte după dans. Unele n-au mai dansat dinainte de război…

Când îţi fac eu un semn, tu vii spre mine. Mă saluţi respectuos, mi-o prezinţi, de sanchi, și pe vagabondă. Îi săruţi mâna fetei care trebuie să cadă pe bec. Și… e bine să spui că ești student la politehnică, ori că ești inginer. Se uită și el mai bine la mine.

Da, poţi să spui că ești inginer… După ce i-ai sărutat mina, mă întrebi: „Voi ce faceţi, nu veniţi la ceai? Noi ne ducem să mai facem niște cumpărături și, într-o jumătate de oră, suntem acolo… Știi.

Costel trebuie că a ajuns… L-am întâlnit, a dus și picapul, are vreo cincizeci de plăci. L-am invitat și pe Doruleţ cu chitara, o să ne cânte și niște canţonete. L-a rugat Mia, soră-mea". După ce spui asta, îţi iei rămas bun și pleci înspre Marna. Eu, în timpu' ăsta, mai duc muncă de lămurire. Pe urmă apare și Sile cu vagabonda ailaltă. El, tot vraja asta: că merge la ceai și că a vorbit și cu Basemaer, și că acest Basemaer o să vină cu acordeonul… Și, dacă reușim s-o ducem până la hogeac, pe urmă nu mai scapă… Ce zici de metoda asta? Dă rezultate grozave. Să am acum de câte un milion câte am dus la „coteţ"…

Am ieșit toţi trei din hol. Sile s-a legat de-o fată.

Aceasta l-a obrăznicit și și-a văzut de treabă.

După vreo jumătate de oră de golăneală prin faţa cinematografului, m-am pomenit strigat pe nume. Când am întors capul, am dat cu ochii de nea Alecu. Nu m-a lăsat să-mi iau rămas bun de la cei doi.

— Hai cu mine! mi-a zis el. Ce ai tu comun cu derbedeii ăștia?… Spune-mi, mă Tudore, ce e cu tine?

Mi-a vorbit el mai mult. Mi-a vorbit despre munca ce ne așteaptă pe noi, tineretul.

— Te cunosc de când erai mic, Tudore. Îi cunosc pe toţi ai tăi… Hai înăuntru.

În biroul în care am intrat mai sunt câţiva oameni.

Vreo patru. Când l-au văzut pe nea Alecu, l-au luat în primire:

— Nu ești acasă, tovarășe Alecu? Să știi că te ducem cu forţa acasă… Tovarășe Topan, uite îţi dau sarcină. Iei mașina de serviciu și-l duci acasă.

Îl dai în primire acasă și-i spui tovarășei Alecu că e învoit până dimineaţa, propune un tovarăș răgușit, îmbrăcat într-o salopetă făcută dintr-o bucată.

Nea Alecu se duce la biroul din faţă și se așază:

— Avem o treabă cu băieţii ăștia. Mi se pare că o iau razna.

Ceilalţi mă cântăresc din priviri. Acum m-au observat.

— Stai jos, Tudore, și vorbește pe îndelete.

Iau loc toţi. Îmi întinde unul din ei o ţigară. O aprind. Le spun povestea costumului meu. Le spun ce mă doare.

— Da, nea Alecule, asta am pe suflet. Nu vreau să mai rămân în Bucureștiul ăsta. Înţelege-mă! Nu pot să mai rămân în București… Nu vreau să mai dau ochi cu nimeni care mă cunoaşte. Mi-e ruşine!

— E în regulă, Tudore. Ai mâncat ceva azi?

Tovarăşe Vasile, îi spune nea Alecu unui cetăţean care acum se așeza pe bancă, du-te dumneata cu dânsul la cantină și spune-le să-i dea să mănânce.

— Nea Alecule, n-am venit aici să mănânc, ci să…

— Lasă, Tudore, că aranjăm noi. După ce mănânci, vii aici, în biroul ăsta al meu… Când vrei să pleci?

— Și acum!

— Bine. Pleci la noapte… Du-te și mănâncă !

— Hai, tovarăşe! mă invită și tovarășul Vasile.

Ieșim în curte. Tovarășul Vasile mă întreabă:

— Sunteţi student?

— Nu. Lăcătuș!

— Lăcătuș?! Atunci… Cum?… De ce…

Nu mă mai întreabă nimic. Se lasă păgubaș. O ia înainte. Mă ţin după el. Mă duce spre fundul curţii. Am ajuns la cantină. Aici mai sunt câţiva activiști.

Stau la masă. Mi se aduce un sfert de pâine neagră și o farfurie cu ciorbă de carne. Vasile s-a dus la masa activiștilor. Aud:

— Ce-i cu malagambistul ăsta?

Vasile dă din umeri. Le spune că sunt lăcătuș și nu știu ce le mai îndrugă. Mâncarea îmi intră pe gât cu noduri. Mi se aduce și o tocană de cartofi cu carne. Și fata care servește se uită la mine ponciș. Mi-aduce o cană cu apă. Și, în bătaie de joc, un șervet curat să-l pun la gât. Să nu-mi murdăresc hainele. Să uită la activiștii de la masa cealaltă, apoi iar la hainele mele și pufnește în râs.

Am terminat de mâncat. A fost otravă, nu mâncare. Curgea transpiraţia pe faţa mea, de parcă aș fi tras la jug. De parcă aș fi tăiat lemne în pădure cu joagărul. Mă duc în biroul lui nea Alecu.

— Ai mâncat? se interesă el.

— Da. Mulţumesc. Am mâncat.

— Ce zici, ai vrea să pleci să lucrezi la Hunedoara?

— Da, sigur că vreau. Oriunde, nu numai la Hunedoara !

— Uite aici plicul ăsta, te prezinţi la comitetul de partid al uzinei, la tovarășul Mureșan. Am lucrat cu el. Uite și foaia asta de drum… pleci la noapte. E un personal, mi se pare pe la unsprezece.

— Da, da, la noapte, la unsprezece și patruzeci, completează tovarășul Vasile. Și acum aș pleca.

— Tovarăşe Vasile, adu dumneata, te rog, de la magazie, un pachet cu hrană

rece pentru două zile…

Stai să-ţi fac un bon de mână. Nea Alecu îşi scoate creionul lui bont, îl moaie în gură. Scrie. După câteva minute, tovarășul Vasile mi-aduce pachetul cu hrană rece. De bucurie că scap de București, îl sărut pe nea Alecu. Îi strâng mâna și, într-un suflet, alerg spre gară, cu toate că până la plecarea trenului mai sunt câteva ore.

Mâine o să fiu la Hunedoara!

PLAPUMA

La Hunedoara am tras la sediul comitetului de partid. Am ajuns a doua zi noaptea. N-am găsit aici decât portarul și un tânăr cu părul mare și cu ochii de culoarea cerului senin, pe nume Ioniţă. Un membru de partid care era de serviciu la telefon. Acesta avea în faţa lui, pe birou, volumele de poezii ale lui Eminescu și un caiet cu scoarţe negre, în care erau scrise versuri. Am stat cu el de vorbă aproape toată noaptea.

— O să lucraţi aici? m-a întrebat Ioniţă, după ce i-am arătat și lui plicul adresat tovarășului Mureșan.

— Da.

— Aici la comitet?

— Nu. Sunt lăcătuș… În vreo secţie.

— Da? Lăcătuș? Și eu sunt tot lăcătuș. Lucrez la întreţinerea furnalelor… Haine din astea se poartă acum la București? Cum se deosebește bucureșteanul de provincial! Chiar dacă nu îmi spuneaţi că sunteţi de la București, știam. Bucureșteanul e bucureștean, ce mai… Știţi, v-am duce să dormiţi în camera de oaspeţi, dar e ocupată. Au mai venit niște tovarăși de la București.

Abia uitasem de hainele astea. Abia îmi mai liniștisem inima. Începuse să bată și ea normal.

— Bagajul unde vă este?

De unde să am bagaj? Ce fel de bagaj?

— L-am lăsat la gară. N-am vrut să mai car cu mine valizele noaptea.

Ce mincinos sunt! N-am niciun fel de bagaj. Doar ce este pe mine și ce mai aveam în pachetul cu hrană rece. Nici rămas bun de la ai mei nu mi-am luat. Am fugit din București, ca un hoţ. Pe furiș, să nu mă vadă nimeni.

— Trebuie să fie tare frumos la București, mai zise Ioniţă.

— Da, e foarte frumos.

— Am fost și eu în București când eram mic.

M-a luat tata cu el. Tata are un frate acolo, e arhivar la un minister. S-a dus să-i aranjeze unchiu' o încurcătură cu niște pământ… Da' spune, a fost bombardat tare Bucureștiul? Ars, am auzit!

— A fost destul de bombardat.

— Teatrul Naţional… așa e că l-au ras?

— Da…

— Am trecut prin faţa teatrului. Am fost și în hol… Blestemăţii l-au bombardat! Acum ce-or fi avut cu teatrul? înţeleg, a fost război… să fi bombardat acolo pe front, da' teatrul?

— Numai ruine au rămas.

— Pe tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej l-aţi văzut vreodată?

— L-am văzut.

— Aţi lucrat la Comitetul Central? De acolo veniţi?

— Nu. N-am lucrat la Comitetul Central… Abia m-am liberat din armată.

— Nu veniţi de la Comitetul Central?

— Nu…

— Credeam că scrisoarea care o aveţi pentru tovarășul Mureșan e de la Comitetul Central.

— Nu e.

— Da, nu e.

Dacă nu vin din partea Comitetului Central, nu mai sunt așa de interesant pentru Ioniţă. El ar fi vrut să stea de vorbă cu un tovarăș de la Comitetul Central. Își vede de versurile lui. Scrie în carnetul cu scoarţe negre și șterge. Deodată aruncă din mină creionul. Deschide volumul de versuri al lui Eminescu și murmură. Citește acolo unde era subliniat.

Mă cercetează din când în când din privire și, ca să nu adorm, îmi mai pune și mie câte o întrebare.

— Dumitale îţi place Eminescu? L-ai citit?

— Cum să nu-l citesc? Chiar așa mă crezi?

— Eu mănânc versuri eminesciene cu pâine… Auzi, eu am o gazdă, e o femeie la vreo șaizeci de ani… Bărbatul ei a ieșit la pensie de la Apaduct. Acolo a lucrat o viaţă de om. Când m-am mutat la ei, ne-am tocmit la două mii cinci sute pe lună, cu spălat… După două zile a vrut să mă dea afară din casă.

— De ce?

— Am avut o ieșire stângistă. Îmi dau seama acum că am greșit, dar n-am avut ce face… Am găsit la librărie un portret de-al lui Eminescu… Am un prieten la tâmplărie, pe Gheorghiani… e din sat cu mine. Mi-a făcut el o ramă frumoasă… Pe pere tele dinspre răsărit din camera mea era o icoană…Sfântul Gheorghe. L-am dat jos pe sfântul Gheorghe și l-am pus pe Eminescu. Ce crezi c-a ieșit? Am spus că am greșit… am avut o ieșire stângistă… Să pleci de la mine din casă, mi-a zis ea. Mie nu-mi trebuie atei…" „Nu sunt ateu, coana mare, am vrut eu s-o dreg. Dar, crede-mă, am mai mult respect faţă de omul ăsta decât pentru sfântul Gheorghe. Prea multe lucruri frumoase n-am auzit de sfântul Gheorghe… Dar de dumnealui…" și am început să-i recit… „Da' a cui e poza, cine e?" m-a întrebat baba.

— Eminescu ! și am început iar să-i recit, Călin", Scrisoarea III, împărat și proletar". Am făcut-o praf cu versurile astea:

Din valurile vremii, iubita mea, răsai
Cu braţele de marmur, cu părul lung bălai.
Și faţa strălucie ca fata albei ceri
Slăbită e de umbra duioaselor dureri !
Cu zâmbetul tău dulce, tu mângâi ochii mei.
Femeie între stele și stea între femei.

Când a auzit versurile astea, baba s-a luminat la faţă. S-a dus după moșul ei care tundea în grădină un corcoduș. A venit bătrânu'… Nu știa ce s-a întâmplat… Bătrâna m-a pus să mai recit o dată versurile.

Nu m-au mai dat afară din casă. Pe Eminescu mi l-au lăsat pe peretele dinspre răsărit. Pe sfântul Gheorghe l-au dus la ei în cameră. Și mie mi-a scăzut chiria la două mii pe lună… Și eu scriu versuri. Am publicat și la gazeta de perete. Vrei să-ţi citesc?

— Citește.

Ieşi-vor din ţaglele noastre
Mai multe tractoare.
Iar pe ogoare.
Mai multe unelte vor fi.
Crăpa-vor de ciudă bandiţii.
Îi vom nimici.
Mai multe motoare
La noi se vor face.
Ce vor asigura poporului
Pace.

E mai lungă poezia, dar văd că strâmbi din nas. Astea sunt încercări. Și eu îmi dau seama că scriu prost. Dar nu mă pot lăsa. La noi, la furnale, niște bandiţi au vrut să facă urs la furnal. Au oprit apa de la casa pompelor… Știi ce-nseamnă să oprești apa la furnale? Distrugere. Cu preţul vieţii lor, furnaliștii și toţi oamenii cinstiţi au salvat furnalele. Au adus cisternele pompierilor… Nu au reușit bandiţii. Oamenilor care au salvat furnalele vreau să le închin o odă. La ea mă muncesc de două săptămâni. Aș vrea s-o afișez la gazeta de perete centrală. La aia din mijlocul uzinei. S-o citească toată lumea… Dacă aș avea numai un sfert din talentul lui Eminescu, ce aș mai scrie despre oamenii pe care-i cunosc! Despre oamenii cu care lucrez.

Într-un târziu am aţipit. De dimineaţă, Ioniţa a plecat la serviciu. Avea ochii roșii. Scrisese la odă.

Se chinuise să scrie toată noaptea. Ce repede ne-am împrietenit. Doar că nu ne-am sărutat, când am dat mâna la despărţire. M-a rugat să-l caut pe la secţie, ori pe la club, la bibliotecă. I-am promis că am să-l caut.

A venit pe la ora șapte o dactilografă. Ea mă privește ca pe o piesă de muzeu.

E o fată înaltă, drăguţă, și-i cam place să dea ochii peste cap.

— Sunt sigură că sunteţi de la București! intră ea în vorbă cu mine.

— Ce te face să crezi că sunt bucureștean?

— Costumul care e lucrat cu gust. Și-apoi figura dumneavoastră… Sunteţi mai cizelat, mai…

Îi place costumul meu !

— Da, fiindcă sunt crescut cu guvernantă. D-aia sunt mai nu știu cum…

Nu sesizează ironia. Îi dă înainte cu-ale ei. Îmi atrage atenţia că nu se asortează cravata cu costumul și că o cheamă Popescu Gina. Că e fata unui fost cazangiu, care a făcut multe pentru comuniști, că ea are șase clase de liceu, că viaţa din Hunedoara acum e foarte monotonă. Că e hunedoreancă și că e mândră de faptul ăsta. Ea e sigură că, peste câţiva ani, Hunedoara o să fie cel mai mare centru siderurgic din ţară și n-o să mai fie viaţa așa de monotonă. Că au migrat în orașul lor fel de fel de oameni. Că Hunedoara e plină de băieţi, că fetele sunt foarte puţine, după. O statistică făcută de nu știu cine… sunt două zeci de bărbaţi pentru o femeie… că ea încă n-a găsit un băiat care să-i placă, că a venit în turneu „Mefisto” și că a aranjat cu o casieriţă, pe care o cunoaşte, să-i reţină câteva bilete… Apoi și-a cerut scuze, spunându-mi că are de bătut la mașină ceva foarte urgent.

La ora opt a venit tovarășul Mureșan. Un bărbat înalt, cu niște ochi negri, cu o figură blândă și cu părul alb tot. I-am înmânat plicul și, după ce m-a cântărit din ochi, l-a deschis. A citit scrisoarea și pe urmă, parcă certându-mă, mi-a zis:

— Aici puteai găsi de lucru și fără recomandare.

Sunt nevoit să-i povestesc și lui ce m-a făcut să părăsesc Bucureștiul.

— Tovarășe Tudor, aici o să fie foarte mult de lucru. Mai ales pentru cine vrea să muncească…

Vino puţin… Mă duce la o fereastră. De aici se vede o parte din uzină. Aici avem sarcina să ridicăm, în mai puţin de zece ani, o uzină modernă. Nu te așteaptă nici cozonaci, nu te așteaptă o viaţă liniștită, fără griji. O să trebuiască poate să lucrezi și ziua și noaptea. Ești tânăr. Pe tineri îi așteaptă muncă, nu glumă.

— Vreau să muncesc, tovarășe Mureșan.

— Tovarășe Tudor, ești lăcătuș, așa e?

— Da.

Tovarășul Mureșan mă dă în primire unui tânăr căruia îi trasează sarcina să se ocupe de angajarea mea în uzină și să-mi scoată o cartelă, în cont, pentru cantină.

Am fost angajat la atelierul construcţii metalice. Am primit și o cartelă de masă pentru cincisprezece zile.

Astăzi e sâmbătă. La lucru trebuie să mă prezint luni de dimineaţă. Pornesc pe străzile Hunedoarei. Vreau să cunosc acest orășel care mă va găzdui dumnezeu știe cât. E un oraș micuţ, acoperit întotdeauna de nori de fum. Oamenii sunt pestriţi. Localnici, olteni, munteni, constănţeni, bucureșteni. Cred că fiecare oraș, fiecare sat are reprezentanţi aici.

Găsești oameni din toate colţurile ţării. Pe la marginile orașului s-au întins barăci de scânduri, s-au improvizat locuinţe. În permanenţă auzi duduit de compresor,

ambalări de motoare, detunături care vin de la cariera de piatră, șuierături de la locomotivă și, mai ales, te asurzește piuitul pistoanelor pneumatice. Nicăieri pe unde am umblat nu am întâlnit, nu am văzut un șantier atât de mare. Tot orașul e un șantier. Străzile mai toate sunt întoarse cu susul în jos. De-a lungul lor se sapă șanţuri adânci, se instalează conducte, se îngroapă stâlpi telefonici și, peste câmp, stâlpi metalici de înaltă tensiune.

Noroiul e la fel de mare peste tot: și în centrul orașului și pe străzile lăturalnice. Zeci de autoca mioane frământă noroiul străzilor în sus și-n jos.

Autocamioanele au viaţă scurtă, sunt exploatate la maxim.

Colind orașul. Vreau să-l văd tot. Sus, pe dealul Chizidului, o casă de curând ridicată. În jurul ei s-au făcut săpături, s-a turnat beton în cofraje: temelii pentru alte case. Aflu că aici, pe dealul Chizidului, la marginea pădurii, se va ridica un oraș nou – Orașul muncitoresc. Sute de mii de cărămizi sunt stivuite pe marele șantier al orașului ce se va ridica.

Inginerii fac măsurători. Săpătorii adâncesc gropile în care se vor topi și se vor stinge vagoanele de var descărcate lângă stivele de cărămizi. Un paznic, cu o pufoaică pe umeri, dă târcoale materialelor depozitate. Camioanele transportă, după câte am auzit, zi și noapte, materialele de construcţie.

Vizitez și gara. La fiecare două ceasuri intră în Hunedoara garnituri întregi cu fel de fel de materiale și piese de mașini, și chiar mașini.

Mi-aduc aminte că la noapte nu am unde dormi.

Pornesc din casă în casă și întreb dacă au de închinat o cameră mobilată, ori chiar numai un pat. Bat la fiecare poartă. Scol din somn toţi câinii. O cucoană, care a ieșit din bucătărie cu șorţul dinainte și cu o strecurătoare de roșii în mână, îmi spune:

— Dacă veneaţi de ieri… Aveam eu un pat de închiriat.

— Am venit azi.

— Îmi pare rău. L-am închiriat… Știi ce?

Încearcă dumneata pe Popa Șapcă, numărul cincisprezece, la domnul Doroghi.

— Mulţumesc!

Alerg într-un suflet pe strada Popa Șapcă, la numărul cincisprezece. Aici e o firmă făcută din litere decupate din tablă și agăţată pe o plasă de sârmă: „La Doroghi, atelier de copârșeie și frânghii”.

Am stat mult la poartă. Am citit de câteva ori firma, m-am uitat prin curte, apoi am intrat. A ieșit o femeie.

— Domnul Doroghi unde stă?

— Ce ai cu el?

— Caut o locuinţă, sau un pat de închiriat.

— Nu știu dacă mai are. Vezi în fundul curţii.

Și femeia a început să chicotească, apoi a intrat repede în camera de unde a ieșit. S-au dat perdelele la o parte și în geam au apărut câteva capete care mă urmăreau.

La un banc de tâmplărie, un bătrân cu părul alb, cu niște ochelari cu multe

dioptrii, sprijiniţi chiar pe vârful nasului, trage linii cu un creion de tâmplărie pe o bucată de scândură de curând geluită. Mirosea în micul atelier a lemn și a clei încălzit.

— Bună ziua.

— Noroc fain! îmi răspunde moșul. Apăi ce-i baiul? mă întreabă el, privindu-mă pe deasupra ochelarilor.

— Am auzit că ai de închiriat un pat, ori o cameră mobilată.

— Cin' te-o trimis?

— Am întrebat pe aici, prin vecini, și mi-a spus că dumneata ai de închiriat.

— Eşti regăţean?

— Da.

— Îi bine… Apăi, vino mai aproape să-ţi iau măsură.

Nu-mi ardea de glumă. Dar când l-am văzut că vine cu metrul lângă mine să-mi ia măsură, am început să râd.

— Ăsta ţi-o fi bun? Hai cu mine.

Bătrânul îşi șterge palmele cu șorțul, îşi pune creionul roșu, lat cât trei creioane obișnuite, la ureche, mă ia de mână și mă trage într-un fel de magazie.

— Bun îi ăsta? Mi-araţă un coșciug vopsit galben spălăcit…

— Ia fă-i proba. Lungește-te în el!

— Îţi baţi joc de mine, unchiule?

— Apăi eu numai paturi din astea am. În ele apăi să știi că te poţi hodini.

— Dar mai sunt încă viu, moșule !

— Nu-i bai că eşti viu… Doroqhi știe face și frânghii. Nu ai citit la poartă? Eu sunt coșciugar și frânghier. Să-ţi dau o frânghie.

— Ce să fac cu frânghia?

— Să te spânzuri. Apăi, dacă n-ai tu rostul tău, n-ai tu patul tău, nu degeaba mai trăiești?

— Păi eu am rostul meu, dar la București, îl mint eu pe bătrân.

— Atunci, de ce ai venit aici?

— Să lucrez.

— Acolo, la voi, nu-i lucru?

— Ba este, dar și aici e nevoie de braţe de muncă.

— Aha ! Braţe de muncă…

— Unchiule, schimb eu vorba, vrei să-mi spui și mie ce te-a făcut să înveţi două meserii? Tâmplăria și împletirea frânghiilor.

— Eu nu sunt tâmplar. Numai copârșeie știu face și frânghii.

— Când ai învăţat meseriile astea?

— Apăi în tinereţe. Eu am fost și la Viena. Sunt umblat. Și în Rusia am fost în războiul ălălalt… Fost-am peste tot. Cu meseriile astea nu poţi muri de foame. Oamenii mor. Trebui-le copârșeie ori nu când mor? Și-apoi când omu-i la strânsoare, când n-are ce-i trebuie, nu-i vine a se spânzura? Apăi, fă dumneata bine și meri în treabă-ţi, că trebuie să fac un copârșeu până-n seară. A murit unul după Romanilor și trebuie să-i gât patul. Fă bine și meri tot pe Popa Șapcă, la

numărul șaptesprezece. Acolo-i o bătrână. Meri și întreabă de ea. Ziua bună, regăţeanule, și nu fi mâhnit că am glumit cu dumneata. Frânghie să nu vii a cere. Pentru oameni de rând nu mai fac. Acum meșteruiesc numai ștreanguri pentru de patruzeci de ani.

Am bătut în poartă și la numărul șaptesprezece.

A ieșit o femeie înaltă, trăită bine. O femeie trecută de patruzeci de ani.

— Bună ziua ! am salutat-o eu, și nu știu de ce am privit-o drept în ochi.

— Jo reghelt ! mi-a răspuns ea, lăsând puţin pleoapele în jos.

— Am auzit că aveţi un pat de închiriat.

Dă din umeri. Nu știe românește. Îi fac semne. Încep să-i vorbesc tare de tot, ca la surzi. Cum pot, numai să mă înţeleagă.

— Eu venit de la București… Dormit… somn…n-am unde… Plătesc… chirie…

— Chirie?

— Da, chirie.

Spre salvarea noastră iese din camera vecină un tânăr cam de etatea mea.

— Bună ziua, salută el primul. Ce s-a întâmplat?

— Nu vă supăraţi… Am auzit că dumneaei are de închiriat un pat. Știţi, vă rog, ajutaţi-mă să mă înţeleg cu dumneaei.

Tânărul îmi spune că într-adevăr are un pat, dar mai târziu, peste o săptămână sau două; chiar patul lui o să mi-l poată închiria. El trebuie să plece.

— Puteţi veni în camera unde stau eu. Și să rămână să vă înţelegeţi cu ea.

— Da, dar cum să mă înţeleg cu dumneaei? Nu știu o boabă ungurește.

Încearcă el să explice femeii. O rupe puţin ungureşte tânărul. O văd dând din cap și spunându-i preţul.

Ne-am învoit. O să dorm în pat cu el până pleacă, pe urmă o să rămân singur. Îi arăt angajarea și buletinul. Mă invită în cameră. Cheti Neni, că așa o cheamă pe femeie, vine și dumneaei. Îmi arată patul care e foarte curat. Și îi spune tânărului cât o să trebuiască să plătesc la prima leafă. Tânărul îmi explică, îmi spune că în suma asta intră și spălatul rufelor mele.

— Nu prea are ce să-mi spele! fac eu haz de necaz.

— Pe mine mă cheamă Octavian.

— Tudor Niculae.

— Păi, puteţi să vă aduceţi lucrurile… Am să vă ajut eu, dacă e nevoie.

— Îţi mulţumesc foarte mult. Ești foarte drăguţ, dar n-ai să-mi poţi ajuta la nimic. N-am de adus nimic.

Cheti Neni deschide ușa unui șifonier.

— Asta tine haine pus aici.

— Mulţumesc. Hainele o să le port pe mine. N-am să vă deranjez.

Noua mea gazdă n-a înţeles. Pleacă. Rămân cu Octavian.

— Serios, n-aveţi bagaje?! se miră el. Nu-i vine să creadă.

— Aș vrea să am.

Îmi plimb privirile prin cameră. Totul e pus la locul lui. O curăţenie de spital, de farmacie. Totul e vopsit în alb. Masa, cele două scaune, fotoliul tapisat, îmbrăcate

toate în huse albe. Pe masă, o sticlă care pare să fie de cristal și două pahare. Un lavoar pe care e un lighean de porţelan, o cană mare cu apă, două pahare mate pentru periuţe de dinţi.

Pe pereţi două tablouri — un ghiveci cu trandafiri semnat de C. Isachie, și altul care reprezintă un fel de naufragiu de Louis Herjac. Pe jos, un covor. Soba de teracotă e și ea din plăci tot albe.

— Daţi cu ulei de nucă pe păr? mă întreabă Octavian.

— Știi ce, prietene… Mie să-mi spui Tudor. Ăsta mi-e numele mic. Al dumitale care ţi-e?

— Octavian. Tavi îmi spun prietenii.

— Și eu am să-ţi spun Tavi… Nu te superi?

— Mă rog I

Din camera cealaltă, de după perdele, mă spionează bătrâna. Îi întâlnesc de câteva ori privirile.

Zâmbește la mine, parcă.

— M-ai întrebat ceva adineauri.

— Dacă dai cu ulei de nucă pe păr.

— Din când în când.

— Cheti Neni o să te roage să nu dai.

— De ce?

— Îi murdărești feţele de pernă. Și, obligatoriu, trebuie să faci baie de două ori pe săptămână.

— Dacă am unde, fac și în fiecare zi. N-am de pierdut nimic.

Tavi mă întreabă încă o dată de valiză. Sunt nevoit să-i povestesc și lui cărui fapt datoresc prezenta mea în acest oraș.

Încep să cercetez apoi din nou camera. Mărturisesc foarte sincer, că am visat de mult un pat ca ăsta.

Nu m-am învelit de când mă știu cu o plapumă. M-am învelit întotdeauna cu o pătură. În casa noastră nu am avut plapumă. Cât am locuit la soră-mea, doar în noaptea de Crăciun și Anul Nou îmi făcea foc în camera mea; lemnele nu ajungeau decât pentru bucătărie, unde dormeau copiii soră-mii. Aici e o sobă de teracotă albă. Uite și plapuma. Abia aștept să se facă noapte să mă acopăr cu ea. Cum se doarme oare sub plapumă? O să mai fiu nevoit să mă încovrig în pat, să mă strâng? Să duc genunchii la gură? Când aveam palton, puneam și paltonul peste pătură. Cât am fost militar, am pus mantaua. Aici o să mă pot întinde în pat. Da. O să mă pot întinde cât sunt de lung. Și totuși parcă sunt încorsetat. Cură ţenia din camera asta mă obligă să stau parcă nemișcat, ţeapăn… Aud vocea noului meu prieten. Mă trezesc din visare.

— La construcţii metalice o să lucrezi?

— Da.

— O să fim vecini de atelier.

— Unde lucrezi?

— La oţelărie. Sunt sudor.

— Te pregătești pentru vreun examen?

— Da. Sunt propus pentru o facultate muncitorească. Trebuie să plec la Timișoara, să dau examen de admitere. Întâi facem un curs pregătitor… Facultatea se deschide la anul.

Pe masa acoperită cu o faţă albă, cum e zăpada, sunt nişte cărţi tehnice.

Alături, o altă carte: „Suferinţele tânărului Werther". E deschisă la pagina 34. Alături, un plic și o coală de hârtie pe care scrie: *„Dragă Viorica".* Atâta doar. Îl privesc pe Tavi. Pare să fie un băiat de treabă.

— Și asta tot pentru examen? întreb eu, arătând spre carte și coala de hârtie.

Tavi râde.

— Am încercat să scriu o scrisoare… Sunt îndrăgostit. Nu mă pricep să scriu… Nu știu ce să scriu.

Eu n-am fost niciodată îndrăgostit. Am vorbit cu o fată, dar nu am iubit-o. Fata de la chioșcul de pâine. Am vorbit cu Tuţa, Dar nu i-am scris. Și acum n-am cui scrie ! Ba am ! Trebuie să-i scriu lui frate-meu, soră-mii, lui nea Matei. Ar trebui să-i scriu și lui tata. Unde? Unde o fi tata?

— Mi-ajuţi să scriu fetei? Ești bucureștean. Te pricepi mai bine! îmi spune Tavi.

— Am să te-ajut.

Şi eu aș fi dorit să mă îndrăgostesc, să mă duc cu o fată la film, să stau cu ea pe bancă, să-i citesc versuri.

— Ai cartelă pentru masă? se interesează Tavi.

— Da! Mi s-a dat, în cont, o cartelă pentru cincisprezece zile.

N-are să trebuiască să mint pe nimeni c-am mâncat. Două tablouri, o sobă de teracotă albă, o plapumă îmbrăcată cu un cearșaf alb cum e coala de hârtie. Cât de frumoasă e camera asta ! Perdelele nu sunt din aţă pescărească și nici garderobul nu e dărăpănat. După carpete nu se ascund crăpături. E frumos garderobul, dar e gol. Partea care mi-e rezervată e goală.

— Tudore, o să iei la serviciu salopeta asta a mea. Eu am alta la atelier… Și cămașa dacă ai nevoie.

Am patru. O să mi le spele mai des Cheti Neni.

— Şi-or să se rupă mai repede.

— Nu-i nimic.

— Ești bun, Tavi, dar îţi mulţumesc, nu am să iau cămașa ta.

— Mi-ajuţi să-i scriu Viorichii?

— Am să-ţi ajut. Dar știi ce? Eu cred că e mai bine să-i scrii singur… Scrie-i ce simţi tu…

BIBLIOTECARUL

Iarna asta de la Hunedoara e blajină. E miloasă. Gerul, poate din cauza cuptoarelor, nu are putere. Nu strânge cum știe el strânge. Depozitele de lemne au adus lemne puţine. N-a ajuns la toată lumea. Ce bine că iarna e blajină!

Zăpada de aici e gri. Nu e albă. Se amestecă în căderea ei cu fumul. Iarna asta de la Hunedoara n-a așternut zăpezi. N-a umplut câmpurile. A făcut noroiul mai mare pe străzi. Cizme trebuie să porţi la Hunedoara. Casă, atelierul, cantina și clubul Alexandru Sabia. Altceva n-ai de făcut. Singurul cinematograf cu trei sute de locuri nu poate înghiţi pe doritorii de spectacole. Da, suntem mulţi doritori de specta cole. Am văzut că s-au improvizat cinematografe în săli de mese. La cantină, la cabană sus… S-au deschis biblioteci prin secţii. Prin case de locuit.

La club întâlnesc tineri. Îi văd cum cotrobăiesc rafturile bibliotecilor, căutând piese de teatru. Nu sunt actori, ci lăcătuși, furnaliști, ghiftari, oţelari, zidari — muncitori ca și mine. Comuniștii ne îndrumă spre învăţătură, spre cultură, spre frumos.

M-am întâlnit ieri cu Radu Alexandru de la sculărie. Era cu Costache Anton de la compresor. I-am întrebat pe rând:

— Unde te duci, Sandule?

— La cor.

— Dar tu, Antoane?

— Organizăm un campionat de șah la club.

De la Sandu am mai aflat că trebuie să sosească un regizor de la Timișoara și că unul, Patrău, care e cu culturalul ia sindicat, a și început recrutarea de talente.

— S-a deschis și finanţarea pentru un cinematograf de o mie de locuri. Un cinematograf în aer liber. „Nu vă mai îmbulziţi așa, o aud mereu pe casieriţa de la cinematograful Maxim Gorki… Aveţi răbdare, o să vedeţi la filme atunci…

Placa asta o pune mereu de câte ori e înghesuială la bilete și aglomeraţie e întotdeauna.

Mai tot timpul, la Hunedoara, se aude cântând o fanfară. Schimburi de onoare festive. Fanfara conduce o coloană de tineri spre noul oraș în construcţie, la muncă voluntară. Brigadierii sunt conduși la uzină tot cu o fanfară.

Tinereţe ! Multă tinereţe. Întinerește și orașul.

Dincolo de poartă, unii au început săpături, un nou șantier. O să apară o hală nouă. Numai tineri lucrează aici. Tineri brigadieri. Și-au făcut singuri norme. „Eu atâţia metri cubi de pământ sap. Dacă am săpat mai mult, am să sap și mai mult”. Au numai viaţă în ei. Printre săpătorii ăștia e și un ţigănuș.

Au aflat brigadierii că are acordeon acasă. L-au învoit ei. Au săpat și norma lui. A venit ţigănușul cu acordeonul. Îi trage. Umflă burduful.

S-aude un acordeon și sus, înspre Chizid, unde se ridică orașul nou. Și înspre Hăjdat, și înspre Buituri.

La Hunedoara se construiește.

— Ce-au de gând să facă din Hunedoara asta?

Îl întreb pe noul meuu prieten, Băleanu, care e responsabilul clubului Alexandru Sahia, unde îmi petrec aproape tot timpul meu liber.

— Un centru siderurgic cum n-a mai existat în ţară. Cum n-a văzut neam de neam' nostru.

Un grup de tineri îmbrăcaţi în pufoaice murdare, beţi morţi, au pătruns în Hunedoara și câţiva din ăștia s-au oprit în faţa clubului. Au încercuit o fată care tocmai ieșea. Unul din ei vrea să o sărute cu forţa.

— Stai, fă nasoalo, să te pup că ești mișto !

Fata îl îmbrâncește și aleargă pe partea cealaltă a străzii. Derbedeii se iau după ea. Au rămas cu buza umflată. Fata a intrat într-o curte.

— Și cu leprele astea o să se poată face vreo dată ceva? Centrul siderurgic se face și cu ele? îl întreb pe Băleanu, care a urmărit cu mine scena din stradă.

— Da, și cu ele.

— Au haimanalele astea vreun interes?

— Deocamdată nu… Deocamdată muncesc așa ca să-și asigure cartela de masă, dormitul la cabană și să aibă ce bea…

— Pe urmă?…

— Pe urmă avem datoria să-i facem oameni…

Noul meu prieten, Băleanu, e un om mărunţel, cu niște ochi mici, negri. Are început de chelie și o frunte mare, iată. E fiu de ţăran fără pic de pământ, de prin împrejurimi. A învăţat școală cu cărţi de împrumut. Poartă pantaloni de dimie, bufanţi, băgaţi în bocanci. Flanelă de lână și o scurtă făcută dintr-o stofă păroasă. Așa cum e de mic are șapte vieţi în el. E ca o sfârlează. Acum e aici, la bibliotecă, peste o clipă îl găsești în sala de lectură, care e plină cu tineri mânjiţi pe faţă, îmbrăcaţi în salopete soioase, ori în pufoaice înnegrite. Unii mănâncă pâine goală, rod din coltucul de pâine care i-a rămas de la can tină și-l citesc pe Gladkov. Citesc „Cimentul".

Băleanu se vâră printre tineri. Când vede că unul e pe sfârșite cu cartea, îi recomandă alta. Dai de el în sala de șah, în cea de ping-pong. Cu toată lumea e prieten. Are răspuns pentru fiecare întrebare pusă.

De meserie e turnător. Din 1945 a fost scos din producţie. E comunist și a fost băgat unde era greul.

— Vezi, Tudore, sarcina asta a mea de responsabil de club ai zice că nu e cine știe ce, dar, drept să-ţi spun, mi se pare una dintre cele mai grele sarcini pe care le-am avut… Am făcut până acum de toate ! Activist la judeţeană, responsabil cultural în secţia de propagandă și agitaţie. Dumnezeu știe ce n-am făcut… Clubul ăsta însă nici noaptea nu-mi dă pace să dorm. Mă gândesc tot timpul cum să fac, cum să dreg ca tinerii ăștia ai noștri să devină adevăraţi oameni. Printre ei sunt și lepre. Ai văzut. Dar ce să facem? Așa i-am moștenit de la burghezie. Nu putem bate din palme și să zicem: Avem nevoie noi, comuniștii, de niște oameni așa, așa… Tu ce faci acum? Ai vreo treabă?

— Nu.

— Vrei să vii cu mine?

— Unde?

— La cabana șmecherilor. S-au strâns toţi într-o cabană. Hai, că n-o să-ţi pară rău. Să-i vezi mai de-aproape.

Băleanu alege din grămada de cărţi abia aduse de la librărie vreo treizeci dintre ele. Le împachetează.

— Cu astea ce-ai de gând să faci?

— Le ducem la cabana șmecherilor.

Iau și eu un pachet și alerg după Băleanu. Mer gem spre gară. Cabanele într-acolo sunt înșirate.

Intrăm într-o cabană de scânduri. Nu s-a mai dat aici cu mătura pe jos de câteva zile. Câţiva netunși, nerași, cu niște priviri hoţești.

— Uite, Tudore, din ăștia trebuie să facem niște oameni care să semene cu mine, cu tine.

Îi privesc foarte atent. Îi recunosc aici și pe acei care se luaseră de fată în dreptul clubului. Sunt vreo șaisprezece inși. Patru dintre ei, bandajaţi, unul la mână, altul la cap, celălalt la gât, al patrulea are un plasture pe tot obrazul drept. Câţiva sunt în jurul unei mese. Joacă barbut. Pe un pat, cinci gealaţi, unu și unu, joacă stos. Nici unuia nu-i lipsește tatuajul, ori o cicatrice. Descifrez pe pieptul păros al unui pipernicit numele unei fete: Elisabeta, o liniuţă și, probabil, numele lui: Bebe. Pe umărul altuia tatuat o bufniţă, două oase și un cap de mort.

Aflu că aici, în cabana asta, pe care au denumit-o ei „cabana șmecheroșilor”, stau și golani care nu mai lucrează în uzină. Au lucrat un timp și s-au lăsat păgubași. Era greu. Cel cu bufniţa, oasele și capul de mort s-a făcut geamgiu. Bebe e tovarășul lui; ăsta are o misiune specială: seara, când începe să se întunece, se duce pe la marginile orașului și începe să bombardeze cu pietre geamurile. A doua zi, geamgiul are de lucru. E jumătate, jumătate cu Bebe.

— Aproape toţi tinerii ăștia au trecut prin închisoare, mă lămurește Băleanu.

Prietenul meu aşază pe masă pachetul cu cărţi, îl ia și pe al meu, desface pachetele și înșiră cărţile unele lângă altele. Mai sunt cărţi acolo, unele cu filele netăiate.

Trântește apoi pe masă o carte, cât coate de tare.

Borfașii nu se sinchisesc. Doar tânărul cu buza de jos parcă roasă de șoareci, ce sta lungit pe pat și citea o carte, a tresărit. S-a oprit din citit, a pus cartea deschisă cu copertele în sus, s-a sculat din pat și a venit spre masa unde a înșirat Băleanu cărţile.

După ce l-a salutat șmecherește pe bibliotecar, a cercetat fiecare copertă și s-a dus iar pe pat, după ce i-a mai făcut odată cu ochiul lui Băleanu.

Brigadierii din celelalte cabane sunt încolonaţi afară. Se aude gălăgie, cântece. Îi astupă fanfara.

Câteva sute de tineri au pornit spre orașul nou. Muncesc voluntar la locuinţele care vor fi ale lor.

De la masa celor ocupaţi cu barbutul aud:

— Iar se duc fraierii la muncă voluntară.

— Dă-i în mă-sa, face Bebe, şi-şi vede de-ale lui.

— Dumneavoastră, cenţilor, nu ieşiţi la muncă voluntară? întreabă Băleanu.

— Du-te tu, măi ăsta… Noi munca voluntară o dăm în particular… E bine?

Băleanu se face că n-aude. Se lasă păgubaș. Îmi vorbește mie.

— Îl vezi pe ăla cu buza ruptă?

— Îl văd.

— Eu l-am adus aici. L-am găsit în trenul care vine de la Orăștie. Pungășea un orb.

— Cum?! mă mir eu.

— În trenul ăsta e un orb care merge din vagon în vagon și cântă cu o armonică. După ce cântă, vine la fiecare compartiment și întinde mâna. Dă fiecare ce poate… Șmecherul ăsta îl exploata pe orb. În timp ce orbul cântă, el intra în compartimente și întindea mâna. Îi lua înainte cerșetorului care nu mai primea nimic. Un militar l-a demascat. Orbul nu s-a mâniat. S-a așezat pe un scaun și a început să cânte pentru el. Pe borfașul ăsta mic l-am luat de mână și l-am adus aici. E ucenic acum la laminoare.

Îl instalasem în altă cabană. A venit aici. Păduchele la păduche trage…

În fundul cabanei, pe un pat, mai e un cititor; ăsta parcă studiază pentru vreun examen, așa cufun dat e în lectură.

— Când am adus acum o săptămână cărţile ăstelalte, continuă Băleanu, și ăla care are buza ruptă și cel din fund jucau barbut… Am câştigat doi cititori.

— Poate că nu au bani să joace.

Bibliotecarul mă lasă lângă masa cu cărţi și se îndreaptă spre patul celui care da impresia că studiază pentru examen.

— Frăţioare, tu de ce nu joci barbut? Te-ai curăţat de bani?

— Nu vreau să joc… e bine? și continuă să citească.

Se întoarce cu carte cu tot spre perete. Bibliotecarul insistă:

— N-ai bani de-aia nu joci!

— Mânca-ţi-aș leafa, lasă-mă, vezi-ţi de treaba dumitale, că-i nasulie cu ăsta din carte.

Mă apropii și eu de patul lui. Mă uit la copertă: „Poemul pedagogic” de Makarenko.

— E șucăr mare în cartea asta. Apoi recunoscându-l: Ai mai adus vreuna ca asta?

— Am adus destule.

— Au șutit din cărţile care le-ai lăsat săptămâna trecută niște fraieri din cabana ailaltă…

matale ești activist?

— Nu ! Da’ de ce mă-ntrebi?

— De piele maro!

— Nu știu cum vine chestia cu pielea maro!

Vrei să-mi explici?

— E greu… Văd că-ţi pică fisa greu.

Băleanu nu se lasă.

— Dacă-ţi spuneam că sunt de la partid, ce era?

— Cărţile astea le-aduci așa de iordan? Nu sunt nasoale de loc. Când eram mai mic, am mai citit vreo două mai subţiri cu un' Bill Gazon… Da' n-am citit decât două, că p-ormă n-am mai avut timp. Am intrat la unu" care avea motor de tăiat lemne. Cum mă vedea ăsta cu cartea în mână, mă atingea.

Îmi zicea că dacă vreau să mă fac popă, să mă duc la fabrica de popi. Acolo, zicea el, poţi toci toată ziua. Unui tăietor de lemne nu-i trebuie să aibă în cap prea multe, că înnebunește… Nu zău, noi suntem ghiftari, ce nevoie avem noi de citit? De ce ne tot aduci cărţi aici?

— Ca să le citiţi. Acum sunteţi ghiftari, împingeţi la cărucioare. Peste câţiva ani, furnalele or să se mecanizeze. N-o să mai fie nevoie de voi acolo, o să treceţi la o muncă mai calificată. Dintre voi poate or să ajungă și maiștri, mai știi?! Poate și ingineri. Ca să devii muncitor calificat, maistru ori inginer, trebuie să ai cultură. Trebuie să citești cât mai mult.

— Ascultă, frăţioare, văd că ai fruntea lată… trebuie să fii băiat deștept. Spune-mi și mie, câte cărţi din astea trebuie să citesc ca să deviu intelectual?

Băleanu se uită la mine cu înţeles, ca și cum mi-ar spune: uite ce-i trece prin cap derbedeului.

— Ca să devii intelectual trebuia să fi învăţat mult până acum, trebuia să fi urmat niște școli…

dar dacă citești mai mult, te faci mai deștept.

— Mă faci și fraier… n-aţi putea dumneavoastră să mă căutaţi pe afară?… Că uite, l-a trimis pe Burun să aducă niște bani. Să vedem, e fraier să vină cu ei, ori o întinde cu bani cu tot.

Un puști de vreo șaisprezece ani, cu un păr gălbui numai inele și cu niște ochi ca de viezure, a părăsit jocul de barbut și s-a aplecat peste masa cu cărţi. Băleanu îmi face cu ochiul, mă ia de mină și mă scoate afară. În prag îmi spune:

— Vezi? Pușlamaua aia vrea să devină intelectual.

— Câte nu vreau și eu… toţi vrem câte ceva.

— Da, așa e, Tudore. Toţi vrem să trăim altfel.

Dar, Tudore, nu-i de-ajuns numai să vrei. Trebuie să pui și umărul. Așa cum îi vezi, există la ei o solidaritate… Să-i vezi la lucru. I-a sărit la unul căruciorul de pe linie. Gata cu toţii la el să-i ajute.

Nu poate unul să încarce carul cu minereu, e ajutat de galeria lui… Pentru asta trebuie să luptăm noi, să facem din această drojdie niște oameni pe care să ne putem bizui.

Băleanu mă cheamă după el. Ne oprim la câţiva pași de ușa cabanei. Cel cu, Poemul pedagogic" a ieșit și el în prag, cu cartea în mină. Întoarce capul spre noi și ne întreabă:

— Când mai daţi pe aici?

Bibliotecarul se uită lung la el și-i răspunde:

— Dacă mai vrei să stăm de vorbă, mă găsești la club…

Tânărul cu părul galben cârlionţat stă tot aplecat asupra cărţilor de citit. Alege o carte. Se duce cu ea la patul lui. O răsfoiește puţin și şi-o vâră sub pernă.

— Și pe ăsta l-am câştigat! îmi șoptește prietenul meu.

Am pornit-o amândoi spre centru. Ce drag mi-a devenit acest om care e cât o şchioapă!

— Bălene, iubești oamenii mult?

— Foarte mult.

— Pe toţi oamenii deopotrivă?

— Numai pe oameni.

ZOE

În după-amiezile când îmi spăl cămașa rămân în casă. O întind pe soba de teracotă încinsă și aștept să se usuce.

Aștept, lungit în pat, să se usuce cămașa. Se usucă greu. Încerc să citesc, să fac ceva, să treacă vremea mai repede. Nu trece. De limbile ceasului parcă sunt legate pietre de moară, așa se urnesc de greu. Cunosc fiecare milimetru pătrat al tavanului.

Am numărat toate punctele făcute de muște pe tavan. Am numărat plăcile albe de faianţă de la soba de teracotă. Patruzeci de plăci am numărat. Toate cuiele bătute în pereţi. Deschid cartea, citesc câteva rânduri, câteva pagini. Gândurile îmi fug aiurea. Nici eu nu știu unde. Acasă la București, la ai mei, la tovarășii mei din atelier. Mă gândesc la ce-o să fie mai departe în viaţa mea. Ce-o să fac de aici încolo… Privirile mele se opresc la șifonier. În partea mea de șifonier nu este nimic.

Tavi îşi omoară timpul liber cu cărţile lui tehnice, cu pregătirea pentru examen, cu scrisori pe care le adresează unei fete care nici măcar nu-i răspunde.

Îl invidiez.

De multe ori, când îmi spălam cămașa, mă ruga:

— Tudore, ia cămașa mea și lasă că ţi-o spală Cheti Neni.

— Iartă-mă; Tavi, dar nu o iau, îi spuneam eu.

— Ești un om ciudat, Tudore.

— Nu sunt ciudat de loc.

Acum se uită de la masă… Și-a luat ochii din carte. Se uită pe furiș la mine. Nu mai îndrăznește să-mi spună să-i iau cămașa lui.

— Tavi, vrei să te duci tu la Cheti Neni să-i ceri fierul de călcat?

— Mă duc, Tudore.

Pun mâna pe cămașă. E zvântată. Tocmai bună de călcat.

Cât de bine mă simt în maioul cumpărat de mine, cumpărat din munca acestor două braţe sănătoase.

Mă uit iar la șifonierul gol…

— S-a încins fierul, Tudore… Uite, ţi-am făcut loc și pe masă… Să nu mai pui pătura aia nouă când calci, că se supără bătrâna.

Mi-am călcat cămașa. Îmbrac salopeta. Costumul pe care l-am primit de

pomană îl port rar, rar de tot.

— Și-acum încotro, Tudore?

— Mă duc la club.

— Ai tu vreo combinaţie pe acolo.

— N-am nicio combinaţie. Îmi place acolo.

Tot timpul meu liber îl petrec la club. Citesc, joc șah. În faţa bibliotecarului mi-am deschis inima, a citit Băleanu tot în ea. I-am citit și eu sufletul.

— Ce-i cu tine de vii așa târziu? m-a luat în primire Băleanu. Ţi-ai spălat cămașa?

— Mi-am spălat-o. Ce, nu se vede? Am și călcat-o la meserie. Mă pricep.

— Ai citit ziarele de azi? schimbă el vorba și se uită după colecţia „Scânteia”.

— Nu, n-am citit. O să citesc. E ceva interesant?

— A abdicat regele. Uite-i și poza.

— Să-i fie de bine. Știu. Vezi de ce mi-am spălat azi cămașa? În cinstea plecării lui mi-am spălat-o.

Bălene. Tu l-ai văzut vreodată?

— Nu. Dar tu?

— Eu l-am văzut. L-am văzut în filme. Era frumos.

Să nu-i fie de deochi.

— I-a fost de deochi. S-a deocheat.

— Tu n-ai învăţat la școală chestia cu susţinerea coroanei, cu o doamne sfinte?

— Am învăţat. Dar văd că a obosit și dumnezeu.

Nu a mai putut să i-o susţină!

— Cum să nu obosească? Era grea coroana, ce vrei? Aur.

În bibliotecă a intrat derbedeul care l-am cunoscut în cabana șmecherașilor. Derbedeul care citea „Poemul pedagogic”, care vrea să devină intelectual.

S-a rezemat de raft. Și-a luat cu limba de pe buza inferioară un fir de tutun și, după ce a scuipat într-o parte, a zis:

— Meștere, am auzit că Makarenko ăsta ori cum îl cheamă — Makarenko nu? așa scrie pe carte – a mai scris o carte, ceva cu niște turnuri și niște steaguri, dacă nu mă înșel.

Băleanu era uitat cu semnificaţie în direcţia unde a scuipat.

— Nu, tovarășe, că n-am scuipat decât un fir de tutun. Ce, mă crezi chiar așa huidumă? Am nouă ani de-acasă, că m-au dat cu doi ani mai târziu la școală, din motive financiare… Cum îi spune la cartea aia cu steagurile?

— „Steaguri pe turnuri”, îl lămurește Băleanu, făcându-mi cu ochiul.

— Știam eu ceva.

— Vrei s-o citești? se interesează Băleanu.

— Îhî. E tot așa de babană? Matale ai citit-o?

— Am citit-o… „Poemul pedagogic” unde e?

— I-am pasat-o lui Jean șoferul. I-am povestit eu din ea. N-o mai lasă golanu’ acum din mână. A luat-o cu el pe mașină. O și plimbă. Trebuie să faci cinste. Îţi plimbă cartea. I-am arvunit-o pe urmă lui Răduș. O citește și el.

Băleanu se urcă pe scara dublă la ultimul raft. Caută cartea. Coboară de acolo cu „Copilăria mea” de Gorki.

— „Steaguri pe turnuri” e dată. Dar, uite, citeşte cartea asta. E mai bună. Și când îmi vine „Steaguri pe turnuri”, ţi-o opresc. O pun deoparte. Să n-ai nicio grijă, c-o s-o citești și pe aia.

Se duce la vitrina cu cărţi, se uită la copertele afișate.

Eu îmi fac de lucru printre rafturi. Mă dau mai lângă Băleanu.

— Îl vezi? îmi zice el. Nu are mai mult de nouăsprezece ani, dar poţi să-i dai și douăzeci și cinci. A trecut cu greu prin viaţă. Știi ce vioi e?

Într-o zi l-am întrebat:

“— Unde lucrezi?”

“— Sunt ghiftar la furnale!” mi-a răspuns el.”

“— Vreo meserie ai de gând să înveţi?”

“— Ce te interesează? Faci recensământul?”

„— Nu. Te-am întrebat așa, din curiozitate. Te-ai supărat?”

„— Nu sunt supărăcios din fire”.

L-am descusut mai departe.

“— Duminica cu ce te îmbraci? Așa umbli?”

“— Am un frac, dar acum l-am dat la întors. Evbine? Cum o să umblu așa duminica? Am voie?vPă ce muncesc? Oi fi dumneata mai îmbrăcat ca mine! Dacă ţi-arăt ţoalele, te sparg… Am fost chemat aici să muncesc… Am venit ca să muncesc și, dacă muncesc, trebuie să am și ţoale. Că așa e în socialism: munca ţi se plătește”.

“— Ce e ăla socialism?”

“— Socialism, zice el, e atunci când aici sunt mai multe furnale, mai multe ateliere, când nu mai chiorăie maţele de foame și când i-am băgat în mă-sa pe exploatatori… E bine că te-am încuiat? Ai, că te las și la politică. Să n-avem vorbe”.

Băleanu se oprește din povestit.

Derbedeul s-a apropiat de noi. Îi zice bibliotecarului:

— Caută, meștere, cartea aia, nu-mi place niciuna din alea din vitrină, zău. Hai că fac cinste. Dau o fiolă de rachiu. Auzi, dom’le… sunt adevărate chestiile alea din carte? Chiar așa o fi fost? I-a dat pe brazdă pe golani. Burun e o figură. Toţi sunt niște figuri… Ai, dom’le, la noi de ce nu vine un scriitor? Ar avea ce scrie… Aoleo, ce carte ar ieși… Caută-mi, zău, cartea aia.

— Ia „Copilăria mea” de Gorki și n-o să-ţi pară rău.

Derbedeul strâmbă din nas. Nu e mulţumit. El vrea „Steaguri pe turnuri”.

— Ce-am eu cu copilăria lui Gorki? Dacă a avut copilărie, înseamnă că a fost bine pentru el. Eu n-am avut copilărie, așa că nu mă interesează.

Băleanu mă privește, își umezește buzele, îngână parcă ceva pentru mine, apoi, uitându-se la derbedeu, zice:

— Ai să vezi ce copilărie zbuciumată a avut. Se aseamănă cu a ta. Ascultă-mă pe mine: citește-o că-i foarte bună. Întreabă-l și pe dumnealui. Așa e, Tudore, că e bună?

Derbedeul nu așteaptă aprobarea mea. Vrea parcă să mă și evite. Întreabă, după ce îşi trage bascul mai pe frunte:

— Nu mă duci?

— Cum o să te duc? Ce interes am?

Și Băleanu îi ia cartea din mână să o înregistreze.

Îi trece cartea și-l pune să semneze. Derbedeul se chinuie să scrie numele. Face un „T” cu o coadă lungă, apoi desenează niște „u”-uri. Nu se înţelege mai nimic. Cu greu, Băleanu îi desluși numele:

Tănăsescu Traian. Și ca să vadă dacă a înţeles bine:

— Tănăsescu Traian te cheamă?

— Da da’ nu mă știe nimeni de Tănăsescu. Toţi mă știu de Tarzan.

— Când o termini, vii cu ea la mine să-ţi dau „Steaguri pe turnuri”. Atunci o s-o am.

Se uită neîncrezător la carte, îşi scoate o „Naţională”, o aprinde și, după ce trage fumul în piept, se interesează iar:

— Și zici că şi asta e bună? Dacă nu e bună, spune-mi, să nu îmi mai pierd timpul.

— Știi să joci șah? îl întreabă Băleanu așa din senin pe Tarzan.

— Nu. Nu știu. E un joc neinteresant, după câte îmi dau seama. Da’ nu mă pricep la el. Sunt clei !

— Vrei să înveţi șah?

— Folosește la ceva? Face piciorul mai mic? râde șmecherește Tarzan.

Băleanu se abţine să nu zâmbească.

— Piciorul mai mic nu-l face, dar un lucru învăţat în plus nu strică. Când ai timp, vino pe aici.

Ziceai într-o zi, dacă mi-aduc bine aminte, că ai vrea să devii intelectual. Șahul e un joc de judecată. Te pune să gândești.

Tarzan se uită la piesele de șah așezate pe cartonul în carouri de lângă registrul de evidenţă. Ia o tură în mână, o privește atent. Se gândește undeva. Poate se gândește că n-ar fi rău să înveţe.

— Și zici că ăsta e joc de intelectuali? Numai ăia îl joacă? zice el într-un târziu.

I-a cam dat de gândit șahul ăsta.

— Nu numai ăia. Și tu ai voie să știi… să joci…

Îşi strânge cartea la subţioară, mai aruncă o privire spre jocul de șah. Ne salută. Băleanu dă mâna cu el și-l petrece până la ușă.

— Când ai timp liber, vino pe aici…

A dat să plece. S-a uitat pe geam în sala de șah.

A deschis ușa și-a intrat:

Am rămas cu bilbliotecarul. Îmi pune mâna pe umăr și, întinzând arătătorul spre un raft, îmi spune:

— Vezi, Tudore, uite colo în raftul de sus mai sunt trei exemplare din „Steaguri pe turnuri”. Uite-le colo, alea de lângă eticheta aia de tablă. Vezi? Unde e litera M.

În raft văd câteva volume din, Steaguri pe turnuri”. Mă uit mirat la el.

— Și de ce n-ai vrut să-i dai?

— Tu ai făcut armata?

— Am făcut. Dar ce legătură are asta cu…

— Aici e la fel ca pe front, trebuie să știi să lupţi cu neștiinţa, cu trecutul. Știi ce-i aia tactică și strategie?

— Știu. Totuși, Bălene dragă, nu înţeleg unde vrei să ajungi.

— Punctul meu strategic este să-l fac pe acest Tarzan să citească. Să nu-și mai piardă timpul la barbut ori mai știu eu pe unde. Să-i dezvolt gustul de citit. El până acum, în afară de cartea de citire, n-a mai pus mâna pe nicio carte.

— Și tactica? Care e tactica?

— Gorki are trilogia: „Copilăria mea”, „La stăpâni” și „Universităţile mele”. Le-ai citit cred. O să citească Tarzan ăsta al nostru acum „Copilăria mea”, o să fie curios ce se întâmplă în a doua și a treia parte. Când o să vină să-i dau „La stăpâni”, am să-l amân. Abia după ce o să termine de citit încă vreo câteva cărţi, am să-i dau și „Steaguri pe turnuri” sau „La stăpâni”… Tudore, eu am lucrat doisprezece ani în turnătorie. Din fontă îţi modelez ce vrei tu, îţi fac orice dorești, o topesc şi-o torn în tipare.

Şi pe tine te fac din fontă, așa cum ești tu. Dar pe om nu poţi să-l topești și să-l faci după dorinţă.

Dacă-ar fi așa, reziduurile care sunt în ei le-aș da la o parte, i-aș face pe oameni din nou, din materialul cel mai bun, iar… Dar nu se poate, Tudore… Cu omul trebuie să se lucreze altcum. Ei, Tudore, știi tu cât de frumoasă și cât de grea e munca asta cu oamenii?… Îţi place muzica simfonică? auzi ce e la radio! Beethoven! Îţi place muzica lui?

— Nu o înţeleg.

— Beethoven, Tudore, îmi unge sufletul. Când ascult muzică parcă sunt altul. Uit totul, și am ce uita.

Am auzit ca prin vis o voce. Am întors capul.

În faţa noastră, lângă raft, o fată. I-am întâlnit privirile fără să vreau. Mă gândeam atunci la muzică.

— Îmi daţi şi mie niște cărţi? a întrebat ea cu o voce domoală de ardeleancă.

— Ai fișă aici? și bibliotecarul îşi trase mai aproape registrul de evidenţă a ieșirilor de cărţi din bibliotecă.

— Da! răspunse fata, uitându-se când la mine, când la Băleanu.

— Cum te numești? puse întrebarea Băleanu.

Răspunsul fetei veni numaidecât:

— Zoe Bontea, zise ea puţin necăjită. Doar am mai stat de vorbă cu dumneata.

— La ce secţie? întreabă absent Băleanu.

— Depozite…

— Funcţionară?… Aa! Tovarășa Zoe. Ai mai venit pe la noi, tovarășă Zoe?

— Da. Să mai iau niște cărţi… Dacă erai singur, aici puteam să fur toată biblioteca.

Nu știu de ce, dar nu-mi puteam lua ochii de la această fată.

— Nu pot să-ţi dau decât maximum două cărţi, îi spune Băleanu.

Ea îi ceruse mai multe cărţi.

— Dar mai iau pentru cineva. Zău, tovarășe Băleanu, ce e cu dumneata? Altă dată mi-ai dat şi mai multe cărţi.

— Crede-mă, tovarășă Zoe, nu mai pot. Când s-a putut am dat. Acum au venit alte dispoziţii. Eu nu am nicio vină. Aș da toată biblioteca, dacă aș putea.

Nu mă pot abţine. Știu că nu i-a venit nicio dispoziţie. Dumnezeu știe ce-i trece prin cap acestui bibliotecar care, în momentul acesta, îmi face cu ochiul.

— Trece, te rog, două cărţi pe fișa dumneaei și două pe fișa mea, mă pomenesc eu propunând.

— Așa da, zâmbește el. Asta e cu totul altceva… Gata. Două pe fișa dumitale, două pe fișa lui.

Zoe mă privește mai atent. O fi venit chiar o dispoziţie în felul acesta? se întreba parcă ea.

Zice:

— Mulţumesc. Dacă s-a decis așa, n-avem ce face. O s-o trimit pe sora mea să vie să ia și ea două cărţi.

— Mai o pui pe drumuri și pe sora dumitale? bâigui eu.

Băleanu a și început să facă operaţia. Adică să înregistreze cărţile.

— Și acum, spune-mi cu ce cărţi să te servesc.

Zoe s-a uitat prin rafturi. A consultat lista cărţilor. Băleanu îmi tot făcea niște semne. A ales: „Ana Karenina”, „Calvarul”, „Și a fost ziua a doua” și Petrolul”.

— Când le aduci? mă interesez eu.

De fapt, această întrebare i-am pus-o fără să vreau. Doream să o aud vorbind cu mine.

— Eu citesc foarte repede… Astea două cărţi în câteva zile le înapoiez… mi se adresează ea și lasă ochii în jos. Mulţumesc foarte mult.

— Pentru nimic, domnișoară Zoe. Așa te cheamă, după cât am auzit.

— Da. Zoe Bontea! și-mi întinde mâna.

Dau să i-o sărut. Ea şi-o retrage.

— Tudor Niculae, spun eu.

— Îmi pare bine… Ești de mult în Hunedoara? Nu te-am mai văzut pe aici…

— Nu! îngân eu emoţionat, nu știu de ce.

Băleanu aranjează niște cărţi în rafturi. Și-a găsit de lucru.

— Lucrezi în uzină? La ce secţie?

— Da. La Construcţii Metalice.

— Aha… încă o dată mulţumesc… La revedere. Și să nu ai grijă. O să înapoiez cărţile foarte curând.

— La revedere.

Când a ieșit, m-am uitat după ea. Am urmărit-o cu privirea insistent. Prin deschizătura ușii s-a uitat și ea înapoi.

— O cunoști?

— Cum să nu. E una dintre cele mai frecvente cititoare. Ia uite-i fișa, e

încărcată… a citit, nu glumă…

— De ce n-ai vrut să-i dai patru cărţi?

— Dacă-i dădeam patru cărţi pe fișa ei, mai făceai tu cunoștinţă cu ea?… Ce părere ai, n-am dreptate?

Mi-am luat rămas bun de la Băleanu, care a băgat de seamă că s-a întâmplat ceva în sufletul meu.

Am alergat pe stradă s-o ajung. O înghiţise parcă pământul. Aa! Uite-o. Dar ce fac? Ce caut după ea? S-a oprit în faţa unei vitrine. O fi băgat de seamă că sunt în urma ei? Am să trec înainte. Să mă fac că nici măcar n-am observat-o. Micșorez pasul. Se mai uită la vitrină. Precis că a băgat de seamă că sunt în urma ei. M-am oprit și eu în faţa vitrinei. Chiar lângă ea.

— Cu o rochiţă din materialul ăla ţi-ar sta grozav de bine.

N-a întors capul. A continuat să se uite în vitrină.

— Cu dumneata vorbeam! am insistat eu.

— N-ai putea să-ţi vezi de treaba dumitale? mi-a zis ea, fără să clintească măcar capul.

Am îngheţat. Nu știam ce să mai fac.

— Aa! Dumneata ești?… iartă-mă, credeam că e vreun derbedeu, s-a scuzat ea.

Cred că eram roșu ca racul la faţă.

— Mergi înspre centru?

Am dat din cap că da. Îmi pierdusem și graiul.

— Dumneata nu ești utemist?

— Nu.

— Nu te-am văzut niciodată la reuniunile date de *uteme.*

— N-am fost niciodată.

— De ce nu vii? E foarte frumos… Și astă-seară e o conferinţă și dans.

— N-am fost invitat de nimeni.

— Uite, te invit eu!

— Pentru astă-seară?

— Da… Vii !

— Trebuie să dau pe acasă, să mă schimb… Și unde are loc reuniunea?

— Știi unde e sediul UTM-ului?

— Nu.

— Lângă dispensar… la pod, peste drum de Spöör. Unde ţinea magazin… Vii?

— Dacă mă inviţi…

La colţ, la farmacie, ne-am despărţit. Am alergat acasă. Tavi studia la cărţile lui tehnice.

— Te pui la șpiţ? Ce-i cu tine? încotro, de-ţi îmbraci hainele astea? Vreo întâlnire?

— Am să-ţi povestesc eu… Fă-mi tu nodul la cravată.

Tavi îmi dă ajutor să mă îmbrac.

— Hai și tu, Tavi.

— Unde?
— La reuniune!
— La *uteme !*
— Da.
— Vin și eu mai târziu. Trebuie să mai învăţ…
Cu cine te duci?
— M-a invitat cineva.
— Secret?
— Îţi spun când mă întorc.
— E drăguţă?
— Nu-ţi spun nimic.

REUNIUNEA

Când am intrat în sală, conferinţa abia începuse. Nu erau prea mulţi auditori. Vreo treizeci de tineri.M-am așezat pe scaun.

Zoe era cu două rânduri mai în faţă. A întors capul și ea când am intrat. A zâmbit la mine și a dat din cap. O salut. Nu cunoșteam pe nimeni. Mă uitam numai la Zoe. Vecina ei de scaun s-a aplecat la urechea Zoicăi și a întrebat-o ceva. Probabil cine sunt. I-a răspuns în șoaptă.

Despre originea omului pe pământ. Ăsta era subiectul conferinţei. Tinerii erau plictisiţi. Unii căscau, alţii îşi dădeau ghionturi.

Ce caut eu aici între acești tineri pe care nu-i cunosc?

Omul care citea conferinţa părea să fie din altă lume. Avea capul rotund ca o minge. Se vedea pe figura lui cu trăsături fine că citirea conferinţei în faţa acestor tineri „analfabeţi” este o povară. După ce termină, Zoe și un tânăr îmbrăcat într-un costum cărămiziu l-au condus pe conferenţiar până la ușă, unde acesta se opri să-și încalţe galoșii.

— Tovarășe profesor, vă mulţumim foarte mult…

Mașina sindicatului vă așteaptă… S-a vorbit cu șoferul. Vă duce până la Deva… Încă o dată vă mulţumim și să ne iertati că n-am avut sala plină, se scuză tânărul de lângă Zoe.

Trăgându-și un galoș, profesorul îngână:

— Nu știu dacă au priceput ceva… Și la urma urmei, eu cred că nu le ajută cu nimic conferinţa asta… Cei mai mulţi n-au venit să mă asculte pe mine… abia așteptau să înceapă dansul. Pentru dans au venit… Cum am terminat, au și năvălit la aparatul de radio…

Zoe l-a privit pe profesor cu răutate. Era supărată pe el. A izbucnit:

— Tinerii aceștia, tovarășe profesor, n-au mai ascultat până acum conferinţe. Aveţi dreptate, au venit mai mult pentru dans…

Ușa se deschise și înăuntru îşi vârî capul un tânăr cu un moţ lăsat pe frunte. Și-l retrase însă imediat, și se auzi:

— Haideţi, că s-a terminat conferinţa…

— N-am zis că nu aveţi dreptate, tovarășe profesor, continuă ea. Asta e realitatea! Trebuie făcut însă ceva să-i schimbăm.

— Vina e a dumneavoastră că nu aţi reușit să ne faceţi curioși. Să mă iertati că îndrăznesc, am cerut eu scuze. Nu știu ce mă făcuse să mă amestec.

— Vina mea? întrebă foarte mirat profesorul.

Sprâncenele i se încordară.

— Da.

— Hm! Asta e în loc de mulţumire că vin tocmai de la Deva.

Tânărul cu costumul cărămiziu, fără cravată, cu faţa osoasă și veșnic surâzătoare, se întrista. Cum de a putut face o astfel de gafă acest tânăr pe care nici măcar nu-l cunoaşte. Să vorbească așa cu un profesor de la liceul din Deva, care a fost binevoitor și s-a deplasat până aici? îmi caută privirile să-mi facă un semn, să mă mustre pentru îndrăzneala mea.

Zoe îmi zâmbi și continuă:

— Da, tovarășe profesor, dânsul are dreptate, și lăsă privirile în podea. Apoi începu să se joace cu un nasture de la bluza-i făcută dintr-un material ieftin.

— Și de ce credeţi că e vina mea? insistă profesorul.

— Pentru că aţi ţinut această conferinţă numai ca să scăpaţi de obligaţie.

Răbdarea tinerilor se pierduse de tot. Scaunele și pupitrul fură înșirate de grabă pe lângă pereţi.

— Muzică !

— Dans!

— Muzică !

Zoe întoarse capul spre cei care strigau.

— Aveţi răbdare, tovarăși! apoi către profesor, care era nerăbdător să audă ce mai are de gând să-i spună această utemistă. Aţi venit în faţa tinerilor și aţi citit… Lucrurile au fost interesante, dar nu câţi făcut decât să citiţi. Sunt sigură, tovarășe profesor, că dacă conferinţa asta a dumneavoastră era ţinută liber… dacă vă apropiaţi mai mult de ei, dacă era o încercare cât de cât de apropiere de ei… dacă era puţină căldură… și vorbeaţi cu ei așa, de la suflet ia suflet, sunt convinsă că la sfârșitul conferinţei nu năvăleau toţi spre aparatul de radio. O parte dintre ei veneau în jurul dumneavoastră. Veneau cu întrebări… asta numai dacă reușeaţi să le stârniţi curiozitatea… Vă rog să mă iertaţi, tovarășe profesor, că am îndrăznit și eu, dar acesta e adevărul.

Profesorul tăcu. O privi lung, îi întinse mâna, i-o strânse și cu stânga o bătu pe umăr.

— Ai dreptate… Aveţi dreptate! Când mă mai invitaţi… La revedere… Am să mai vin la dumneavoastră… Sunteţi… sunteţi interesanţi… Voi, ţinereţea asta de azi… La revedere!

— La revedere!

Tânărul ieși după profesor. Zoe alergă spre apa ratul de radio. Imediat se auzi un tangou. Eu încremenisem, așa îmbrăcat cu șpenţerul meu, lângă ușă.

Îmi părea parcă rău că mă băgasem unde nu-mi fierbe oala. Dar totuși trebuia! Priveam la perechile care și începuseră să danseze. Mă simţeam atât de stingher. Când dădeam cu ochii de Zoe, se pierdea acea stă undă de părere de rău. Descoperii printre dansa tori pe tânărul, pe derbedeul care voia să devină inte lectual. Era îmbrăcat într-un costum bleumarin, cumpărat de gata, părul îi era pieptănat cu multă migală. Cred că lucrase mult la cărarea care-i brazdă capul ţuguiat.

— Dumneata ce stai așa încotoșmănit? Nu dansezi?

Era Zoe.

— Dansezi?

— Dacă sunt invitată, cum să nu dansez.

Mi-am dat șpenţerul jos. Am surprins pe faţa Zoicăi aceeași expresie care a avut-o când profesorul se văita că nu știe dacă acești tineri au princeput ceva din conferinţa lui. M-a privit din călcâie și până-n creștet. A lăsat la fel ca atunci ochii în jos și s-a lăsat condusă.

— Ce eleganţă! am auzit eu vocea Zoicăi și am continuat să tac. Îmi pare rău că nu am conga, te-aș fi rugat să dai un spectacol… în sfârșit, mi s-a ivit prilejul să dansez cu un malagambist.

Nu mai auzeam muzica. Nu mai vedeam nimic.

Îmi mișcăm picioarele anapoda.

— Ce faci, nu dansezi?

Am căutat ritmul.

— Nu mă așteptam să fii așa de ironică.

Cine naiba m-a pus să viu aici? Placa s-a sfârșit.

Zoe s-a desprins de mine și a alergat la picap. Am rămas în mijlocul sălii. Erau îndreptate asupra mea o mulţime de priviri. Tânărul în haine cărămizii era și el lângă picap. S-a uitat și el la mine. L-am auzit întrebând-o pe Zoe:

— Unde ai mai descoperit și pe malagambistul ăsta? Cine e? S-a mai luat și de profesor…

Câţiva pufniră în râs. Mi-am luat șpenţerul de pe scaun unde-l lăsasem și am ieșit valvârtej. Nu știu cum am ajuns acasă.

Tavi era tot la masă, aplecat peste cărţile lui.

Am trântit ușa. Mi-am dezbrăcat hainele și le-am aruncat în mijlocul casei.

— Ce-i cu tine, Tudore? Ai înnebunit?

— N-am înnebunit, dar foarte curând o să înnebunesc. Nu mai am mult, Tavi, și îmi iau câmpii…

Și totuși sunt îndrăgostit…

— N-a venit la întâlnire?

— Ba a venit!

— N-a vrut să mai meargă la reuniune?

— Ba a mers !

— Atunci?

— Știi ce mi-a făcut? Când m-a văzut în costumul ăsta… în nenorocitu’ ăsta de

costum, știi ce mi-a zis? Că ar vrea să mă vadă dansând conga ! De ce m-o fi judecând după haine?… Tavi, ce fel de fată e Viorica asta a ta? Cum ai cunoscut-o?

Tavi se ridică de pe scaun și se trântește și el pe pat lângă mine. Își încrucișează braţele sub cap și privește undeva, în colţul camerei. În cameră e o liniște de cimitir.

— Încă n-am cunoscut-o! sparse el tăcerea într-un târziu. Auzi, în legătură cu fata care spui că te-a ironizat n-ai dreptate. Tu știi că în ziua când te-ai mutat la mine și când ţi-am văzut costumul era să procedez și eu la fel ca ea. Dacă o să te cunoască mai bine, n-o să te mai ironizeze.

— Cum n-ai cunoscut-o? schimb eu vorba. Văd că-i scrii mereu. Știi și cum o cheamă. Dacă n-o cunoști, de ce îi scrii?

— Am aflat de la fratele ei… are un frate mai mic…

— Scrisorile nu i le dai?

— Ba da. I le dau puștiului.

— Și chiar nu aţi vorbit niciodată?

— Nu. Ne privim în fiecare zi… Când trec la serviciu, ea e la geam. Când viu de la serviciu, la fel, se ridică perdeaua și apare chipul ei. Mă pândește la fereastră. Tot așa și când mă duc la cantină. E la fereastră de câte ori trec. Stă de planton, pândește de după perdea. Ah, câtă plăcere, câtă bucurie am când se ridică perdeaua. Când apare din umbră chipul ei.

— De ce nu i-ai scris să vină la o întâlnire?

— I-am scris. Ehei, de câte ori nu i-am scris, de câte ori n-am chemat-o să vină!

— Și?

— Nu-mi dă niciodată niciun răspuns. Îmi vorbeşte în scrisorile ei de altceva. De teatru, de viaţă, de câte toate… Da’ tu ce-ai păţit?

— Nimic. N-am păţit nimic… Nu-i mai scrie.

Ce-i asta? Tu te omori după ea și dumneaei habar n-are.

— Nu pot…

Încercăm amândoi să lămurim povestea asta.

Căutăm amândoi o explicaţie. N-a stat niciodată de vorbă cu ea. N-a sărutat-o niciodată și totuși e îndrăgostit de ea.

— Ce copilărie! Tu ai de gând să-i scrii zece ani?

Tavi se gândește, apoi zâmbind îmi răspunde:

— Eu o văd. O văd în fiecare zi, Tudore. E foarte drăguţă. Ne salutăm din priviri. Și noaptea în vis îmi apare în faţă. Uite, acum dacă închid ochii se formează în mintea mea imaginea chipului ei. Apare întâi perdeaua. Se dă la o parte perdeaua și…uite-o!… Și nu e ea singura fată din Hunedoara. Mai sunt atâtea… Nu mă interesează niciuna. Nicio fată. Ea, numai pe ea o văd. Tavi închide ochii.

— Eu, dacă aș fi în locul tău, m-aș duce la ea și aș întreba-o de ce nu-mi răspunde la scrisori, de ce nu vine la întâlnirile pe care i le propun. Puștiul ce zice când îi dai scrisorile?

— Îl întreb: „Dănele, de ce nu vrea să vie sora ta?” El dă din umeri și zice că nu știe de ce. Îmi ascunde ceva. Dar ce ţi-a venit ţie așa, deodată, să mă întrebi de

Viorica? Spune, mă, ce ești așa misterios?

— Te-am văzut chinuindu-te în faţa hârtiei. Cu „Tânărul Werther” lângă tine. Mai lasă-l la dracu’.

Lasă-l cu suferinţele lui cu tot. Te-a zăpăcit cartea asta… Ce-i mai scrii? Măi Tavi, poate o fi căsătorită. Nu s-o înţelege bine cu bărbatu-său și caută să uite, să-și facă viaţa altfel. Să evadeze.

— Nu cred să fie căsătorită. Am pândit la poartă. Nu intră și nu iese decât un bătrân uscăţiv. Taică-su. E taică-su, m-am interesat. Zău, mă întreb și eu ce să-i mai scriu. Cred că o și plictisesc. Ieri i-am scris că am sudat o conductă care s-a spart. Auzi ce i-am scris. Spărtura era într-un zid la o înălţime de șase metri. Toţi spuneau că trebuie spart betonul. Era vorba de o conductă care ducea apa la furnalul numărul unu. De o conductă suspendată care intra printr-un zid. Poate fi lipsit furnalul de apă? M-am chinuit, m-am înfășurat cu o centură de pompieri, m-au legat cu o frânghie și, suspendat în aer, cu numai un picior pe scară, am sudat conducta. Spărtura era dedesubtul ţevii, cum e mai prost. Abia intra vârful brenerului. Cu ajutorul unei oglinzi am reușit să o sudez. M-a felicitat chiar directorul. Mi-au dat chiar o primă. Acum, la cincisprezece o să fac cinste… O interesează pe ea toate lucrurile astea?…

Tudore, spune-mi, nu sunt un pisălog? Vream să rup scrisoarea. Ceva mă oprea. Încă o dată am vrut s-o rup. De câteva ori am intenţionat să renunţ de a-i mai scrie. Purtam scrisoarea cu mine. Nu puteam

Tezista. Cum dădeam ochii cu puștiul, scoteam scrisoarea pe care o păstrasem două zile cu mine și pe care voiam s-o distrug. I-o dădeam puștiului să i-o înmâneze ei… Tu zici că, dacă ai fi în locul meu, te-ai duce la ea la geam… Tu crezi că nu m-am dus?

Am fost. Când m-am apropiat și când mă așteptam să-l deschidă, a tras perdeaua… Vorbește dacă ai cu cine. Săptămâna asta plec la Timișoara, la cursul pregătitor pentru Facultatea muncitorească. Îi scriu și de acolo câteva scrisori și, dacă nu-mi răspunde, mă las păgubaș. Crezi tu că am să mă pot lăsa păgubaș? S-a înfipt așa în inima mea… că nu știu ce-i cu mine.

— Tavi, se poate îndrăgosti cineva de o fată pe care a văzut-o doar o dată?

Nu se gândește prea mult.

— Eu de Viorica așa m-am îndrăgostit. Am văzut-o la fereastră într-o dimineaţă. S-a uitat la mine nu știu cum și în ziua aceea abia așteptam să sune de sfârșitul lucrului să plec s-o văd din nou.

Am stat vreo douăzeci de minute să se ridice perdeaua. Când s-a ridicat, am privit-o și am plecat acasă. A doua zi la fel, a treia, a patra, de aproape două luni aceeași poveste. Ne atrage ceva.

— Tavi, cred că m-am îndrăgostit și eu.

Îmi apăru în faţă ca din senin făptura Zoicăi.

— Povestește-mi cum și de cine… se înveselește Tavi.

Îi povestesc. Mă privește foarte atent. Îmi spune că n-am făcut bine că am plecat fără să-i explic. Ce să-i explic? Bate cineva la ușă. Tavi se ridică de pe pat. Intră

Cheti Neni. Are șorţul de bucătărie, alb cum e laptele, legat dinainte, pe cap poartă o bonetă la fel de albă, care ţine părul, și el alb, strâns pe cap.

— Io eștet ce astea haine aruncat… Tudor, asta haine tu. Asta colo trebuie șifonier nu pus… Esuj Maria. Haine nou, gios, asta nu frumos. Le ridică și le așază pe spătarul scaunului. Apoi întreabă: Cine fost cuminte? Cheti Neni punea această întrebare când aveam scrisori. De fapt până acum, eu nu am primit nicio veste de nicăieri.

— Eu, Cheti Neni ! răspund într-o doară.

— Și eu, Cheti Neni… Am fost mai cuminte decât Tudor…

— Tudor mai cuminte fost. La el este scrisoare de la București. Dau scrisoare la tine?

Scrisoare! Eu, scrisoare? De unde? îi mai arde cuiva de mine?

— Daţi-mi-o, Cheti Neni, m-am rugat eu cu neîncredere.

— Fost cuminte?

— Fost !

— Ulei de nuci nu mai dai pe ăla păr?

— Nu mai dau cu ulei, Cheti Neni. Am aruncat sticla…

— Tavi, auzi? Spus nu dai ulei… Atunci noi dăm scrisoare. Poftiţi.

Parcă nu-mi vine să cred că am scrisoare. Cine să-mi scrie? i-o iau din mână. Recunosc scrisul lăbărtat, cu litere chinuite, al soră-mii Niculina. Rup plicul și citesc:

„Dragă Tudore. Am primit scrisoarea de la tine.

Eram îngrijoraţi, Anghel te-a căutat câteva zile în șir peste tot și nu te-a găsit. Matei și copiii au plâns până când ne-a spus tovarășul Alecu. A fost pe la noi, a stat mult cu noi de vorbă. Credeam că ţi s-a întâmplat. Doamne ferește, ceva. Tudore, a murit Tănţica noastră. Alaltăieri am îngropat-o la cimitirul Buna Vestire. Am dus-o la spital cu mașina noaptea la două și a doua zi a murit, dumnezeu s-o ierte ! Matei de atunci e necăjit într-una și nu știu ce să-i fac că nici mâncare nu mai mănâncă. Tata a fost și el prin București și te-a căutat, a întrebat de tine unde ești și i-am spus că nu știm. Atunci nu primisem scrisoarea de la tine. De ce-ai plecat fără să ne spui nimica?

Ești supărat pe noi? Dragă Tudore, și Nicușor întreabă de tine, și Tică, și Gogu îmi face mereu semne că unde ești. Frizeria lui Anghel merge prost, că oamenii se bărbieresc o dată pe săptămână, și a mai deschis și Gică Jumară frizerie în casele lui Costică Paul. El s-a însurat cu fata lui Costică Paul, care a învăţat coafura, și au deschis amândoi frizerie. Dacă o duci rău pe acolo, vino acasă… De bine, de rău s-o mai găsi ceva de mâncare pentru tine, că eu știu ce rău e printre străini. Ciobanu ne-a băgat într-un bucluc. A omorât două bibilici ale lui Trusculeasa și s-a dus la post să ne reclame. Acum trebuie să-i plătim bibilicile. Tică ne-a făcut și el o poznă. A înfundat puţul lui Albănaș, a aruncat un pietroi în el. S-a chinuit Costică Paul o jumătate de zi până a scos pietroiul. A trebuit să plătim și munca asta. Matei s-a apucat să repare casa. Mai avem puţin de strâns cureaua. Pe urmă o să fie mai bine. Dumnezeu s-o ierte pe Tănţica și să-i fie ţărâna ușoară, că așa a vrut

dumnezeu să ne-o ia dintre noi. Doctorii, să le dea dumnezeu sănătate, s-au zbătut ei dar n-au mai putut face nimic. Așa a fost să fie. Vino înapoi dacă o duci greu. Te sărută sora ta, Niculina, Matei, copiii și Anghel. Să ne scrii și tu că așteptăm răspuns.

Tavi a ascultat scrisoarea. Mi-a luat-o din mină și a citit-o și el încă o dată. M-am plimbat prin casă…

Am deschis cartea lui Goethe, am citit câteva rânduri, apoi am închis-o… „Dac-o duci greu pe acolo, vino înapoi… Să mă duc înapoi! La ei o s-o duc mai bine? Am mâncat din terciul lor… poate și eu sunt vinovat de moartea Tănţichii. Închid ochii… Văd perdelele mâncate de molii, pereţii crăpaţi de la bombardament, garderobul care stă într-o rână și gol. Fotografia în care tata stă pe scaun. Da, tata, nebărbierit de șase săptămâni, după moartea mamei. Îl văd pe nea Matei plecând la serviciu cu sufertașul în care are o bucată de mămăligă și o ciorbă de fasole rămasă de cu seară. Îl aud apoi blestemându-i pe hitleriștii care i-au distrus casă, care l-au muţit pe Gogu, care l-au făcut să mănânce terci, care l-au făcut să strângă cureaua…

— Tavi, tu peste câţiva ani ai să fii inginer! Ai visat tu vreodată lucrul ăsta?

— Astăzi avem voie să visăm, Tudore. Dar nu numai să visăm… De noi depinde realizarea visurilor.

M-am trântit pe pat.

Da, de noi depinde realizarea visurilor noastre…

ȘEDINŢA

De două luni de când sunt în atelierul ăsta nu fac altceva decât bat cu ciocanul de opt kilograme în niște uaizuri strâmbe. Le bag în foc și le îndreptez. Un fel de muncă necalificată.

Am aflat că Raţ, ucenicul meu, un an de zile a tăiat la ghivent piuliţe. Mai bine zis a rectificat ghiventul la piuliţe. Tot anul doi a îndreptat cuie. Iar acum, când a intrat în anul trei, îmi încălzește uaizul, mi-l trece pe nicovală și eu dau cu ciocanul.

Acum, ucenicul meu așteaptă în faţa cuptorului să se încălzească piesa care trebuie îndreptată. Mă duc lângă el. Îi întreb:

— Raţ, tu ai ţinut vreodată în mână o pilă limbă de pasăre?

Se întoarce cu spatele la cuptor, mă privește cu niște ochi mari și mă întreabă:

— Ce-i aia?

— Pilă.

Dă din umeri. Se uită în cuptor să vadă dacă piesa a prins culoarea care o dorește el.

— Nici n-am văzut, spune el într-un târziu, fără să-și ia ochii de la gura cuptorului.

— Știi să faci o coadă de rândunică? îl iscodii eu.

El se uită buimac la mine. Trase uaizul cu un cârlig mai spre vatră. Privindu-mă

drept în ochi, mă întreabă:

— Cum e aia?

— Când te angajezi într-un atelier, ca să vadă ce știi, îţi dă ca probă, să vadă dacă cunoști meseria, să faci o coadă de rândunică. Iei două plăci de fontă de șase, opt milimetri grosime, trasezi coada de rândunică pe ea și…

Puștiul, curios, mă întrerupe:

— Ce coadă de rândunică?

— Nut și feder știi ce e?

— Da.

— Ce e?

— În tâmplărie. Se fac două bucăţi de scândură care se îmbină una cu alta.

— Așa e și coada de rândunică. Din pilă trebuie să faci aceste două plăci de fontă să se îmbine una cu alta, să torni benzină pe ea când le-ai îmbinat și să fie așa de precis pilite, încât să nu treacă benzina prin ea.

— Dumneata poţi?

— Tu ce meserie vrei să înveţi?

— Lăcătușeria.

— În afară de îndreptat cuie și tăiat ghivent, ce știi?

— Păi, ce-am învăţat. Nu știu ce au maiștri cu mine… Nu le plac ochii mei… Am spus și în ședinţă. Dumneata poţi să faci coada de rândunică?

— Pot.

Raţ mă privește cu niște ochi de parcă aș fi spus nu. Știu ce.

— Mi-arăţi și mie cum s-o fac? Că vreau să ajung și eu în pas cu ceilalţi ucenici din anul meu…

Raţ ţine de uaizul scos din cuptor și se uită la mine. Eu bat cu ciocanul.

Macaralele mari trec pe deasupra capetelor noastre. Atelierul e lung, nesfârșit de lung. Din zece în zece pași, în câte o căldare pâlpâie focul.

Trosnesc scânduri de brad luate de la tâmplărie pentru foc. La fiecare foc, câte unu, doi își încălzesc spatele. Prin niște ferestre cu geamuri sparte, vifor niţa de afară aruncă înăuntru fulgi de zăpadă.

— Nea Tudore! strigă Raţ la mine și îmi face semn cu capul spre ușa care duce spre atelierul de forje.

Nu înţelegeam ce voia să-mi spună. M-am uitat iar la el.

— Ce e, mă?

— Nu vezi? Ia uite ce fată drăguţă trece prin atelierul nostru!

Am lăsat uaizul din mână și, fără să-i spun ceva lui Raţ, ucenicul meu, am alergat într-acolo. Era

Zoe, fata pe care o cunoscusem la bibliotecă. M-am prefăcut că Am treabă prin apropierea ușii. La doar facă de tăiat tabla. Am trecut în faţa ei. Și, ca și când atunci aș fi dat cu ochii de ea, am salutat-o.

— Ah, bună ziua, aici lucrezi?… Vream să te întâlnesc. De ce ai plecat atunci?… Ai dispărut așa deodată”.

— Să nu mai vorbim despre asta. Ai citit cărţile acelea?… Ce faci?…

Nu știam ce s-o mai întreb. Zoe strănută, așa că mai găsii despre ce să vorbesc. Îi urai sănătate, am vorbit despre vremea care era păcătoasă și că poţi răci ușor. Apoi am tăcut.

— Cu ce ocazie pe aici, prin atelierul nostru? am mai întrebat.

— Am fost până la laminoare… s-au făcut niște încurcături cu două vagoane care trebuiau expediate la Reșiţa. Și am vrut să dau ochi și cu dumneata. Cât o fi ceasul? Să mă ierţi, trebuie să plec. Am de făcut o situaţie.

— După-masă vii la bibliotecă?

— Am să trec pe la patru și jumătate. Îţi aduc și cărţile. La revedere! Vino să mai discutăm. Mă simt oarecum vinovată faţă de dumneata.

Pe deasupra noastră trece o macara. În ghiare duce un vagon. N-am auzit de loc și nici ea n-a auzit clopotul, semnalul macaragiului. Vagonul se balansează chiar deasupra noastră. Strigătul desperat al unui ucenic ne face să ne dăm la o parte. Am condus-o pe Zoe până la ușă. Am stat locului până a dispărut după colţul atelierului mecanic. M-am auzit strigat de președintele comitetului sindical pe secţie.

— Tovarășe Tudor, astăzi la trei și jumătate avem ședinţă sindicală de producţie. Să fii aici.

Cum? Ce-a spus? Am auzit bine? La trei și jumătate avem ședinţă? Mi-am mușcat buza și am oftat. N-am să mă pot întâlni cu Zoe.

— Avem ședinţă?… Eu știam că ședinţele se anunţă cu o zi înainte.

— Să te anunţ personal? Nu este afișat la panou?

Uită-te! Scrie?

Cum de nu mi-am adus aminte de ședinţa asta înainte de a o întâlni pe Zoe?

— Atunci ne-am înţeles, tovarășe Tudor?

— Ne-am înţeles!

Acest “ne-am înţeles” l-am scos printre dinţi.

*

* *

— Tovarăși, se mai înscrie cineva la cuvânt?

Papu, președintele comitetului de secţie, îl mai privi o dată în ochi pe tovarășul Mureșan, care venise din partea comitetului de partid al uzinei, și întrebă iar:

— N-aveţi nimic… nicio problemă de ridicat, măi tovarăși?

După o tăcere de câteva secunde, se ridică un om slab cu niște ochi verzi, cu priviri sticloase, pline de nemulţumire. Omul aducea foarte bine cu nea

Matei, cumnatu-meu. Îşi căută echilibrul pe picioare și, după ce îşi aranjă câteva șuviţe de păr căzute pe ochi, începu:

— Tovarăși, lucrez în atelieru’ ăsta de câteva luni… ceea ce vreau să spun acum am vrut să spun şi la ședinţa trecută, dar m-am gândit că o să se rezolve. Uite despre ce e vorba. În atelier’ nostru zac niște radiatoare. Zac acolo mi se pare că de astă vară… De ce nu au fost montate? îţi îngheaţă inima de frig în atelier și radiatoarele… praful de două degete pe ele… Ba au început să se și distrugă. De ce nepăsarea asta?… Eu atât am avut de spus.

— Și eu, tovarăși, aș ridica o problemă. De pe un scaun fără spătar se scula un mărunţel cu basca îndesată până pe frunte. Se uită printre oameni, îşi cântări în gând vorbele, apoi continuă: Ieri, la băcănia de peste nodul Cernei s-au băgat zece saci cu zahăr. Când a ajuns nevastă-mea la rând s-a terminat.

Şi-a pierdut toată dimineaţa degeaba. Făcu o pauză.

Îşi scoase bascul și dete iar mina peste părul căzut pe frunte. Își șterse apoi cu dosul palmei buzele mari, cărnoase. Se putea vedea din ochii lui că e nemulţumit.

— Zahăr pentru vânzare a fost trimis mai mult. Dar mie mi se pare că se cam face speculă cu el. Trebuie să facem ceva cu speculanţii ăştia, tovarăși. Să stăm cu braţele încrucișate? Eu problema asta am avut-o de ridicat, termină el și se lăsă în scaun.

De aici mai zise: Fără mâncare nu se poate lucra, tovarăși. Nu se poate lucra cu stomacul gol. Ban diţii vor să ne facă să nu avem mâncare. Să nu stăm cu braţele încrucișate.

Papu, plictisit, nemulţumit, îl privi iar pe Mureșan, îşi strivi cu o mișcare nervoasă ţigara în scru mieră, mută cana de tablă emailată mai într-o parte și se ridică.

— Dar în legătură cu producţia, cu locul dumitale de muncă, n-ai de ridicat nicio problemă?

— Ba da, nu avem fier lat de opt milimetri, tovarăși. Se ridică din nou de pe scaun. Și cu aprovizionarea asta a noastră e ceva. Cu aprovizionarea de materiale. D-aia n-am vorbit. Avem o bubă și aici.

Încă nu cunosc bine problema. Da' și când o s-o cunosc ! îşi cam face de cap cineva din secţia noastră… Mai mult nu pot să spun că, vă zisei, încă nu cunosc bine problema. Îi dibuim noi pe ăia care vor să ne bage beţe-n roate. Asta e! și se lăsă iar în scaun, îşi aprinse o ţigară, ultima din pachet și se uită în jur după cel însărcinat cu aprovizionarea de materiale, să vadă în ce ape se scaldă.

Papu căută prin sală după oamenii care, de obicei, luau cuvântul la ședinţe. Privirile i se opriră pe un tânăr.

— Dumneata, tovarășe Manolache, n-ai nimic de spus?

Manolache, un tânăr uscat, cu nasul turtit și cu niște ochi aprinși, necruţători, dădu din cap, arătând că ceva are de spus, dar mai târziu, că nu e pregătit.

Apoi se ridică altul. Își propti mâinile pe spătarul scaunului din faţă, și, după ce îşi drese vocea cu un fel de tuse seacă, se plânse:

— Tovarăși, dacă sindicatul este cureaua de transmisie, atunci eu de ce nu am primit pe anul acesta salopetă și bocanci de uzură?

Cineva îl trase pe scaun.

— Stai, mă, jos… Nu vezi că nici nu știi ce vorbești?

— Parcă e o mână ridicată acolo în fund.

— A mea e, tovarășe Papu, se auzi o voce de bas.

Papu se uită la cel cu mâna ridicată și zise:

— Are cuvântul tovarășu' Sfâru.

Sfâru intră direct în subiect. Nu mai făcu nicio introducere:

— Jumătate, dacă nu mai bine de jumătate din timpul zilei de lucru ni-l pierdem

încălzindu-ne la foc. Tovarăși, se pierd la noi în secţie sute de ore productive. De ce? Geamurile, mai toate, sunt sparte și neînlocuite. Ușa cea mare dinspre forjă a sărit de pe șine. Nimeni nu s-a îngrijit s-o pună la loc. E un curent în atelierul nostru de parcă zici că ești pe Bărăgan. Fumul îl tai cu cuţitul. A vorbit și tovarășul dinaintea mea, dar n-a atins bine problema. De aproape un an stau aruncate ventilatoarele alea. S-au cheltuit atâţia bani cu ele. Când or să se monteze? Sunt sigur că o să trebuiască înainte de a fi puse în funcţiune, să fie reparate, că au și început să se distrugă.

Tovarăși, credeţi-mă, nu vreau, n-am vrut să fac pe grozavul luând cuvântul. Eu toate astea le discut cu tovarășii mei din atelier încă mai dinainte… Zău, secţia asta parcă e a nimănui. De când mă știu, eu n-am văzut nepăsare ca aici. Dacă suntem stăpâni, atunci să fim stăpâni și să ne gospodărim cum trebuie. Cam asta am avut și eu de spus.

Am simţit dorinţa să vorbesc și eu. Am ridicat mâna.

— Ai ceva de spus, tovarășe Tudor?

— Da.

— Are cuvântul tovarășul Tudor.

Era pentru prima dată când luam cuvântul într-o ședinţă sindicală, cu un număr atât de mare de sindicaliști. M-am ridicat cu sfială.

— Tovarăși, eu am un ucenic. Îl cheamă Raţ. Lucrează în atelierul ăsta de trei ani.

— Îl cunoaştem ! auzii câteva voci plictisite.

— Ba nu-l cunoaşteţi… Lucrează cu mine de două luni, de când am venit în Hunedoara, și până astăzi nici eu nu l-am cunoscut.

Papu mă privi mirat. Ce legătură poate avea ucenicul meu Raţ cu ședinţa asta? câţiva începură să se uite unii la alţii și să ridice din umeri. Mureșan se dădu cu scaun cu tot mai spre perete și mă privi și el.

— Nu știu ce se întâmplă în atelierul ăsta cu oamenii… Eu am fost și pe la celelalte secţii. Am stat de vorbă cu unii, cu alţii. Acolo nu se lucrează ca aici. Meșterii au o grijă deosebită pentru calificarea ucenicilor. Să luăm pe unu de la mecanică – unu care are aceeași vechime ca Raţ al meu. Să vedeţi ce diferenţă e… Astăzi l-am întrebat pe Raţ dacă știe ce e aia o pilă „limbă de pasăre”. S-a uitat la mine de parcă i-aș fi vorbit englezește. L-am întrebat dacă știe ce-i aia o coadă de rândunică. A dat din umeri. Ce meseriaș aţi scos, tovarășe maistru din el? Un an a îndreptat cuie. Un alt an a tăiat ghivent cu filiera. Și acum îmi ţine mie să îndrept uaizul…

Maistrul Brancu nu mai face colaci din fum de ţigară, cum făcea până atunci. Îşi notează ceva pe o bucată de hârtie. Mureșan îmi face semn să continui.

— Tovarășul Dumitru Vasile, continui eu, e matriţer de precizie, dar aici taie filet… Chivulescu din echipa lui Balint e specialist în motoare Diesel.

Aici îndreaptă uaizul ca și mine, care doresc să mă perfecţionez în meserie… Pot să vă înșir o listă întreagă de meseriași cu calificare bună, repartizaţi aici anapoda. Tovarășe maistru Brancu, eu vă garantez că dacă ne-o daţi pe Lina, fata

asta care mătură prin atelier, într-o jumătate de zi o învăţ să tragă ţevi în locul lui Petrică. Am asistat la o ședinţă sindicală care s-a ţinut în sala Maxim Gorki. Toţi, de la director până la șefii de ateliere, se văitau de braţe de lucru calificate. Am impresia că în secţia noastră, cineva din secţia noastră, din conducere, intenţionat… ori poate are interes să meargă lucrurile harababura. Dacă există unu' d-ăla, atunci, tovarăși, să-l luăm de gât și să dăm cu el de-aici. De ce harababura asta? Adusesem mai adineauri vorba de Raţ, ucenicul meu. Spuneam că abia azi l-am cunoscut. Înainte de masă am vorbit cu el. Îi spuneam că și-a pierdut trei ani de zile de pomană… Vorbele mele l-au întors pe dos. Tot timpul s-a perpelit.

Când am venit acum de la masă, la trei și jumătate, am dat pe la sculărie. Credeam că e tovarășul Grăjdan acolo să-l iau la ședinţă. În toată sculăria nu era decât Raţ. Se chinuia să traseze o coadă de rândunică. S-a lipsit de masă și s-a înfundat în scu tărie… Ar trebui să se ia măsuri și în privinţa calificării oamenilor.

După mine au mai luat cuvântul câţiva. Toţi și-au arătat nemulţumirea faţă de gospodărirea secţiei. Au cerut chiar să se scrie în procesul-verbal că direcţiunea și organizaţia de bază să ia măsuri de îmbunătăţire.

La urmă a luat cuvântul și maistrul Brancu.

— Eu nu zic, tovarăși, că unele critici nu au fost sănătoase. Nu pot spune asta. Da' unele au fost făcute cu patimă. Știu, tovarăși, că am dușmani. La unii nu le convine cum conduc secţia. Eu sunt meșter de douăzeci de ani. Am fost și în Austria.

— Știm, se auzi o voce din fundul sălii. Știi să conduci. Dar nu vrei. Poate că nu-ţi convine regimu' ăsta… De ce nu te ocupi de secţie cum te ocupai înainte?

— De ce nu sunt lăsat să vorbesc?

Papu îi făcu cu mâna celui care intervenise.

Brancu îi dete înainte.

— Cum pot să primesc eu să fiu criticat de un tânc ca el? Arătă spre mine. Și pe urmă, continuă el, nu no' să înţeleg cum de l-a cuprins mila chiar pe dânsu'… Abia a venit în atelierul nostru de câteva luni, și de nimic nu-i mulţumit… Îi întăriță și pe alţii. Mai bine ar trebui să te ridici, tovarășe, dacă pot să-ţi zic așa, să te ridici și să spui cine ești și ce urmărești… că muncitor de-al nostru nu cred să fii! te-am văzut eu cum ești îmbrăcat… Ce lux faci. De unde luxu' ăsta ! şi dacă ai putea să ne spui de ce te-au dat utemiștii afară de la reuniunea lor. Ai putea să ne spui? Ce zici?

Oamenii din ședinţă, care până atunci stăteau plictisiţi în scaune, au tresărit. Ședinţa a devenit deodată vie.

M-am ridicat de pe scaun. Îmi venea să și râd, să și plâng.

— De dat afară nu m-au dat utemiștii, eu singur am plecat, îmi ceri să-ţi spun cine sunt. Sunt lăcătușul Tudor Niculae. Ce urmăresc? Urmăresc ceea ce urmăresc toţi muncitorii. Vreau să fie bine. Dacă noi suntem astăzi chemaţi să ne gospodărim, atunci să ne gospodărim cum trebuie… întrebai de unde atâta lux pe capul meu ! Am un costum de haine pe care n-am să-l mai îmbrac niciodată. Din cauza acestui costum am plecat de la reuniunea utemiștilor.

Dacă vreţi să cunoaşteţi povestea lui, v-o pot spune.

Tovarășul Mureșan, la sfârșit, a venit la mine. M-a prins de după umeri.

— Mergi înspre oraș, tovarășe Tudor?

— Spre oraș.

Am pornit amândoi. Mă ducea de după umeri.

— Mi-a plăcut grozav ședinţa asta. Cresc oamenii văzând cu ochii… Vezi tu, când o ședinţă e calmă, liniștită, înseamnă că lucrurile merg prost. Când oamenii se ridică și spun ce au pe suflet, cu curaj, înseamnă că partidul a lucrat bine acolo, că lucrurile merg bine.

— Cum merg bine, tovarășe Mureșan? Cum merg bine? Dumneavoastră n-aţi auzit ce-au spus oamenii?

— E bine, Tudore! Dacă lucrurile mergeau cum merg, adică prost, și oamenii erau nepăsători, atunci trebuia să ne dea de gândit. Sunt convins că, în mai puţin de două luni, secţia Construcţii Metalice se va pune pe roate… Mi-ai plăcut, Tudore. Mi-a plăcut cum ai vorbit… Peste câteva zile am să te chem pe la comitetul de partid. O să avem o treabă cu tine, Tudore!

SIMFONIA a V-a

Groaznic de lungă mi s-a părut ziua de azi.

Nu m-am uitat de loc la ceas. Dar cu gândul tot la el eram. Limbile coborau greu, de parcă erau înţepenite. Ce s-a întâmplat cu mine? De ce doresc să treacă ziua asta de lucru o dată? Sunt îndrăgostit?

Curelele de transmisie s-au oprit. Și motoarele. E ora trei. Alerg la baie, de acolo la cantină. Mănânc repede, cât se poate mai repede și fug la bibliotecă.

— Noroc, Bălene… Da’ ce se întâmplă aici? Inventar? Faci inventar?

— Ah, bine că te văd… S-a interesat de tine, îmi zise el cu înţeles, privindu-mă ţintă în ochi.

— Cine? întreb eu repede. Presimţeam ceva.

Știam. Îmi închipuiam că Zoe.

— Ce mai întrebi? Nu știi? Hai c-am aflat totul.

— Zoe? mă bucurai eu, gata-gata să-l iau în braţe pe Băleanu și să-l sărut.

— Da… A venit iar după cărţi… Am mai stat de câteva ori de vorbă cu ea. Mi-a spus chestia cu reuniunea. Crede că ești supărat pe ea.

— Pe la ce oră a fost aici?

— Acum câteva minute. A fost și ieri după-masă.

— Unde e?

Băleanu se scoală de pe scaun, vine spre mine.

Omuleţul ăsta până la umăr îmi vine.

— Chiar vrei s-o întâlneşti?

— Aș vrea.

De după un raft apare Tarzan, omul care vrea să devină intelectual. Se uită la mine și-mi face cu ochiul. Are în braţe niște cărţi. Le scutură și le pune în grămada

din mijlocul bibliotecii.

— A venit omu' cu costumu'… Hai, că ești cineva cu costumu' ăla… De ce ai întins-o de la reuniune? Ești valabil… Vream să te văd cum îi aiurești cu un sving… Un dans de ăla cu Oha! ca la Fumozan.

De după raft mai apare un tânăr. Îmi e cunoscut. Unde l-am mai văzut? Da. Tot la cabana șmecherașilor. Blondul cu părul cârlionţat. Cel care luase și el o carte din grămadă.

— Dânsu-i om' cu costumu' ăla de care ţi-am povestit, îl pune la curent Tarzan.

Blondul mă măsoară cu privirea şi-şi vede de-ale lui. Tarzan, dacă vede că nu-l bag în seamă, pleacă de lângă mine.

— Ce faci cu băieţii ăștia aici?

— Am fost pe la cabană… I-am rugat să vină pe-aici, să-mi ajute la inventar… Pe Tarzan îl pregătesc… îl fac bibliotecar voluntar la cabană… Deschidem un club și acolo… Mi-a aprobat sindicatul fonduri… îi scoatem noi de la barbut și de la cărţi de joc… Să vezi ce „intelectuali" scoatem din derbedeii ăia… Tudore, ești îndrăgostit?

— N-aș putea spune că nu.

— Îndrăgostit lulea?

— Nu chiar lulea… Tu ai fost vreodată îndrăgostit?

— Am fost.

— Și cum e când ești îndrăgostit tare? Ce simţi?

— Totul din jur, toate lucrurile ţi se par fermecător de frumoase. Masa, scaunul pe care a stat ea. Covorul pe care a călcat. Oglinda în care s-a uitat, totul capătă niște frumuseţi nebănuite. Ar putea să fie și invers. Să nu vezi nimic. Tot ce este în jurul tău să se piardă. În locul mesei s-o vezi pe ea, în locul dulapului s-o vezi pe ea, peste tot…

Mi-aprind o ţigară. Întredeschid ochii. Mă uit la dulapul din bibliotecă și parcă ia altă înfăţișare.

Codiţele, faţa îmbujorată, cicatricea, ochii. Îmi apropii pleoapele mai mult. E Zoica. O văd pe ea…

— Balene, sunt îndrăgostit. Fata asta m-a jignit, dar pe bună dreptate… Cu siguranţă că, atunci când m-a văzut cu costumul ăla de papiţoi, și-a făcut o impresie groaznică despre mine. O fi crezut că sunt vreun „dendi". Știi cât de prost m-am simţit când mi-a zis că-i pare rău că nu are conga… când mi-a spus să dau un spectacol… Cu toate astea… nu știu cum să-ţi explic… m-a făcut să o plac și mai mult. E un om dintr-o bucată. E o fată foarte bună. Sunt îndrăgostit de ea, Bălene!

Bibliotecarul mă bate pe umăr.

— Știu, Tudore.

— Ce mă trădează?

— Am început să te cunosc bine. Ești un băiat bun… Am fost îndrăgostit și eu, Tudore. M-am şi însurat cu cea pe care am iubit-o… Ei, Tudore, căsătoria e un lucru mare. Eu sunt vinovat faţă de această femeie.

— Dar ce s-a întâmplat?

— Am divorţat. Am prins-o cu unu'… S-a căsătorit cu el. Au plecat din Hunedoara. Când am cunoscut-o, eram secretar de plasă. Ea era dactilografă la primărie. Ne-am căsătorit. Am primit altă muncă aici, în Hunedoara. Am primit locuinţă într-un bloc. În centru. Chiar în piaţă. Tudore, am primit o lecţie… Viaţa asta multe te învaţă. Îi dau dreptate ei… Tu știi, am prins-o în casă la mine cu unu'… cu un inginer. Nu am bătut-o. Nu i-am imputat nimic. I-am cerut scuze. Am rugat-o să mă ierte.

— Ciudat I Îţi prinzi femeia cu unu', și-i ceri tot tu scuze? Doamne, ce-aș fi bătut-o!

— N-ai dreptate… I-am cerut iertare și am rugat-o să-și facă bagajul. Eu pomenisem femeia să fie bună să-ţi facă mâncare, să-ţi spele rufele și să-ţi facă copii. Și asta am pretins de la ea. Aici poate am greșit. Eram absorbit de muncă, îmi băteam în permanenţă capul cum să fac să rezolv bine cutare problemă, cutare situaţie. Întotdeauna îmi făceam de lucru până seara târziu. Veneam acasă: „E gata mâncarea? Pune-mi, te rog, să mănânc!" După ce mâncam, iar cu nasul în caietul cu însemnări, cu lucruri încurcate găsite pe teren. Vorbeam cu ea, mă ocupam de ea foarte puţin. Mergeam cu ea la câte un film numai așa, ca să nu zic că nu o scot și pe ea în lume… Tudore, să-ţi dau un sfat… Dacă te însori cândva, să ai grijă să nu iei o femeie pe care s-o pui să-ţi facă doar mâncare, să nu-ţi iei o femeie de serviciu. Să-ţi iei o tovarășă de viaţă. Înainte de a-ţi fi nevastă, să-ţi fie prietenă. Să te sfătuiești cu ea, să-i ceri tu ajutorul și ea la fel ţie. Să n-o lași să rămână în urma ta. S-o tragi după tine… Vrei să ascultăm Simfonia a V-a de Beethoven? Și nu fi nerăbdător. Pe Zoe ai s-o întâlneşti… astăzi, nu mâine.

Aşază acul în diafragmă. Placa a început să se învârtească. Aud tam-tam-uri, sunete ca de morse.

— Auzi? Asta e partea întâia a simfoniei. Auzi cât de furtunos. E suflul de luptă.

Se rezemă în scaun. Faţa îi era crispată. Era încordat ca un arc.

— Auzi, măsurile astea sunt ca niște raze de soare care ies printre niște nori negri, grei… Mişti cu spun că acestea sunt bătăi… la ușa destinului.

Legenda însă e alta… Se povestește că Beethoven era în camera lui: un vecin a întârziat și a găsit poarta închisă — la început să bată… De aici se spune că a fost inspirat.

A amuţit. Împreună pleoapele, se uită undeva în gol. Acum poţi să-l furi cu totul, să-i golești toată biblioteca.

— E încântătoare… murmură el și continuă să privească în același punct. Beethoven e împăratul muzicii.

Tarzan cască, se uită la bibliotecar, la mine, apoi la blondul cârlionţat cu buza ruptă. Dă din umeri.

Nu înţelege nimic. Când bibliotecarul schimbă placa și aude același fel de muzică, se lasă și el în scaun.

Îmbucă palmele una în alta într-un fel de nut și feder, iar degetele mari le aleargă unul după altul.

Îşi umezește buzele cu limba, E gata, gata să scuipe.

Îşi dă seama că e în bibliotecă și se abţine. Dar nu mai are răbdare.

— Mă, nea Bălene, pune, bre, mai bine o naţională de-a noastră. Pune una din aia care te face să-ţi baţi copiii.

Băleanu n-a auzit nimic. Se uită totuși la el și scoate un:

— Ssst!… auziţi contrabașii. În partea asta a treia are ceva misterios… auziţi contrabașii?…

M-a furat și pe mine muzica. Nu înţeleg aproape nimic, dar îmi pătrunde în urechi și o simt undeva la inimă.

— Ai, nea Bălene, intelectualul trebuie să înţeleagă și muzică d-asta? Al dracu'" să fiu dacă pricep ceva… Toţi intelectualii ascultă plăci d-astea?

Nu se știe ce a înţeles Băleanu. A dat însă din cap că da.

— Greu e să fii intelectual I constată Tarzan.

Cum dracu' de nu înnebunesc oamenii ăștia?

— Ssst ! Acum să fiţi atenţi, partea a patra e cea mai interesantă. În partea asta e încununarea luptei pentru triumful vieţii… explică biblioteca rul, punând altă placă.

— Și mai are multe părţi din astea?

— Nu, asta e ultima.

— În sfârșit, bine că a dat dumnezeu.

— Taci… ascultă, Tarzane !

Tarzan îşi vâră plictisit mâinile în buzunar. E nerăbdător să se termine odată. E pus la grea încercare. Strâmbă din nas și se duce la un raft cu cărţi.

— Aveam de gând să mă fac intelectual, dar mă las păgubaș. E mare bătaie de cap. Tot mai bine e la furnalul meu acolo vorbește el singur. Se uită la Băleanu care plutește parcă în aer. Îmi face cu ochiul. Arată spre bibliotecar. Ce-o găsi nea Băleanu frumos în muzica asta, să mă arză focu' dacă înţeleg… Hai, roșcatule, mai bine să te fac un șah… Dumneata știi șah? mă întreabă Tarzan.

Dau din cap că da.

— Știi bine? Și eu știu bine. Joci?

Îi șoptesc:

— Stai să se termine.

— Ia uită-te I Te-a îmbolnăvit și pe matale, nea Băleanu ăsta… Hai tu, roșcatule… Ce dracu' ești așa de greu de cap? N-ai învăţat nici mutările încă? Bă, tu ai minte rotundă și creierul într-un colţ. Așa e?

În sfârșit, acum te poţi înţelege cu Băleanu. Gata.

— V-a plăcut? Asta e Beethoven… Asta e Simfonia a V-a. Știi ce-i muzica asta pentru mine?

— Bălene, acum se poate vorbi cu tine?

— Cum să nu! Ce s-a întâmplat?

— Adineauri mai întrebat dacă vreau s-o întâlnesc pe Zoe. Vreau.

— Să-ţi spun unde e?

— Spune-mi.

— E la repetiţie.

— Ce repetiţie?

— În corul uzinei. De trei ori pe săptămână fac repetiţie.

— Unde fac repetiţie?

— Sus la Maxim Gorki. Lângă sala de cinematograf.

— E voie să mergi acolo?

— Cum să nu? Ce, o și iei din loc?

Am plecat. Am urcat scările două câte două.

Repetiţiile nu începuseră. În sala mare de lângă cinematograf, o gălăgie de peron. Peste șaizeci de băieţi și fete, unii în grupuri discutau, alţii alergau prin sală. Într-un colţ, grupaţi și câţiva bătrâni. Unde e Zoe? Cercetez sala. Câţiva tineri mă privesc parcă cu dușmănie. Ce le-am făcut? îi cunosc de la cantină, dar nu personal. Întâlnesc privirile dactilografei de la sindicat. O salut. Îmi răspunde și se uită la un băiat cu vinovăţie parcă. Nu trebuia s-o salut? Ce naiba am căutat aici? îmi vine să mă retrag. Aproape toţi tinerii de la reuniunea din seara aceea sunt aici la cor. Chicotesc. Mă dau încet înapoi. Câte cinci trepte aș coborî.

Mă pomenesc prins de mână. Întorc capul. Zoe.

Ochii blânzi și calmi, codiţele, faţa îmbujorată… doar atâta văd. Am uitat de cei care râd și acum de mine.

— Sărut mâna ! mă fâstâcesc eu.

Eram nepregătit. Nu știam ce să mai zic.

— Bună ziua. La cor? Te-ai înscris la cor?

— N-am voce. Sunt afon.

Se uita cu ochii ei șăgalnici la mine. Cât de drăguţă e !

— Nu cred.

— Pe cuvânt că nu știu să cânt.

— Atunci, cu ce ocazie pe aici? Așa, în treacăt?

O privesc în ochi.

— Căutam pe cineva.

— Aha ! şi ai găsit? Ia spune-mi, aseară pe unde ai umblat? Pe la bibliotecă n-ai fost. Te-am căutat.

Mă privește cu înţeles. O privire iscoditoare. Scot o ţigară și o aprind.

— Am avut ședinţă; îmi pare grozav de rău că nu m-am putut ţine de cuvânt… faceţi mereu repetiţii? În fiecare zi?

— De trei ori pe săptămână.

Lângă noi vine o fată. O cheamă Florica. Îi spune Zoichii ceva la ureche. Ea dă din cap, zâmbind.

— Secrete? Mă pomenesc eu vorbind.

Vinovate, fetele îşi cer scuze.

Ce prost te simţi când te găsești lângă oameni pe care nu-i cunoști. Începi să-ţi controlezi toate mișcările.

— Veniţi la noi la cor? mă întreabă Florica.

— Aș vrea, dar vă jur că, dacă m-aș apuca acum să cânt, în sala asta n-ar mai rămâne nimeni.

— Cântă ceva, mă îndeamnă Zoe.

— Vrei să nu mai rămână nimeni aici?
— Da.
— Nu ai pleca?
— Nu.
— Ai suporta?
— Aș suporta…
— Ești foarte drăguţă.
Florica a băgat de seamă că e de prisos și a plecat.
— Domnișoară Zoe…
— Spune-mi, te rog, Zoica.
Îmi vine peste mână dar totuși:
— Dacă mai stau cu tine de vorbă, îmi garantezi că ajung nebătut acasă?
— Nu înţeleg.
— Nu mă bate nimeni, dacă stau cu tine de vorbă?
— Cine să te bată?
— Eu știu… vreun tânăr din ăștia. Vreun corist.
— Să n-ai nicio frică, n-o să te bată nimeni… Dar spune-mi, pe cine căutai?
Privind-o în ochi, i-am spus:
— Pe tine te căutam.
Obrajii i s-au îmbujorat. A lăsat pleoapele în jos.
— Da, Zoica, am aflat că ești aici și am vrut să te văd.
Tace. Nu mai aud gălăgie din sala de repetiţii.

Zoica nu îndrăznește să-și ridice ochii pe care-i ţine ţintuiţi în podea. Nu trebuia să-i spun că o caut pe ea? Am greșit oare? Ne-a pierit graiul la amândoi. Și-a ridicat, în sfârșit, privirile din pământ și mă privește. Eu m-am rezemat de perete și trag dintr-o ţigară cu nesaţ. Trec minute, fără să ne vorbim.

Zoica desenează cu vârful pantofului un pătrat. Niște linii, apoi niște curbe. Îi privesc codiţele. Rochia de pe ea e tare curată, dar e lucrată de o mână neîndemânatecă. Cusătura de la tiv e făcută strâmb, neegală…Totuși trebuie să vorbesc ceva, s-o întreb ceva. Dar ce?

— Până la cât aveţi repetiţie?

Zoica continuă să facă rotogoale cu vârful pantofului pe podea. Îmi răspunde fără a-și ridica privirile din pământ.

— Până la opt.

Ce s-o mai întreb?

— Când o să cântaţi în faţa unei săli pline?

— Peste vreo lună. O să facem o repetiţie generală înainte de a pleca la concursul de la București.

— Plecaţi la București?

— Da.

— O să-mi dai și mie o invitaţie pentru repetiţia generală?

— Și două.

— Nu. Eu vreau numai una. Astă-seară pot să te aștept în faţa

cinematografului?

Un om cu părul alb cum e neaua bate din palme.

Se face liniște.

— Începem ! zise el cu o voce de bas.

Se strâng toţi în jurul lui. A plecat și Zoica de lângă mine. E în primul rând. A doua din rândul întâi. Se uită la mine cu ochii ei calzi și blânzi. Deschid ușa binișor și ies. Mă uit pe fereastră la ea. Ridic degetele mari de la mână și-i fac semn. Șoptesc:

— La opt.

Zoica clipește și dă ușor din cap. Îi fac din nou semn, arăt în jos. Adică în faţa cinematografului.

Repetă gestul. Au început să cânte. Stau și ascult la ușă. Vreau să aud vocea Zoichii. Dar n-o aud. Îi văd doar ochii care mă privesc. Cobor apoi în stradă. E abia ora șase. Ce greu vor trece aceste două ore. Mă uit la colacii de fum ce ies de la furnale. Parcă-s niște nori aducători de grindină. Și mai am două ore.

Număr coșurile uzinei. Coșurile care scot fum. Mă opresc la toate vitrinele. Cercetez obiect cu obiect, de parcă aș face inventarul. Apoi stau pe podul care desparte Hunedoara în două și privesc.

Trec soldaţi, un coșar, o pădureancă cu breton, care merge spre gara de sus, și un pădurean cu lampa de carbid agăţată de buzunar. Privesc ceasul de la far magie. Șase și jumătate. Din centrul orașului a apărut un tânăr cu bicicleta. Cu bicicleta pe un timp ca ăsta. Îi mai trebuie o varză acră în mână. Casc și eu gura să treacă timpul, și timpul trece greu. La opt mă întâlnesc cu Zoica. Dacă aș avea voce, m-aș înscrie și eu la cor ca să fiu lângă ea. Dar n-am voce.

Când eram mic, cântam doar „Steaua sus răsare”, dar nici „Steaua” n-o știam cânta ca lumea.

Șapte fără un sfert. Nu vreau să mă mai uit la ceas dar nu mă pot abţine. Caut să-mi îndepărtez gândul de la ora opt. Care a fost cea mai frumoasă zi din viaţa mea? O caut în cap. Îmi forţez memoria. Nu găsesc acea zi. Cea mai urâtă? Moartea mamei.

Da, îmi amintesc. Era bolnavă, așteptam de la o zi la alta să moară. A murit în ziua de sfântul Gheorghe. Veneam de la joacă. Nu, nu de la joacă. Mi-amintesc parcă ar fi acum. În mahalaua noastră se spânzurase un om. Tata lui Ghiuri. Am fost și l-am văzut în magazia lui, unde atârna de știreang. Brr ! L-au ţinut așa până a venit procuratura. M-am urcat pe gard și am privit ca la un spectacol. L-am văzut pe Ghiuri plângând. Pe sora lui de-o şchioapă de mină cu maică-sa. Plângeau și ele. Degeaba. Nevasta și copiii l-au făcut să se spânzure. Cereau demâncare și n-avea de unde să le dea. În ziua aceea, în mahalaua noastră au bătut clopotele a mort de două ori.

Pentru tata lui Ghiuri și pentru mama. Există presimţiri? Când mergeam spre casă, în ziua aia, după ce-l văzusem pe spânzurat, mi-a trecut prin minte un gând: dacă o găsesc pe mama moartă? Mergeam cu capul în jos. Da. Mi-aduc aminte, am dat cu degetul mare de la picior într-o piatră. Unghia s-a învineţit, s-a rupt și

degetul a început să sângereze. L-am prins în căușul palmei și l-am strâns. Era amorţit.

M-am ridicat și mi-am continuat drumul. „Dacă iese fum pe coșul casei noastre, înseamnă că a murit mama”. Nu îndrăzneam să ridic ochii să privesc coșul. Și totuși mi-am ridicat privirile. Coșul fumega.

A murit mama. Am alergat spre casă ca un nebun, mai mult într-un picior. Degetul mare mă durea, dar nu așa tare ca gândul că nu mai am mamă. M-au înconjurat toţi vecinii. Acasă la noi se făcuse focul. Pusese apă la încălzit pentru baie. Ultima baie. Pe lumea cealaltă, omul trebuie să se ducă curat. Am plâns. Am plâns mult. Pe urmă m-am dus cu Rica Safta după o găleată de nisip. Am pus nisipul într-o tavă mare, unde vecinii aprindeau luminări.

Care a fost cea mai frumoasă zi? Când a ieșit tata din închisoare? Nu. Mi-aduc aminte că a venit de acolo când mama era pe moarte. Era tot o zi urâtă.

E șapte. S-a deschis cantina. Plec încet spre masă. Am mâncat. Sunt în faţa cinematografului. Aștept. E opt fără un sfert.

Aud ușa sălii unde fac repetiţiile deschizându-se, gălăgie. Pași alergând pe scări. Care or fi pașii Zoichii? Aleargă și ea? A ieșit prima. Au dat buzna și ceilalţi tineri. Ne dăm. Mai într-o parte. Zoica mă prinde de mână și mă întreabă:

— Aștepţi de mult?

— Acum am sosit și eu… Dar nu e opt.

— Am ieșit mai devreme.

Ne uităm unul la altul. Stăm pironiţi locului și așteptăm. Ce?

— Ne plimbăm puţin? întreb eu.

— Ne plimbăm.

Mergem unul lângă altul, fără să scoatem o vorbă. Cu mâinile nu știu ce să fac. Le vâr în buzunar le duc la spate.

— Ce fum mult e în Hunedoara asta.

— Da, e foarte mult fum.

Mai facem câţiva pași. Nu vorbim. Ne uităm din când în când unul la altul, pe furiș.

— Cred că în Hunedoara nu există culoare albă din cauza fumului.

— Nu există…

Trece pe stradă o căruţă. Apoi vine o mașină care vrea să ocolească în viteză căruţa; vine aproape de bordură, roata din urmă ne împroașcă cu noroi. Stăm pe loc și ne curăţim. În sfârșit, avem despre ce vorbi.

— Ce idiot șoferul ăsta!

— Da. Ai văzut cum gonea?… Și când depășești un vehicul, n-ai voie să fii în viteză.

A urmat o poveste sau mai bine zis o întâmplare cu o motocicletă pe care n-am mai putut-o opri și a trebuit să merg cu ea până am terminat benzina.

Despre cartea „Cimentul”. Un alt subiect de discuţie a fost costumul meu. Reuniunea din seara aceea și felul cum am plecat de la reuniune. Apoi, nu știu cum, s-a ajuns la coafura artistei Alida Vali. Despre toate astea am vorbit în două

ore și jumătate, bineînţeles făcând și pauze care erau îngrozitoare.

Am condus-o până la poartă.

— La revedere, Zoica.

— La revedere, Tudore… Știi ce vreau să-ţi mai spun? Că ai început să-mi fii tare drag. Dar când mă gândesc cum arăţi în costumul ăla…

A deschis poarta.

— N-am să-l mai îmbrac. Crede-mă… Mergi mâine la repetiţie? am mai întrebat eu.

— Nu.

Am oftat.

— Îmi pare rău.

— De ce?

— Vream să te mai aștept. Aș vrea să ne mai întâlnim.

— Bine. Mă aștepţi la șase în faţa cinematografului, mâine.

Mi-a strâns mâna și a fugit. Am stat în poartă până a intrat în casă.

ALT SERVICIU

— Nea Tudore!

— Ce e, Raţ?

— Ce părere ai de coada asta de rândunică?

Raţ a făcut o coadă de rândunică. În timpul lui liber. Moșmondește la ea de câteva săptămâni. O ridic spre lumina becului și o privesc. Bucăţile de fontă sunt îmbinate binișor.

— Cam în halul ăsta, Raţ. A început să meargă. Bravo!

În atelier, lucrurile au început să se schimbe.

Ședinţa de atunci a scos din moleșeală și conduce rea acestei secţii. În câteva după amiezi s-a făcut muncă voluntară. Au fost reparate ușile. Maistrul stă acum mai mult printre oameni. Simte că îi fuge pământul de sub picioare. Se vorbește prin secţie că o să fie schimbat. Pe mine mă ocolește. A doua zi după ședinţe a venit la mine. Îmi vorbea, dar se uita în altă parte.

— Ce urmărești dumneata, domnule Tudor?

— În primul rând, nu sunt domn, în al doilea, ce urmăresc am spus în ședinţă, i-am retezat-o eu.

— Ba știu eu ce urmărești.

— Ce urmăresc?

— O categorie de salarizare mai mare.

Nu știu cum am reușit să mă abţin. Aproape că ridicasem pumnul să-l lovesc. Am plecat de lângă el, fără să-i mai spun ceva. M-am gândit să mă duc la comitetul de partid. M-am răzgândit. Ce să fac acolo? Să mă plâng? Ca un copil! Altceva trebuie să fac.

— Tovarășe Tudor ! mă strigă cineva dinspre birouri. Nu văd cine. Ba da.

Dactilografa secţiei.

— Tovarășe Tudor!

— Eu sunt.

— La ora patru după masă, la comitetul de partid. La tovarășul Mureșan. Mi-a telefonat chiar dumnealui.

— Ce-o fi la comitetul de partid? Iar îmi trec fel de fel de gânduri prin cap. De ce mă cheamă la comitet?

La comitetul de partid! Mă frământ.

— Ce ești îngândurat, Tudore?

— Nu sunt îngândurat, tovarășe Sfâru… Da' nu știu de ce mă cheamă, la ora patru la comitetul de partid. Acolo nu îi cheamă numai pe membri de partid?

— Oamenii cinstiţi sunt oamenii partidului și partidul este partidul oamenilor cinstiţi.

În fiecare comunist de aici din atelierul meu văd un prieten. Să nu mă vadă un muncitor cu care lucrez că sunt neliniștit, că mă și întreabă ce-am păţit. Sunt gata oricând să-mi dea o mână de ajutor…

Tovarășul Sfâru îmi dă un ghiont.

— Mi se pare mie că tu ești supărat de altceva.

— Supărat de altceva?! Mă mir eu. De ce să fiu supărat de altceva?

Îmi face cu ochiul.

— Nu cumva ai întâlnire cu Zoica la patru?

— La șase am întâlnire cu Zoica, nu la patru…

Dar dumneata, tovarășe Sfâru, de unde știi că mi-e dragă fata asta?

— Cum să nu știu, doar mi-e vecină. Și apoi, pe noi ne interesează și viaţa ta din afara atelierului. Anturajul tău. Noi vrem să facem din tine un comunist bun. Avem încredere în tine.

La ora patru la comitetul de partid !

E ora patru. Citesc gazeta de perete din holul comitetului de partid. Citesc articolele. Rândurile îmi fug din faţa ochilor.

— Dumneata pe cine aștepţi? mă întreabă un om cam la vreo patruzeci de ani, înalt, cu spatele încovoiat.

— Pe tovarășul Mureșan.

— Și eu tot cu dânsul vreau să vorbesc… Mi-a venit nevasta cu copiii și cu bagajul. Sunt în gară. Unde să-i duc? Eu stau la cabană. Acolo nu e loc… Am căutat tot orașul o cameră. N-am găsit nimic.

M-am și certat cu femeia. Ce i-o fi venit să-ncarce lucrurile în vagon?… Zice că ea vrea să fie lângă mine. Că s-a săturat să tot stea singură… Eu sunt fierar betonist… Din Hunedoara asta cred că nu mai pot pleca toată viaţa. E încă de lucru cât lumea…

D-aia a venit și nevastă-mea; i-am scris cât avem de lucru… Ce dumnezeu să fac? Când a pronunţat cuvântul dumnezeu și-a dat seama că e în sediul comitetului. Se uită stânjenit în toate părţile; ca și când spusese cine știe ce… Eu nu veneam la partid, continuă el, că tovarășul Mureșan nu se ocupă cu distribuirea

locuinţelor, dar n-am ce face. Îmi sunt în gară nevasta și copiii…

— Când au venit?

— Azi de dimineaţă… Am umblat peste tot, nici n-am mâncat la prânz… Ce zici dumneata, tovarășul Mureșan o să poată să mă ajute? Dumneata tot pentru locuinţă ai venit?

— Nu.

— Auzi? omul se apropie mai mult de urechea mea. Eu am găsit două camere undeva. Dar îmi cere filodormă. E un' care se ocupă cu așa ceva… Pentru asta am venit aici. Eu nu sunt membru de partid…da' în sindicat sunt din patruzeci și cinci… Nu sunt din ăla care nu le place munca. Dacă e de lucru aici, apăi eu vreau să lucrez. Asta vreau ca să-i spun lui tovarășul Mureșan… Dânsu' poate să facă ceva pentru mine, că e secretar de partid… Ăștia care umblă cu filodormele ar trebui împușca ti… Came rele alea două sunt goale și o groază de oameni n-au unde pune capul jos.

Mai veni lângă noi un om cu înfăţișarea aspră, cu niște sprâncene stufoase, negre, cu mustaţa care-i acoperea de tot buza de sus.

— Nu știţi, a venit tovarășul Mureșan?

— N-a venit! răspunse omul care căuta casă. Da' dumneata ce ai cu el?

Mustăciosul vrea să-i spună tovarășului Mureșan ce știe el despre un inginer care dinadins face lucruri nepermise.

Intră, în sfârșit, tovarășul Mureșan. După ce dădu mâna cu toţi cei din hol, mă prinse de după umeri și mă trase după el în birou. Le spusese întâi celorlalţi să mai aștepte puţin. Își dezbrăcă paltonul.

— Șezi, tovarășe Tudor.

Se așeză și el lângă mine. Împinse călimara și tamponul mai la o parte, îşi rezemă cotul pe birou.

— Ei, cum te înţelegi de la ședinţa aia cu maistrul Brancu?

— N-am nimic de împărţit cu el.

— Costumul malagamba îţi mai trăiește?

— Costumul ăla nu l-am mai îmbrăcat de la reuniunea utemiștilor… Abia aștept să-mi cumpăr mai repede niște haine. Să scap odată de pacostea asta de pe capul meu…

— Hai să lăsăm prostiile… Tovarășe Tudor, biroul comitetului de partid a hotărât să te scoată de la construcţii metalice… Am văzut că în secţie lucrezi bine, că te-ai schimbat mult. Mâine dimineaţă te prezinţi la tovarășul Budău, la cadre, să-ţi dea numirea… Ai să lucrezi la control și recepţie.

— Ce să fac eu acolo?

— O să ai de lucru destul… E o sarcină, tovarășe Tudor.

— Tovarășe Mureșan, eu am meserie. Vreţi să faceţi din mine un conţopist?

Secretarul se ridică, porni spre fereastră. Stătu câteva secunde, fără să scoată o vorbă. Scoase un portţigaret de tablă nichelată. Îl desfăcu și-l întinse spre mine.

— Ia o ţigară… Zici că ai meserie? Eu nu am meserie? Sunt mecanic auto. Vezi vreo mașină, vreun motor pe aci? Nu mai lucrez mecanica nici eu.

Tovarășul Mureșan ridică ochii spre mine. Se dădu după biroul lui și se așeză. Ce pregătire ai?

— Patru clase primare și trei industriale.

— O să fie nevoie să-ţi completezi studiile…Și asta o să fie tot sarcină de partid.

Primul secretar a mai scos un „da”, un timp și-a făcut de lucru printre hârtiile lui, s-a ridicat de la birou și a venit iar lângă mine.

— O să fie cam greu… Sunt convins însă că o să poţi face faţă… Tovarășe Tudor… da… dumneata, de mâine, n-o să mai lucrezi la construcţii metalice.

Am tăcut.

— Dumitale îţi plac hoţii? mă întrebă așa, din senin.

— Să-mi placă hoţii?! mă mirai eu de întrebare.

— Da.

— Cum o să-mi placă?

— Tovarășe Tudor… noi, comuniștii, am luat ţara asta așa cum s-a găsit: cu oameni cinstiţi, cu analfabeţi, cu toate greutăţile… dar noi trebuie să construim socialismul… Tovarășe Tudor, nu ești membru de partid, dar avem încredere în tine. Par titlul îţi încredinţează o sarcină importantă… Și să nu uiţi: e o sarcină importantă. Șeful controlului nu prea ne simpatizează. Trebuie să fii cu ochii în patru… Se fură acolo, tovarășe Tudor… Se fură…și nu avem încă un comunist pentru serviciul ăsta…Ei, la treabă, tovarășe Tudor ! Noroc! O sarcină de partid!

NIȘTE CĂRUŢE CU VAR

Bat la ușa pe care scrie „Biroul control și recepţie”. Apăs pe clanţă. Deschid ușa. Înăuntru, în faţa unui birou, un bărbat cam de vreo treizeci și cinci de ani, îmbrăcat într-un costum sport, făcut dintr-o stofă în carouri, trage dintr-o havană. Stă de vorbă cu un cetăţean. Capul celui de al doilea seamănă cu o minge de fotbal. E ras pe cap de curând. Faţa îi e roșie ca focul său, mai bine zis, ca jarul. Când am deschis ușa, m-a izbit un miros de parfum bun, amestecat cu cel de ţigaretă de foi.

— Bună ziua! zic eu. Cu tovarășul Popa aș vrea să vorbesc.

Cel în costum sport se uită la mine apoi la omul din faţa lui și-mi spune:

— Eu sunt Popa… Dar așteaptă mata puţin afară.

Mai trage o dată din trabuc și așteaptă să se închidă ușa în urma mea, pentru a putea continua discuţia.

Ies pe culoar și mă plimb de colo-colo. Acest Popa o să fie șeful meu? Frumoasă intrare în noua mea muncă: să aștept afară. Citesc plăcile de tablă, aflate pe fiecare ușă: „Biroul preţ de cost”, „Serviciul depozite”, „Contabilitatea materialelor 68”.

„Magazia de imprimate”. Altceva n-am ce face. Aud ţăcănitul mașinilor de scris. După ușa asta bate cineva la mașină. Din „Biroul preţ de cost” iese o femeie cu părul vopsit. Are în braţe un fel de regi stru cu scoarţe verzi. O urmăream cu privirea. De ce şi-o fi vopsit părul? Tot urâtă e. Pe aici, printr-un birou din ăsta, lucrează și Zoica. Aici, la biroul ăsta.

Ea trebuie să fie aici. Aș intra înăuntru. Mi-e jenă.

Ce caut în birou? Eu știu: o caut pe ea. Dar cum să intru? Ea nu e singură. E mai bine să mă plimb prin hol. Gândurile îmi fug în altă parte. Ce pun la cale cei doi din „Biroul control și recepţie”? Ce-o să am de făcut aici? Cu mâzgălitorii ăștia de hârtie.

Începând de azi sunt și eu conţopist. Într-un birou, undeva, sună un telefon. N-am vorbit niciodată la telefon. De acum încolo am să vorbesc.

De câte ori se deschide o ușă tresar. Inima îmi bate cu putere. Mă uit să văd dacă nu cumva apare Zoica.

De ce nu m-or fi lăsat la meseria mea, acolo? La vreo jumătate de oră iese cetăţeanul cu care discuta Popa. Mai stau puţin de vorbă în prag, apoi îşi strâng mâinile și pleacă.

— Poţi veni. Poftim! mă invită Popa.

Intru în birou. Să îi întind mâna? Mă recomand.

— Sunt Tudor Niculae, noul dumitale subaltern.

— Aah!… Dumneata ești?… îmi pare foarte bine… Ia loc… Te așteptam, tovarășe.

Mă așez pe un scaun.

— Fumezi? și mă invită să servesc o ţigară dintr-un portţigaret mare, de argint.

Iau o ţigară.

— Mulţumesc.

O aprind de la bricheta lui. În sfârșit, văd o brichetă care se aprinde la prima apăsare.

— Să mă ierţi că te-am ţinut afară… Aici vin fel de fel de oameni. Credeam că e mai știu eu cine…Trebuia să spui, frate, că ești Tudor Niculae. Că mi-a venit o adresă. Da, o adresă de numire a dumitale… Pe cuvânt că-mi pare rău că te-am ţinut afară. Nu te-ai supărat, cred. Iartă-mă…

— Nu-i nimic.

— Dumneata ești muncitor? Foarte bine face partidul. Așa trebuie… Da, trebuie să creăm o intelectualitate nouă…

Nu știu ce legătură avea transferarea mea aici cu crearea unei noi intelectualităţi. Nu-mi place acest om. Se gudură pe lângă mine ca un câine vinovat. Un câine care a făcut un rău și dă din colţ în colţ în faţa stăpânului.

— Ești comunist, tovarășe Tudor?

— Nu!

— Îmi pare foarte bine că direcţia a repartizat aici un muncitor. Trebuia! Eu de mult am cerut. Am vrut să mă duc și la partid, să le spui la tovarăși: „Tovarăși, mie să-mi daţi acolo un om de nădejde ! Avem nevoie de oameni de nădejde…” Parcă te-am mai văzut eu pe dumneata. Mi-aduc eu aminte. De mult așteptam un om ca dumneata. Dragă tovarășe Tudor, serviciul ăsta al nostru e un servici-cheie. Avem cea mai mare răspundere… Dumneata o să fii adjunctul serviciului. O să împărţim sarcinile… Da, uite chiar acum. Nici eu nu sunt membru de partid. Am făcut cerere de intrare în partid. Să nu crezi că n-am făcut. Da’ nu știu ce s-a întâmplat.

Cred că s-a rătăcit pe undeva. Însă tovarășii au încredere în mine… Dumneata o să ai de recepţionat calcarul, cocsul, siderita, păcura, cauciucurile, piesele de mașină, varul, cheresteaua, nisipul… Șeful ia un maldăr de hârtii și mi le trântește în faţă. Astea sunt procesele-verbale de recepţionare a vagoanelor cu cocs și minereu. Poţi să le semnezi cu ochii închiși.

O clipă se făcu tăcere. Nu știam cum să reacţionez.

— Ce să semnez? spărsei tăcerea într-un târziu.

— Procesele-verbale. Hârtiile astea. Semnează, tovarășe Tudor, nici capul să nu te doară… Procesul-verbal se face pe bază de fraht. Fiecare vagon intrat în uzină este însoţit de fraht. A intrat vagonul, a intrat și frahtul. Au intrat și frahtul și vagonul, sem nezi fără să te doară capul. Din când în când mai faci câte un sondaj. Așa, ca să fie. Ceri situaţia intrărilor de la magazie. Ei ţin evidenţa intrărilor. O iei de la dirijorul de vagoane, care este în gară şi care notează fiecare vagon intrat. Așa că semnează, tovarășe Tudor, și nu-ţi face probleme. Ascultă-mă pe mine. Eu îs uns cu toate alifiile. Pe mine nu poate să mă ducă nimeni ! Pe mine mă cheamă Popa. Popa sunt mulţi. Dar la control unul singur e. Ăla sunt eu ! Așa că semnează.

— Mă luaţi prea repede, tovarășe Popa… Poate că mă puneţi să-mi semnez sentinţa de moarte… — glumesc eu.

— Bună… Sentinţa de moarte… Foarte bună. Ha, ha… îmi plac oamenii de spirit. Bună. Am s-o vând și eu… La magazie e șef unu Capră. Poate ai auzit de el. Şi el semnează așa, cu ochii închiși. I-am făcut-o odată. I-am băgat între hârtiile care trebuia să le semneze și o delegaţie, care suna așa: „Delegăm pe tovarășul Untinovici să meargă la Reșiţa să aducă un joagăr cu care să i se taie capul tovarășului Capră…” Crezi că n-a semnat? Aici e însă altă situaţie. Da, așa e. Nu trebuie să semnezi. Uite că nu mi-am dat seama. Sigur, trebuie să te obișnuiești și dumneata întâi… Lasă, tovarășe Tudor, că semnez eu. Pe dumneata te rog să mergi până la magazie, la tovarășa Zoe, și roagă-o în numele meu să-ţi dea situaţia intrărilor de ieri. Da… Trebuie să verificăm. Să facem un sondaj.

Am tresărit. O s-o văd pe Zoica ! Ce-o să zică ea când o să afle că lucrez alături de biroul lor !

— Unde o găsesc pe tovarășa Zoe?

— Aa, nu știi? Sigur că nu știi. De unde să știi dumneata… Nu pricep ce-i cu mine, de unde să știi dumneata unde lucrează tovarășa Zoe? Da, trebuie să mergem să vă fac cunoștinţă. Ea e colaboratoarea noastră… Poftim, tovarășe Tudor. Hai, frate, ieși înainte, ce atâtea formalităţi?

Deschide ușa de la serviciul depozite.

— Poftim, tovarășe Popa… și-l las să treacă înainte.

Uite-o pe Zoica I Stă aplecată peste niște hârtii.

Inima îmi bate puternic. Mă uit la ea. Urmărește cu un creion un șir de cifre. Socotește în gând. O dactilografă cu ochelari pe vârful nasului bate la mașină.

La o altă mașină, femeia de serviciu, după cât se pare, încearcă să bată și ea. Vrea să înveţe meseria de dactilografă. Împușcă literele.

— Sărut mâna, domnișoară Zoe… Ocupată ca totdeauna?

Zoica ridică ochii de pe hârtii, răspunde la salutul șefului meu și vrea să continue să socotească. Dă cu ochii de mine. Se-nroșește. Sprâncenele i se arcuiesc. A mirare. Vrea să spună ceva, dar șeful meu îi ia înainte:

— Domnișoară Zoe, dă-mi voie să-ţi prezint pe colaboratorul meu. Pe tovarășul Tudor. Noul meu colaborator.

— Ne cunoaştem… tresări Zoica și, ca și cum n-ar fi auzit bine cele spuse de Popa, întrebă făcând ochii mari: Dar cum aţi spus? Colaborator? Cum adică? Lucrează la control?

— Da, începând de azi, tovarășul Tudor lucrează la biroul control și recepţie.

Zoica se uită la mine cu ochii ei blânzi. Mă întreabă parcă: Cum se poate asta? Lucrezi aici lângă mine și nu-mi spui? Mă ceartă din priviri.

— Vreţi să ne daţi intrările de ieri? Facem un sondaj, se roagă șeful controlului. Și iartă-ne că te conturbăm.

— Cu plăcere, nu m-aţi conturbat de loc.

Zoica răsfoiește printre hârtiile ei de pe birou, îmi întinde niște foi prinse într-o agrafă și se uită când la mine, când la Popa.

— Când terminaţi, să-mi aduceţi înapoi situaţiile, stărui Zoica și mă privi ca și cum mi-ar fi spus: să mi-o aduci tu, Tudore, că am ceva cu tine. Am să te întreb ceva.

— Ţi-o aduc, Zoica, am spus eu, privind-o și vrând să-i transmit că și eu doresc s-o întâlnesc cât mai curând.

— Aștept… Tovarășe Popa, vedeţi că s-au mai rătăcit niște situaţii pe la dumneavoastră… Acum am să i le dau în primire lui Tudor. Tu să mi le aduci.

Șeful meu se uită mai atent la noi, când a auzit că ne spunem pe nume.

— Vă cunoaşteţi mai de mult?

— Da, a răspuns în locul meu Zoe.

În biroul nostru găsirăm un tânăr cam de-o seamă cu mine, tuns scurt, o tunsoare de sportiv… Mai târziu, când mi-a fost prezentat, am aflat că e fotbalist în echipa divizionară și îl cheamă Tătaru.

— Azi n-ai antrenament? l-a întrebat cu un fel de ironie șeful.

— N-am, răspunse fotbalistul foarte calm, instalându-se în scaunul cu spătar mai comod, într-o poziţie lejeră.

— Atunci semnezi niște procese, verbale.

Fotbalistul se uită la mine. Nu știa cine sunt și ce hram port. Popa îşi aduse aminte că nu ne cunoaştem. Zice:

— Ah, am uitat să-ţi prezint pe tovarășul Tudor.

Tovarășul este noul *nostru,* colaborator. Apăsă pe cuvântul „nostru” nu știu de ce.

Fotbalistul îmi strânse mâna. Cumpăni în minte, după câte am putut să-mi dau seama, cuvântul „nostru”, schiţă un zâmbet de serviciu și se lăsă iar comod în scaun, zicând:

— Îmi pare bine. Apoi, întorcându-se spre Popa, spuse: Semnez ! Pe faţa lui se putea citi: De ce să nu semnez?

Popa îi trânti pe birou, în faţă, un teanc de procese-verbale. Eu am rămas în picioare. Priveam și pe unul și pe altul. Parcă urmăream o minge pe o masă de ping-pong. Amândoi începură să semneze. Mă simţeam foarte prost. Acești doi oameni muncesc, îşi iau o răspundere și eu șomez. Am luat un proces-verbal și l-am citit: „Proces-verbal de recepţie, intrat 15 tone calcar de la Baniţa, cu vagonul 431936”. Pe aceste procese-verbale mai era, în afară de semnătura fotbalistului, încă o semnătură. Deci mai râspundea cineva. Am pus la loc hârtia și m-am așezat și eu pe un scaun. Doream să fac ceva.

Popa semna și el. Deodată, lăsă stiloul pe birou.

— Am o memorie vizuală formidabilă. Ţi-am spus, tovarășe Tudor, că eu pe dumneata te-am mai văzut undeva. De când ai venit mă chinui: unde l-am mai văzut, domnule, pe omul ăsta? Te-am văzut o dată intrând la club. Erai îmbrăcat într-un costum grozav. Da, da, dumneata ești cel cu costumul malagamba. Este sau nu este așa? Da, da, da. Trebuie că ești un băiat deștept. O să ne putem înţelege, că aici de înţelegere e nevoie. Nu de oameni încuiaţi…

Telefonul mă scuti de explicaţie. Șeful ridică receptorul și se uită fix în ochii mei.

— Alo!… Da, controlul… unde?… la poarta zece?… câte căruţe?… Bine, bine, vine cineva imediat.

A pus receptorul la loc și s-a uitat la mine. Nu știu, dar am avut impresia că mi-a făcut cu ochiul.

— Tovarășe Tudor, mi-a zâmbit el, du-te dumneata până la poarta zece; au venit niște căruţe cu var de la Ban-Potop. Asistă la cântărire și uită-te și la calitatea varului.

M-am ridicat de pe scaun. „Să mă uit la calitatea varului!”

Am pornit spre poarta zece. În faţa unei bascule erau înșirate niște căruţe. Cărăușii așteptau pe reprezentantul controlului, care nu era altul decât eu.

— Cine e din partea magaziei? am întrebat eu, cu teamă parcă.

Un cetăţean înalt, cu un ochi numai și cu tot obrazul stâng ars, cicatrizat, întoarse capul mult ca să mă vadă și spuse:

— Eu sunt de la magazie, dar dumneata cine ești?

— Din partea controlului.

— Aha ! făcu chiorul și, nu știu de ce, se întoarse spre un om pirpiriu, bătrân, care era un fel de ţăran orășenit. Ăsta nu avea bici în mână ca ceilalţi — cără ușii. Se uită la mine și nu scoase o vorbă. Pirpiriul mă cântări din priviri, se uită iar la mine cu un fel de complicitate, îmi întinse mâna și se recomandă:

— Eu sunt Șerban, mandatarul uzinei. Eu furnizez uzinei var… Fără mine, oţelăria nu merge, stă!

Eu sunt cum e arcul la ceas. N-are ceasul arc, nu merge, nu aduc eu var, nu iese oţel, nu merge bine republica, că acum avem republică.

„Al dracului om trebuie să fie și ăsta!” m-am gândit eu. Fără el nu merge republica. I-am dat mâna și i-am spus:

— Îmi pare bine!

Îmi ţine mâna în mâna lui mai mult decât e nevoie și se uită la mine cu mai multă

insistenţă. Nu înţeleg ce vrea de la mine.

— Începem? spusei eu, trăgându-mi mâna.

Cei zece cărăuși se strânseră în jurul nostru. Se uitau la mine ca la o piesă rară. De ce, nu înţelegeam iar. M-am dus la prima căruţă, am luat câteva pietre de var în mână și le-am cercetat. M-am uitat ca un cunoscător. De fapt, nu era mare filosofie recepţia asta. Am spart de șina roţii din spatele căruţei un bulgăre. Niciodată nu m-am uitat atent la o bucată de var. Ce puteam vedea?

Șerban venise lângă mine. Mi-a luat jumătatea din bulgărele spart și mi-a zis:

— E bine prăjit! Eu cunosc meserie. Știu să-mi vând marfa. Nu ca alţii… Alţii aduc numai piatră.

A mai luat și el un bulgăre și l-a spart tot de roată. Apoi i-a dat înainte cu ale lui: Var ca mine nu prăjește nimeni…

L-am lăsat să vorbească singur și m-am dus la celelalte căruţe. Am repetat operaţia numai așa, ca să mă aflu în treabă. Șerban nu mă slăbea de loc. Chiorul de la magazie mă urmărea de după geamul cabinei. Simţeam că se pune la cale un complot. Voiau parcă să mă tragă și pe mine într-o afacere. Dar ce afacere?

— De când lucraţi la control! întrebă Șerban, căutându-mi privirile.

Avea în priviri licărirea aia de viclenie… de vulpe șireată.

— De azi ! am răspuns eu scurt și am intrat în cabina basculei, unde se și începuse cântărirea căruţelor.

Șerban îşi ridică cu coatele pantalonii. Se învârtea numai pe lângă mine. Îmi căuta mereu privirile.

Eu le evitam. După ce căruţele au fost cântărite, mi-am însemnat pe o bucată de hârtie cantităţile și am dat să plec. Șerban se apropie iar de mine.

— Dumneata nu ești de la Deva? și îmi râse în nas, ca un bleg. Ce-o fi găsit de râs în întrebarea asta?

— Nu, și mă depărtai cu grabă de el. M-am făcut că ocolesc o stivă de cărămidă refractară, acoperită cu bucăţi de carton. Am dat cartonul puţin la o parte și am început să „studiez” o cărămidă. Doar-doar voi scăpa de el. Dar ţi-ai găsit!

— Semeni grozav, ca două picături de apă, cu „Băiatul unui fost perceptor din Deva. Eram prieteni buni. Nu ești alu’ Bazacliu? Ba nu zău, nu ești al lui?

— Tata nu e perceptor, o scurtai eu, să scap odată.

Ocoli și el grămada de cărămizi și se opri lângă mine.

— Tovarășul Popa e la birou? schimbă el vorba — și, văzând că o pornesc, o porni și el. Ca râia e omul ăsta!

— Da ! E la birou. Mă gândeam că o să se ducă la birou. Am încetinit pasul. M-a luat de braţ. M-a condus o bucată de drum apoi am simţit cum îi alunecă mâna în buzunarul șpenţerului meu. M-am oprit. Am scos din buzunarul pantalonului pachetul de Mărășești. Am scos din pachet o ţigară. Chibritul era în același buzunar.

M-am făcut că nu-l găsesc. L-am căutat în buzunarele hainei, apoi am vârât mâna în buzunarul șpenţerului și am dat cu mâna de o hârtie împăturită. Am prins-o între degetul mic și inelar și, făcându-mă că n-am băgat de seamă nimic,

am scos mâna ușor și am dat drumul hârtiei jos. Apoi căutai chibritul mai departe. L-am scos și am aprins ţigara. Când am aruncat chibritul, m-am făcut că descopăr jos hârtia.

Era o bancnotă de două mii lei. Bătrânul observă jocul, dar nu zise nimic. M-am aplecat și am ridicat hârtia.

— V-a căzut hârtia asta ! am zis eu.

Fâstâcit, bătrânul mi-aruncă o uitătură… Simţeam că vrea să-mi spună: ce prost ești!

— De la dumneata a căzut ! mai încercă el.

— Nu. Încă n-am luat leafa.

Îl privisem în ochi. Nu a mai scos o vorbă. I-am întins mâna.

— La revedere!

Mi-a strâns mâna și a rămas locului. Pentru ce a vrut să mă mituiască acest om? În căruţe era var. Cântarul a fost verificat. Atunci? Mergeam încet, nesigur pe picioarele mele. Mă uitam în jur, prin curtea uzinei, mă uitam atent parcă, însă nu vedeam imaginea precisă a acestui peisaj. Mă obseda gestul mandatarului de var. Am luat-o din loc bine. Prima zi de lucru la control și recepţie, și s-a și întâmplat ceva…

În birou nu era nici Popa, nici fotbalistul. Maldărul de procese-verbale nu mai era pe birou. M-am așezat pe scaun. M-am uitat la cele două scrumiere de fontă, la fel amândouă, cu furnale și coșuri de fabrică scoase în relief, cu inscripţia uzinei U.F.H. de jur-împrejurul căușului pentru scrum și chiștoace. Am răsfoit apoi un biblioraft deschis, în care zăceau prăfuite niște buletine de analize la minereuri de crivoirog. Pe birou mai erau doi bulgări de limonită, cu niște forme ciudate. Am privit mult timp, fără să mă întreb la ce folosesc toate aceste lucruri. Ce naiba să fac? De ce a vrut să mă mituiască? M-am uitat pe fereastra care dădea în spatele magaziei centrale. Niște oameni dădeau de-a dura, transportau niște cazane cu carbid. Câtă forfotă în curtea uzinei: căruţe, autocamioane, macarale, buldozere frământă, pritocesc pământul. Mă uit la săpători, la zidari, la dulgheri, la tineretul îmbrăcat în pufoaice. Tare aș vrea să fiu acum printre ei! Să nu mă mai știu aici, în cușca asta, aproape de Popa pe care nu pot să-l sufăr… Și abia lucrez de câteva ore cu el.

Aud în mintea mea vorbele tovarășului Mureșan: Tovarășe Tudor… noi, comuniștii, am luat ţara asta așa cum s-a găsit, cu oameni cinstiţi, cu pungași”…

Ce să fac? Să mă duc pe la el?

Să mă duc la Zoica! Să stau cu ea de vorbă. Da’ motiv am? Să-i duc înapoi situaţia intrărilor în uzină. Dar unde e situaţia? Nu mai era pe birou. Au dus-o ei? Rău. Aș fi vrut să o văd pe Zoica. Aș dori să stau cu cineva de vorbă. Să mă spovedesc.

Răsfoiesc iar buletinele de analiză din biblioraft… Aș vrea să am ceva de lucru, să fac ceva; iau de pe masă un bulgăre de minereu. E greu. Îl cântăresc în mină, mă uit pe fereastră iar. Aceiași oameni duc de-a dura mereu butoaie de carbid. Atâta văd. Descopăr înfipt în vârful unei betoniere un drapel. Un drapel roșu.

Deschid fereastra și-i privesc. Zgomotul care-l face carbidul ce se lovește de pereţii butoaie lor metalice pătrunde în încăpere. Pătrunde și iure să-l de pe șantier. Am închis fereastra. Mă așez din nou pe scaun, dar mă ridic iar. Mă plimb în jurul biroului…Bate cineva la ușă.

— Da, intră! strig bucuros că, în sfârşit, vine cineva.

Ușa se deschide încet. În prag apare Șerban. Se uită la mine, cu teamă parcă.

— Tovarășul Popa e aici?

— Nu! i-am răspuns scurt, mai mult cu gura închisă.

— Să-i spui că l-am căutat… Bună ziua ! Şi a plecat.

*

* *

La ora șase aveam întâlnire cu Zoe în faţa cinematografului. Sunt aici, în faţa cinematografului, de la cinci și jumătate. N-am mai avut răbdare. Voiam s-o văd mai repede. Dar nu a venit decât la șase fără zece. Am luat-o de mână și am întrebat-o:

— Mergem la film, Zoica?

— Crezi că mai sunt bilete?

— Să încercăm.

Am găsit bilete și am intrat în sală. Jurnalul începuse.

Găsirăm, după ce ochii se obișnuiseră cu întunericul, două locuri în primul rând. Am stat câtva timp nemișcat în scaun, privind pe pânză. Curând jurnalul s-a terminat și s-a făcut lumină.

— Ce film joacă? mă întreabă Zoica.

— Nu știu.

Nu mă interesa filmul. Doream din tot sufletul să fiu lângă ea, s-o văd numai pe ea. Acum îmi mai răscolea sufletul și teama de munca pe care o am la control. Ce-o să trebuiască să fac eu acolo?

— Zi așa, lucrezi lângă mine și nu îmi spui…Te-am aşteptat să vii cu situaţia… De ce n-ai venit tu, să mi-o aduci? îmi șoptește ea la ureche.

— Am avut treabă, am recepţionat niște var.

Cât de frumoasă mi se pare Zoica ! Alta ca ea nu poate fi… Ochii îi râd când mă privesc. O întreb:

— Tu ce-ai făcut azi?

— Am așteptat să vii cu situaţia. Nu știu… dar de câte ori se deschidea ușa, tresăream. Mi s-a părut grozav de lungă ziua asta. De ce, Tudore?

Cât de mult îmi place când îmi zice Tudore. Când s-a făcut întuneric, i-am căutat mina. I-am prins-o în mâna mea și, mângâindu-i-o, o priveam în ochi prin întuneric.

— Ce-i, Tudore?

Îi sărut mâna și tac. Continui s-o privesc. Poate să fie cel mai frumos film, nu mă interesează. Îi caut și cealaltă mână; patru mâini una peste alta. Mă privește și ea. Întind capul, vreau să-i fur un sărut.

Zoica îşi duce arătătorul de-a curmezișul buzelor și dă din cap: nu e voie.

Îi prind iar mâna. Ducă-se încolo de film ! Mă uit la Zoica: ce ochi frumoși are !

Ea.se uită pe pânză.

Vede ea ceva acolo? Înţelege ceva?

— Te iubesc, Zoica !

Duce iar arătătorul la buze și-mi strânge mâna.

Nu știu ce film a jucat. Când s-a făcut lumină, am continuat s-o privesc. I-am ajutat să-și îmbrace haina și am ieșit din sală. Au salutat-o câteva fete și câţiva băieţi, probabil prietene și prieteni de-ai ei.

— Ne mai plimbăm puţin, Zoica?

— Dacă vrei tu…

— N-o să te certe acasă?

— Și dacă mă ceartă, ce-i? Nu-i nimic.

O prind pe Zoica de braţ și plecăm amândoi.

N-aș mai pleca de lângă ea…

— Spune-mi ceva, Tudore… De ce taci?

Ce să-i spun?

— Întreabă-mă ceva.

— Îţi place Hunedoara?

— Da, Zoica. Acum începe să-mi placă Hunedoara mai mult.

— De ce mai mult?

— Spune-mi, Zoica, nu-ţi este rușine cu mine? Nu ţi-e jenă să te plimbi, să mergi la cinematograf cu unul care a fost de râsul oamenilor?

— De ce vorbești prostii? Ești rău, Tudore… Crezi că m-a obligat cineva să merg cu tine la film? Nu m-a obligat nimeni… Hai să nu mai vorbim despre asta.

Când râde, Zoica e și mai frumoasă. De ce-mi pierd graiul când sunt lângă ea? îmi place atât de mult s-o privesc! S-o aud vorbind.

A început să picure. Vine primăvara. Acum plouă. O trag pe Zoica sub o streașină. Lângă o fereastră luminată. M-am uitat înăuntru pe lângă perdea, fără să vreau. Lângă sobă, un om de vreo treizeci și cinci de ani citește ziarul. O femeie mărunţică, cu părul despletit, pregătește patul. Întinde plapuma. Într-un pătuţ mic doarme un copil.

— Unde te gândești, Tudore?

— Nu știu. Așa aiurea…

Femeia învelește copilul, apoi se trântește pe pat și se uită pe o revistă. Ploua de-a binelea. De-ar ploua… de-ar ţine ploaia asta un veac…

— Ţi-e frig, Zoica?

— Nu…

Am aprins o ţigară și am aruncat băţul de chibrit în apă. S-a stins numaidecât. Ce fericit trebuie să fie cetăţeanul care citește ziarul lângă sobă! Chiar o fi fericit? Ce-i mai trebuie? Are patru pereţi, o nevastă, copil…

Sub streașină, aici, în refugiul ăsta, s-au mai adă postit doi tineri: un băiat şi-o fată. Tânărul îmi cere un foc. Îi dau s-aprindă și se duce mai departe de noi, la câţiva pași. O prind pe Zoica de umeri și o trag mai lângă mine. Mă uit în ochii ei și-i spun:

— Zoica, uită-te și tu pe fereastră… Vezi?
— Nu-i frumos să te uiţi în casa oamenilor.
— Știu că nu-i frumos.
— Atunci de ce te uiţi?
— Nu știu de ce mă uit… îi invidiez, Zoica… Sunt fericiţi. Da, îi invidiez… Astăzi, după ce am recepţionat varul… am vrut să viu la tine… mi s-a întâmplat ceva…
— Ce ţi s-a întâmplat?
— Zoica dragă, nu-mi place munca asta care mi s-a dat pe cap…
— De ce?
— Îl știi pe cetăţeanul ăla care aduce var uzinei?
— Pe Șerban? Cum să nu?
— Mi-a vârât în buzunar două mii de lei.
Zoica se schimbă la faţă.
— Zău? Și unde sunt banii?
— I-am dat înapoi.
Îi povestesc cum s-a întâmplat.
— Vezi de ce e nevoie de tine acolo?… O să poţi să-ţi faci costume mai multe acolo… O să ai posibilitate.
— S-o iau drept o jignire? Crezi tu că aș putea face asta?
— Dacă erai și tu croit la fel cu costumul, luai banii lui Șerban…
— Hai, Zoica, e târziu. Să nu te certe acasă.
M-am uitat încă o dată pe fereastră, am oftat și am pornit.

PROPRIETĂREASA

— Tu, de ce descarci vagoane? întreb eu pe băiat mult mai mic decât mine.
Acest puștan e sfrijit, cu faţa plină de coșuri și suptă. Corpul îi este înfășurat într-o pufoaică mult mai mare decât el. Pufoaica de pe el e neagră tuci
Stă pe un butuc în faţa biroului de descărcări.
— Îmi trebuie bani.
— Nu lucrezi nicăieri? Nu știi nicio meserie?
— Cum să nu lucrez? Ce, dacă mă vezi aşa, crezi că sunt vreun golan? Am carnet de lucrător.
— Ce meserie cunoști?
— Sunt electrician bobinator.
— Și n-ai leafă?
— Ba da, cum să n-am?
Dinspre gară vine impiegatul de mișcare și însoţitorul de vagoane cu frahtele vagoanelor intrate azi în uzină. Puștiul se ridică de pe butuc și aleargă spre ei. Îi întreabă ceva. Vine spre mine posomorât.
— Azi n-am noroc, se plânge el și se așază iar lângă mine. Continuă apoi cu tristeţe în glas: în garnitura asta nu sunt vagoane cu mangal. Niciun vagon. A venit

numai minereu de crivoirog, fier vechi și calcar.

— Numai mangal descarci?

— Numai mangal.

— De ce?

— Fiindcă mangalul e ușor.

Mai sunt pe lângă el și alţi descărcători. Pădureni coborâţi din munţi. Pogonari veniţi să facă ceva bani și pe urmă să o ia din loc. Bihoreni cu pantaloni largi și cu căciuli ţuguiate. Moldoveni alungaţi de secetă.

Un ţăran, cu o căciulă ruptă mai toată, se interesează:

— Apoi plata din uzină nu ţi-e destulă?

Puștiul îl măsoară din priviri, se uită la mine, la el, și nu-i răspunde.

Ardeleanul se reazemă în coada furcii şi-şi caută de vorbă cu oamenii lui. Un om de-al lor, responsabil cu descărcarea, iese afară din birou.

— Hai, veniţi să vă completez foile de descărcare!… Doi la vagon…

Îl trag de limbă, în continuare, pe puștiul în pufoaică.

— Cât plătești chirie?

— Niciun ban. Stau la cabană.

— Câtă leafă ai?

— Iau până la cinci mii, cu primă se ridică și la șase mii.

— Atunci de ce mai descarci vagoane?

— Nu ţi-am spus că am nevoie de bani mai mulţi?

— Mi se pare mie că-ţi iau banii șmecherii la barbut.

— Mie? Da’ ce am eu figură de fraier? Crezi că joc? Nu joc. M-am săturat de golăneală…

— Câţi ani ai?

— Optsprezece… Am două costume de haine.

Mi le-am făcut într-un an. Și să vezi ce palton mi-am făcut…

— Descarci de mult vagoane?

— Acum, numai de o săptămână. Îi trag tare de o săptămână. Vreau să-mi cumpăr un ceas de mână. Poimâine plec în concediu. Mă duc acasă la părinţi… Sunt de doi ani aici… de doi ani am șters-o de-acasă.

A venit tata după mine atunci la început și m-a găsit la cabană. N-aveam decât ce era ne mine. M-a urcat cu forţa în tren. La Orăștie am sărit din tren și m-am întors la Hunedoara. N-a mai venit după mine de atunci. I-am scris. Și când mi-am făcut primul costum i-am scris și mi-a răspuns că nu mă crede.

Zicea că mă laud și că ar fi bine să mă duc acasă, la Bârlad, ca să fiu lângă ei, fiindcă o să găsesc de lucru și acolo… Poimâine îmi iau concediul. Cu ce mai am strâns și cu ce mai iau pe descărcat îmi iau un ceas… Unul de la apeduct are un aparat de fotografiat cu burduf. Îl dă cu o mie de lei… Dacă mă ţineam de el, mi-l lăsa și cu opt sute… O să cadă jos bătrânul când m-o vedea cu ţoale noi, cu ceas la mână și cu aparat de fotografiat. Ce părere ai? N-o să rămână cu gura căscată?… Niciun golan de la cabană n-are ca mine ceas. Singur Jan, șoferul, are două costume și o rablă de ceas. El zice că e „Doxa”, dar de unde! E numai

cadranul. Să mor eu, dacă n-aș fi putut să-mi iau zece costume de haine cu banii pe care îi câştigă el… Dă-i place să joace barbut. Dacă-i place, să se mulţumească și cu două… Dumneata nu stai la cabană?

— Nu.

— Stai în oraș?

— Da…

— Cât plătești chirie?

— Două mii: chirie și spălat.

— Ce fraier ești! Câte costume ai?

— Niciunul.

— Și de când ești în Hunedoara?

— De două luni și ceva.

— De două luni în Hunedoara și nu ţi-ai făcut haine? Aoleu, ce fraier! Dacă vrei să stai domnește… am găsit și eu o gazdă cu o mie opt sute, dar ce-am fost tolomac să mă duc? întâi să mă pun la punct cu ţoalele și pe urmă o să stau și eu cu o mie opt sute de lei pe lună. Dar până atunci cred că o să fie gata blocul… ai auzit? S-au apucat să facă la Orașul muncitoresc un bloc pentru burlaci, cu baie la fiecare cameră. Atunci trai! Eu am făcut până acum treizeci de ore de muncă voluntară… Nu zău, nu ai niciun costum?

— N-am.

Mă duc la vagoanele cu fier vechi care au venit, controlez și frahtele, apoi vin iar la pușstan.

— Ești utemist? îl întreb eu.

— Sigur că sunt. Da' dumneata ești?

— Nu.

— Păi ce crezi, dacă nu eram utemist, mă înhăitam și eu iar cu golanii. Da' așa… Și să mor eu, dacă băieţii de la cabană sunt așa de golani cum li s-a dus vorba… O, ce băieţi buni sunt printre ei ! Nu se codesc la muncă. Să-i vezi cum muncesc…

Îl las pe pușstiul care vrea să-i facă praf pe taică-su cu un aparat de fotografiat și ceas de mână, și-mi văd de treabă.

*

* *

M-am dezbrăcat, m-am spălat și m-am lungit pe pat. Puţina lumină care intră de la lună pe lângă perdele mă ajută să cercetez fiecare lucru din casă.

Tabloul lui Herjac: naufragiul… Disting în tablou sforţarea oamenilor care caută cu deznădejde să prindă un colac pentru a-și salva viaţa. Eu am primit colacul de salvare. Trăiesc. Mângâi plapuma. Nu m-am acoperit până aici, la Hunedoara, cu o pla pumă. Ce bine e să poţi sta întins în pat, să nu trebuiască să dormi chircit, cu genunchii la gură. Acum nu trebuie să mă trezesc de mai multe ori pe noapte ca să așez pe mine paltonul care ţinea loc și de plapumă. Mângâi perna. Am pernă albă, curată. În camera asta, pereţii sunt întregi. Nu sunt crăpaţi. În camera cealaltă nu aud copiii soră-mii cerând mâncare. Cele două cămăși pe care mi le-am făcut de

când sunt aici le văd curate, călcate, pe un scaun.

Curând o să am și niște haine. Am să strâng ban cu ban… Da, o să am și haine… Văd acea hârtie de două mii a lui Șerban, brrr… Cum să iau niște bani nemunciţi? Să fi purtat niște haine făcute din bani necâştigaţi de mine? O să-mi fac haine din munca mea. Cu hainele astea n-o să-mi fie rușine să ies pe stradă. N-o să mă simt mic în ele. Cât de bine mă simt în această Hunedoară! Cui să mulţumesc pentru toate astea? Lui tata? Tata n-a putut să-mi dea nimic. Atunci cui să-i mulţumesc? Ţie, nea Alecule, dumitale, tovarășe Mureșan. Lui Tavi. Vă mulţumesc… Aici, în Hunedoara, am găsit-o și pe Zoica.

Se aude de undeva cântând un cocoș, un lătrat de câine… Mă ridic de pe pat și mă apropii de geam. Dau perdeaua la o parte și-mi lipesc faţa de geam. Privesc afară. De oboseală, abia mă pot ţine pe picioare, dar nu pot dormi. Strada e liniștită

Parcă e un cimitir. Numai acolo, de unde iese fum, e viaţă. Uzina nu doarme nicicând. Toate ferestrele sunt întunecate. Mă vâr iar în pat. Trag plapuma peste mine și mă gândesc. Apoi întind mâna pe masă și iau scrisoarea primită astăzi de la Tavi. Îmi scrie că e bine, că e sănătos. A primit scrisoare și de la Viorica. Aprind lampa de pe noptieră și recitesc iar scrisoarea. Am citit-o de câteva ori până acum.

„… Ce *mai faci tu, Tudore? Cu Zoica ta cum te înţelegi? Eu o singură scrisoare am primit de la Viorica. I-am scris o groază de scrisori; ea numai una. Câteodată ascult cursurile și, în locul conferenţiarului, apare figura ei… De ce mi-o fi atât de dragă?…”*

Arunc scrisoarea pe noptieră. Sting lumina.

Am început din nou să mă gândesc. Mă gândesc iar la Zoica. În fiecare dimineaţă, la zece, Zoica vine cu gustarea ei la mine.

— Mănânci, Tudore?

— Nu. Mulţumesc, Zoica.

— Nu mănânc nici eu, dacă nu mănânci tu! îmi place atât de mult să mănânci cu mine.

Mănâncă și se uită la mine. Mă gândesc atunci când mănânc cu Zoica la patru pereţi, la o curte mică în care se văd niște găini, o cloșcă cu niște pui, găinile speriindu-se de un uliu care dă târcoale, un purcel guiţând. O văd pe Zoica ducându-se cu găleata de mâncare la porc. Văd purcelul crescând. Ignatul.

Un guiţat, niște paie arzând, miros de șorici pârlit, niște mușchi agăţat în pod la fum. Mă gândesc la o casă în care să stau cu Zoica.

“— Pregătești niște cârnaţi, Zoica?”

“— Te rog frumos, adu-mi o căldare cu apă, Tudore”.

Mă văd scoţând apă, tăind lemne. O văd pe Zoica. O văd numai eu, cu ochi muţi.

Zoica va fi aceea care mă va ruga să-i aduc o căldare cu apă? Da. Zoica va fi. Numai Zoica !

Aici, în patul ăsta, sub plapuma asta, e loc și pentru ea. Să doarmă cu capul pe

braţul meu, iar când nu pot dormi s-o trezesc.

“— Zoica, dormi?”

Când nu doarme, să-mi răspundă:

“— Nu, Tudore”.

“— Nu poţi dormi nici tu, așa e?”

“— Nu pot dormi nici eu”.

“— De ce, Zoica?”

„— Mă gândesc că trebuie să cumpărăm la salariul viitor, în rate, o cameră combinată și, pentru bucătărie, o masă cu două scaune…

“— O să cumpărăm, Zoica, dar masa de la bucătărie nu cu două, ci cu trei scaune”.

“— De ce trei scaune?”

“— Şi pentru Vladimir, copilașul care o să vină. Lui nu-i trebuie scaun?”

Zoica râde. Râde și-mi spune:

„— Da, o să vină și Vladimir”.

“— O să ne trebuiască și un pătuţ”.

Un pătuţ. Pe mine mă culcau în albie. Și copiii soră-mii tot în albie au crescut. Dar nu, nu trebuie să mă gândesc la asta. Copilul nostru nu trebuie să crească într-o albie. O strâng pe Zoica în braţe și-i spun:

„— Da, Zoica, trebuie și un pătuţ. Și jucării. Vladimir al nostru să nu se joace cu bucăţi de lemne, ci cu jucării”.

Am văzut într-un film niște copii jucându-se cu un tren electric. Sub pomul de iarnă, o groază de jucării. Părinţii copiilor aprindeau luminările și artificiile. Ţin minte că m-am gândit, mă gândesc și acum, o să aprind cu Zoica artificiile și lumânările de pe pom. Sub pom să pun, fără să vadă, un cadou frumos pentru ea. Zoica să scoată din colţ, de sub vată, de unde era ascunsă, o cravată pentru mine.

— Dormi, Zoica?

Nu-mi răspunde nimeni. O caut în pat lângă mine, dar nu este. Îmi aprind o ţigară. Ce-ar fi să se deschidă acum ușa și să intre Zoica mea. Uite! Visez? Chiar se deschide ușa. Da, se deschide. Cine o fi? E Cheti Neni. Ce caută aici la ora asta?

— La tine nu dormi?

— Nu dorm, Cheti Neni.

A înnebunit. Vine lângă mine. Se așază pe marginea patului meu şi spune:

— Schimbat astăzi cearșaf, pernă.

— Am văzut că le-aţi schimbat.

— Miroase frumos.

— Ce miroase?

— Pus busuioc sub pernă la tine.

Vâră mâna sub pernă și apropie fata de a mea. Mă retrag. Îmi pune mâna pe păr.

— Tudor, iubesc pe tine.

Se apleacă peste mine și mă sărută.

— Cheti Neni!

— Seretlec. Tu băiat bun.

— Cheti Neni.

— Te seip voaghi. Iubesc la tine, Tudor.

Se bagă sub plapumă lângă mine și începe să tremure.

— Ce cauţi aici, Cheti Neni?

— Curat ușa. Nu vorbi. Îşi încolăcește braţele de gâtul meu și mă sărută pe toată faţa cu lăcomie.

— Ciocoi meg, Tudor sărută la mine…seretlec.

— Cheti Neni!

— Nu spus Cheti Neni… Iubesc!

Îşi așază capul pe braţul meu.

— Ce cauţi în patul meu?

Dar nu e patul meu. E patul ei. Totul e al ei. Numai eu nu. Îi plătesc chirie.

— Pleacă!

Nu vrea să plece. Mă scol din pat și mă îmbrac.

Ceasul de perete din camera gazdei bate de cinci ori. Ies. O aud strigându-mă. Dar fug. Nu vreau să mă întorc. Sună și sirena uzinei de cinci ori. Câteva ferestre s-au luminat. Au ieșit și oameni prin curţi.

În uzină trebuie să mă duc abia la șapte. Sunt înnebunit. Ce să fac? O iau razna spre noul oraș care se ridică pe dealul Chizidului. Au răsărit o groază de case. Se muncește aici și noaptea.

Văd patru pereţi fără acoperiș. Aici o să fie o casă. Poate o să stau eu cu Zoica. Îmi vine să le strig zidarilor care s-au urcat cu noaptea în cap pe schelă. Îmi vine să le strig: „Lucraţi mai repede!”

Văd o roabă încărcată cu cărămizi. Prind roaba de braţe și o împing sub schelă. Așez cărămizile lângă scripetul care trebuie să le ridice sus. Intru prin locul unde o să fie ușa și încep să vorbesc singur.

— Aici o să facem pomul de iarnă.

— Ei, fugi de-acolo, o să-ţi cadă vreo cărămidă în cap ! strigă un zidar de sus de pe schelă.

— Nu-i nimic.

— Fugi de-acolo, n-auzi?

Ies pe fereastră. Adică pe unde o să fie fereastra. Pornesc în jos pe Bariţiu, traversez pe Romanilor.La numărul 4 stă Zoica. Mă duc și o aștept la poartă.

În camera unde stă ea e lumină. Acum se îmbracă poate. Aș vrea să intru, dar nu îndrăznesc. Chiar atunci iese Zoica. Se schimbă la faţă când mă vede și, îmbujorată, mă întreabă:

— Tudore, ce-i cu tine?

— Am venit să te iau la serviciu. Nu mergi?

— Viu numaidecât.

Aleargă spre bucătărie, de unde mai apoi vine cu pachetul cu mâncare.

— Pari obosit, Tudore !

— Da, sunt obosit.
— Tudore, nu vreau să te mai văd așa necăjit.
— M-am certat cu proprietăreasa.
— De ce te-ai certat?
Până sună sirena de începerea lucrului mai e. O iau de umeri și mergem razna pe străzi.
— Spuneai că ţi s-a mai întâmplat ceva?
— Tu nu știi undeva o cameră de închiriat?
— Nu. De ce vrei să te muţi?
— Trebuie să mă mut.
Insistă să-i spun de ce. Nu îndrăznesc. N-am tăria să-i spun.

VIORICA

În după amiaza acelei zile am bătut la fereastra unde apărea de după perdea, pentru prietenul meu, Tavi, o fată, Viorica. Iat-o !
— Domnișoară, vreau să vă vorbesc.
S-a uitat la mine speriată. A deschis fereastra.
— Trebuie să-ţi vorbesc.
A tăcut. Lângă ea a mai apărut cineva. Mamă-sa.
— Poftim înăuntru.
Îmi șterg bine pantofii pe bucata de preș de pe prima treaptă.
— Lăsaţi, nu vă mai ștergeţi atâta.
O bucătărie curată, îngrijită de o bună gospodină. Din bucătărie, femeia m-a condus în camera unde Viorica stătea pe marginea patului, lângă fereastră.
— Doamnă, nu vă supăraţi, am îndrăznit eu, v-aș ruga foarte mult să mă lăsaţi puţin cu domnișoara Viorica.
Stingherită, mirată, femeia așează colţul feţei de masă, se uită la Viorica, la mine și ieși în bucătărie.
— Domnișoară Viorica, am început eu după ce bătrâna plecă, eu sunt prietenul lui Tavi.
— Știu. V-am văzut mereu împreună… Mi-a scris și Tavi despre dumneata. Te cheamă Tudor, nu?
— Da… Vă iubește foarte mult.
— Nu-mi spui nimic nou… Și eu îl iubesc tot atât de mult.
„De ce minţi?” aș fi vrut să-i spun. Ba, pe cuvântul meu, că îmi venea să o și plesnesc.
— Îl iubești?
— Da.
— Atunci de ce nu îi răspunzi la scrisori?
— Nu vreau.
— Nu înţeleg. Știi că te iubește, spui că îl iubești, atunci…

— Îl iubesc foarte mult și de aceea nu vreau să-i mai scriu.

Nu înţelegeam nimic.

— Domnișoară Viorica, fă-mă, te rog. Să înţeleg: spui că îl iubești, că te gândești la el. Sunt eu atât de prost? Nu pot pricepe… Și eu iubesc.

— Știu. Pe Zoica!

— De unde știi?

— Mi-a scris Tavi… O cunosc și pe Zoica.

— Da, o iubesc… De-ai ști cât de mult aștept să o văd, să stau de vorbă cu ea, să mă plimb cu ea.

— Și eu aș vrea să mă plimb cu Tavi… Stau ore întregi la fereastră. Aștept să apară. Să-l văd…Nu mai apare. E plecat și nu îmi vine să cred…

Scrisorile lui le citesc, le citesc și le recitesc de câteva ori pe zi. Le știu pe toate pe dinafară. Îi cunoșteam pașii…

Pe masa din faţa ferestrei o mulţime de păpuși de toate felurile. Păpuși cu capete și veșminte, probabil, făcute de ea. La capătul mesei, o scenă în miniatură, cu decoruri și mobilier. O scenă de teatru în miniatură, alături de o carte de regie și alta „Teatru”.

— Îmi fac deseori de lucru cu păpușile astea și gândul îmi este la el. Tresar de câte ori aud pași…Da, îl iubesc. I se înlăcrămează ochii.

— Și el vă iubește.

— Dacă m-ar cunoaşte, nu m-ar mai iubi.

— Ce te face să crezi lucrul ăsta?

— Sunt oloagă. Întinde mâna după tăblia patului.

Scoate la iveală două cârji. Spune-mi, te-ai plimba pe stradă, pe Corso, cu o fată în cârji? Cu o fată care-și târăște după ea picioarele?

— Da.

— De ce mă minţi? De ce ești mincinos?… Acum mă înţelegi? Ai aflat de ce nu vreau să-i mai scriu?

— Nu-l cunoști pe Tavi.

— Ba îl cunosc.

— Nu-l cunoști, domnișoară Viorica. Pe cuvânt că nu-l cunoști… Dă-mi voie să-ţi spun Viorico. Îmi dai?

— De ce mă mai întrebi?… Vorbește-mi ceva de Tavi. Povestește-mi despre el.

— E un băiat grozav… Spune-mi, ce faci cu păpușile astea?… Sunt făcute de tine?

— Da! Asta e scena!… Am făcut regia doi ani la București. Îmi place atât de mult teatrul! Dar dacă s-a întâmplat accidentul acesta groaznic… Doctorii îmi spun că o să mă fac bine… Dar nu cred.

— Vreau să te mai întreb ceva, Viorica… De când n-ai mai ieșit prin oraș?

A oftat. S-a uitat la o fotografie de pe perete. Abia după câteva clipe mi-a răspuns.

— De câteva luni.

— Nu știi, Viorica, ce se întâmplă în orașul ăsta.

— Ba știu !

— Vrei să faci cu mine o plimbare prin oraș?

A tresărit.

— Îţi dă voie doctorul să umbli?

— Îmi dă… Dar nu, nu vreau să mă vadă nimeni, nu vreau să ies. Nu! Nu! N-am să ies niciodată!

A început să plângă.

— Viorico ! Ce înseamnă asta?

I-am prins mâna.

— Uită-te la mine, Viorico… Uite, eu trec dincolo. Te îmbraci… Te aștept. Vreau să-ţi arăt ceva ! Hai, Viorico! Te rog în numele lui Tavi… Să nu mă faci să aștept prea mult.

Am ieșit în bucătărie. Mama Viorichii se plimba de colo până colo. Ascultase mi se pare ce vorbisem cu Viorica. A dat perdeaua la o parte și s-a uitat.

S-a întors spre mine cu o faţă luminoasă, plină de zâmbet.

— Spune-mi, cine ești dumneata?

— Un prieten al Viorichii.

— Ce bucurie mi-ai făcut ! Nu știu cum să-ţi mulţumesc. Viorica iese cu dumneata.

— Da! Facem o plimbare.

— Doamne, dumnezeule… Spune-mi, cum ai reușit s-o convingi?… Ce bucurie mi-ai făcut!…

Ce bucurie! Noi nici măcar până la poartă n-am putut s-o scoatem.

Am ieșit cu Viorica în oraș. Ne-am oprit la câteva șantiere. I-am arătat tineretul, brigadieri care muncesc neobosiţi în ritmul heirup-ului. Am intrat cu Viorica la club. Am vizitat cu ea toate sălile. Am colindat cabanele. În jurul cabanelor, tineri căutau să-și omoare timpul. Cântau cu acordeonul. Cântau așa obosiţi cum erau, din fel de fel de instrumente: vioară, ţambal, mandolină. Fiecare, cum dădea dumnezeu. Un puștan cuepistrui pe toată faţa și cu ochi albaștri spunea unor spectatori improvizaţi un cuplet cu un moș cu niște praz și nu știu mai ce.

Viorica s-a oprit. A ascultat. Până puștanul n-a terminat nu s-a mișcat din loc. Un golănaș de vreo șaisprezece ani, cu o pufoaică mult mai mare decât el, dacă a văzut că cel cu cupletul are succes, s-a apucat să cânte:

Foaie verde anghinare.
Eu sunt Miţa taxatoare
Dreaptă ca o lumânare.
Dau bilet la fiecare…
Poţi să fii copil de școală
Prinţ ori moașe comunală.
Să fii pașă ori valet
Trebuie să iei bilet.

Viorica s-a oprit. L-a ascultat și pe golănaș.

— Ce părere ai, Viorica? Dacă de copiii ăștia s-ar ocupa cineva… Viorica, dacă am intra în toate cabanele astea, te asigur că undeva, într-un ungher al unei cabane, niște pușți din ăștia repetă așa de capul lor, fără nicio îndrumare, o piesă, o scenetă

…Știu că se așteaptă să sosească de la Timișoara un regizor. Spune-mi, Viorica, nu vrei să lași păpuşile? Lasă păpușile, Viorico. Sunt sigur că Băleanu, directorul clubului, ori sindicatul, îţi pot pune la dispoziţie o sală pe undeva. Vino, Viorico, aici, între tinerii ăștia…

M-a prins de braţ.

— Du-mă acasă, Tudore. Te rog. Sunt obosită.

Am pornit încet spre casă.

— Mai vino să stăm de vorbă, Tudore.

— Îţi promit că o să viu… dar îţi pun o condiţie… Altfel…

— Ce condiţie?

— Să-i scrii lui Tavi. Îmi promiţi?

— Îţi promit!

SANCŢIUNEA

— Auzi, tovarășe Tudor, dacă aș fi în fiecare zi aici, la birou, apoi să știi că nu ar fi bine pentru tovarășul Popa. Are noroc că sunt mereu la antrenamente.

Fotbalistul, colegul meu de birou, vorbește cu mine și se uită mereu la ușă, să nu cumva să apară șeful.

— De ce, fotbalistule?

— Apoi așa. Parcă dumneata nu știi?

— Ce să știu?

— Ei, ce să știi. Am observat eu că nu te prea înghite. S-ar lipsi de dumneata cu dragă inimă.

— Ce te face să crezi lucrul ăsta?

— Chiar așa de prost mă crezi? Tătaru se duce până la ușă, o deschide binișor, se uită afară, apoi o închide la loc și continuă. Zău, îmi vine să mă las de fotbal și să mă ţin de capul lui. În două luni aș dibaci toate combinaţiile care le are… Crezi că dumitale de florile mărului ţi-a dat pe cap minereul?

Nu. Aici la minereul ăsta, el nu poate face nicio învârteală. Ce poate face la minereu? Minele sunt ale statului. De ce nu-ţi dă voie să recepţionezi fierul vechi? Materialele care le cumpărăm prin mandatari tot el le recepţionează și cu oamenii lui. Dumneata nu erai aici… N-au intrat în pușcărie un inginer și încă vreo doi pentru niște cauciucuri? El a scăpat basma curată. Știe să se descurce…

— Tu de ce semnezi procesele-verbale așa ușor?

— Chiar așa ușor nu semnez. Nu sunt tâmpit…

El crede că mă duc la antrenament și eu alerg toată ziua. Alerg să văd

materialele care intră… Numai pe procesele-verbale ale materialelor văzute de mine pun semnătura. Oi fi eu fotbalist prost, dar cap am… Nu la fotbal. N-am marcat niciun gol cu capu'. Pe dumneata de ce crezi că nu te mai trimite să recepţionezi varul lui Șerban?

— Nu știu.

— Eu știu. L-am surprins vorbind despre dumneata… A vrut să-ţi dea niște bani și nu i-ai primit?

— Nu.

— Ei, nu. Atunci de ce te ocolește și Șerban când vine cu varul?

— Habar n-am… Și, în definitiv, ce pungășii poate să facă acest Șerban? La cantitate nu poate să facă nicio șurubărie. Nu poate să păcălească uzina. Sunt trei reprezentanţi la cântar.

— Ce pungășii fac, eu nu pricep, dar de făcut fac ceva. Te-a trimis vreodată să recepţionezi figuri de nisip?

— Nu.

— Nici pe mine nu mă trimite. Și aici fac pungășii… Și cu fierul vechi la fel… Știi cât costă un kilogram de fier vechi?

— Nu.

— 0,40 lei.

— Și ce-i cu asta?

— Ai răbdare… Dacă fierul este dezmembrat, șarjabil…

— Adică cum?

— Dacă fierul este tăiat de mandatar la dimensiuni care să poată intra în cuptor, uzina mai plăteşte pentru fiecare kilogram de fier vechi un leu pe deasupra… și intră în vagon douăzeci de mii de kilograme. Iacă douăzeci de mii de lei dintr-un condei… În medie, uzina primește șaptezeci-optzeci vagoane de fier vechi pe zi… Închipuiește-ţi două zeci de mii de lei la vagon… E puţină sfârâială;

— Ce sfârâială, nu înţeleg?

— Lasă că știu eu că te faci că nu înţelegi…Dar le înţelegi dumneata pe toate. Să nu-ţi închipui că, dacă nu sunt și eu bucureștean ca dumneata, sunt fraier… Atunci ce tot cauţi pe la rampa de fier vechi? Numai eu te-am văzut de câteva ori pe acolo.

— Nici nu știu unde e rampa de fier vechi.

— Tovarășe Tudor, zău, chiar așa părere urâtă ai despre mine? N-ai niciun pic de încredere?

— Ba am.

— Și nu știi unde e rampa de descărcat fier vechi? Nu e chiar în spatele terenului de fotbal? Nu te-am văzut eu acolo? Și alaltăieri m-a certat Schwartz, antrenorul, din cauza dumitale. În loc să-mi văd de antrenament, mă uitam la dumneata peste gard. Te-ai urcat pe tampon, te-ai uitat în vagon, ai coborât pe urmă și ţi-ai notat ceva în carnet.

— I-ai spus lui Popa că m-ai văzut acolo?

— Cum o să-i spun?!…

— Popa pe unde e acum? Nu știi? întreb eu.

— Cred că e pe la poartă… Așteaptă să vină Șerban cu varul.

— Vrei să te duci până la rampa de descărcat fier „vechi?

— Mă duc. Dar de ce?

— Cauţi un vagon… Ia niște procese-verbale la tine și caută unul care e trecut ca dezmembrat șarjabil și în fond e șpan ori șarjabil… îl chemi la telefon. Spune-i să vină foarte urgent acolo, ca să pot rămâne eu să recepţionez varul lui Șerban. Vreau să văd. Sunt curios să știu ce combinaţii face acest Șerban.

— Nu e rea de loc ideea…

Fotbalistul a acceptat.

După o jumătate de oră a sunat telefonul.

— Alo… tu ești? Ai găsit? Câte? Trei vagoane… Unde ești? Bine, îl trimit. Îi spun că te-ai uitat așa, întâmplător, în vagoane… Ai grijă să nu prindă firul. Am plecat să-l caut pe șef.

Șeful tocmai intra în ghereta cântarului. Era și chiorul de la magazie, și Șerban. Cărăușii așteptau pe afară. Scoteau traistele de ovăz de pe capul cailor.

— Tovarășe Popa, mergeţi urgent până la rampa de descărcat fier vechi.

A tresărit.

— Dar ce s-a întâmplat? Și a prins imediat altă culoare.

— E Tătaru acolo, nu știu ce bucluc e cu niște vagoane cu fier vechi care sunt trecute șarjabile și ele sunt…

— Tătaru e acolo?… Și spune că sunt…

— Nu știu, n-am înţeles prea bine. Trebuie să vă duceţi dumneavoastră.

— Ce bandiţi ! Lasă că-i aranjez eu… Ai grijă dumneata aici, la cântar, fii cu ochii în patru! Fii atent la cântar…

— Recepţia calitativă aţi făcut-o?

— Da. Am făcut-o. Îl privește pe Șerban cu complicitate, apoi iese mai mult alergând.

Chiorul de la magazie mă cheamă să mă uit la cântar.

— Nu ești dumneata acolo? mă fac eu că nu mă interesează și ies.

— A făcut recepţia calitativă tovarășul Popa, îmi spune Șerban, care se ţine după mine.

— Și eu nu pot s-o mai fac o dată?

— Ba puteţi… Am zis eu ceva? Faceţi recepţii cât vreţi. Nu mi-e teamă. Eu știu să-mi vând marfa. Var ca mine nu face nimeni.

Îi privesc nasul înroșit ca de beţiv, lăsat mult peste buză. Ochii mici, lucioși și vicleni, îi sunt ca de vulpe.

Prind bine, cu amândouă mâinile, scândura sprijinită de loitrele căruţei și o ridic. Varul se rostogolește la picioarele lui Șerban, care a prins culoarea varului și el. S-a albit. Nasul parcă s-a lăsat mai mult pe buze. A început să-i tremure și buzele. Mă aplec. Ridic de jos o piatră. Mai mult de trei sferturi din căruţă, piatră de gârlă.

— Ce-i asta, nea Șerbane?

Strig la chior să oprească, să nu mai cântărească.

Iese și el afară. Schimbă niște priviri cu Șerban, apoi se uită și el la piatră. Cărăușii nu știu ce să mai facă. Parcă sunt într-o cușcă. Scot scândura de la a șaptea căruţă: la fel. Puţin var deasupra, restul piatră. Mă duc la Șerban.

— Cu câte căruţe ai venit?

— Șaisprezece.

— În care ai var?

— În toate.

— Ăsta e var?

— Da… Așa mi-a spus de la oţelărie tovarășul Curtea, să-l fac mai nears.

— Dar asta e piatră… întoarce căruţele și scoate-le afară. Vii numai cu var. Pietrele astea le lași aici.

Șerban a tăcut ca un pește. Chiorul a venit lângă mine.

— Tovarășe Tudor… o să răspunzi… Rămâne oţelăria fără var și o să dai de dracu'.

— Vezi-ţi de treaba dumitale.

— Să nu spui că nu ţi-am spus, tovarășe Tudor.

Eu nu-mi iau nicio răspundere. Și azi dimineaţă a venit inginerul Fătu de la oţelărie și ne-a făcut gălăgie că nu le dăm var.

— Păi, daţi-le var !

— Atunci de ce îi trimiţi înapoi cu varul? Dacă vin după var, eu îi trimit la dumneata.

— Să-i trimiţi aici, să vadă ce fel de var am respins. Și am plecat spre birou.

Când am intrat în birou, șeful nu venise. Nici fotbalistul. Am făcut bine ce am făcut? Deci, pentru asta Șerban a vrut să mă mituiască. Vând piatră de qârlă uzinei cu câţiva lei kilogramul. Ce să fac? Sunt bandiţi! Pornesc spre comitetul de partid. Tovarășul Mureșan e într-o ședinţă. Nu pot să vorbesc astăzi cu el. Colac peste pupăză, chiar a doua zi, fotbalistul a fost transferat pe un alt ștat de salariu, la o secţie cu foc continuu, unde va putea primi primă de producţie, și salariu bun. Eu am fost sancţionat cu tăierea primei trimestriale și mi s-a interzis să mai recepţionez altceva decât minereu. Toate astea mi s-au comunicat printr-o adresă care suna astfel:

„Direcţia administrativă către Tudor Niculae, referent la control și recepţie. În urma referatului șefului biroului de control calitativ, prin prezenta vi se atrage atenţia că din cauza dvs., producţia de oţel, în ziua de 13 martie, a fost periclitată din lipsă de var. Aţi respins cantităţile necesare producţiei, fără a consulta oţelăria. Pentru aceasta vi s-a tăiat prima pe trimestrul în curs și vi se atrage atenţia că nu mai aveţi voie să recepţionaţi decât materiale din compartimentul care vi s-a repartizat".

După ce am primit adresa, am stat de vorbă cu șeful, cu Popa.

— Tovarășe Popa, dumneavoastră știţi de hârtia asta?

A evitat să mă privească.

— Ce hârtie?

Îi vâr sub nas adresa.

— Aa!…

O citește. Se face că nu știe.

— Nu, nu admit… Știi, am fost chemat la direcţiune. N-am avut var la oţelărie. Le-am cerut să mă pedepsească pe mine… că nu am fost vigilent… O să punem noi la punct controlul ăsta… Da' nu trebuia să respingi varul, știi, trebuia să mă chemi pe mine, să văd și eu.

— Dar dumneavoastră l-aţi văzut. Eu întâmplător am descoperit că e numai piatră de gârlă…

— Așa e când ai prea multă încredere în oameni …Eu îl credeam cinstit pe Șerban. Pe banditu' ăsta…

— Dumneavoastră i-aţi crezut cinstiţi și pe mandatării fierului vechi.

S-a schimbat la faţă. A prins culoarea peretelui.

— Tovarășe Tudor, chestia cu tăierea primei nu o admit. Eu m-aș duce la direcţie să le spun să revoce, dar dumneata știi cum este cu birocraţia… Nu fi supărat, pentru că eu sunt cel vinovat și nu dumneata. Am să-ţi dau prima mea.

— Nu, n-am nevoie de prima dumitale.

ÎN HOLUL COMITETULUI DE PARTID

Urc scările comitetului de partid. Textul adresei primite de la direcţia administrativă îmi stăruie și acum în cap. De ce să fiu sancţionat? Popa e un bandit. Îi venim noi de hac. Dar, munca asta, în orice caz, nu este pentru mine. Am o meserie! Sunt lăcătuș.

Acolo, în atelier, pot da un randament… Ce o să zică tovarășul Mureșan? Ești laș? Dezertezi? Nu, în acest post nu mai pot lucra. „Vi se atrage atenţia că nu mai aveţi voie să recepţionaţi decât materiale din compartimentul care vi s-a repartizat". Adresa asta este semnată de directorul administrativ. El știe ce s-a întâmplat? Nu știe. Atunci? De ce să fiu sancţionat? De ce se ia după referatele acestui bandit? Și cum de mai e ţinut un astfel de excroc într-un post ca acesta? Am să-i spun tovarășului Mureșan acum toată povestea cu varul și fierul vechi.

În hol e și Tarzan. Mai e și Viorica. Stă pe un scaun. Cârja și bastonul îi sunt rezemate de spătarul scaunului. M-a văzut.

— Bună ziua, Viorica.

— Bună ziua, Tudore, ce faci?

— Mulţumesc, bine. Am puţină treabă cu tovarășul Mureșan.

Mă duc apoi lângă Tarzan.

— Ce cauţi aici, Tarzane? mă interesez eu.

— Păi mi-a spus secretarul organizaţiei UTM că trebuie să merg la Reșiţa, la o școală de maiștri. Îşi bat joc de mine. Zice secretarul că vrea să mă facă maistru furnalist… Au început să facă măsurători pentru mecanizarea furnalelor… Mi-au cerut și o autobiografie. N-am scris mai nimic. Ce era să scriu? Ce viaţă am eu? Am golănit, am fost un derbedeu… Am scris acolo… Chiar așa că am fost derbedeu.

De ce să mint? în ședinţă m-au ridicat în slavă, că eu așa și pe dincolo… Vrajă. Eu am muncit la furnal cum am putut. Am tras tare… Ai, bre, nea Tudore, ce o să mă întrebe tovarășul Mureșan?

— O să te întrebe dacă nu cumva vrei să te faci de râs la școală acolo. O să te întrebe dacă vrei să devii intelectual. O să fie greu acolo, Tarzane !

Tarzan râde.

— Muncă mai a dracului ca a ghiftarilor nu este, bre! D-aia și partidul s-a gândit să o mecanizeze. Prima zi, a doua zi de lucru la furnal pentru mine a fost un chin, îmi venea să dezertez… O muncă mai grea ca asta nu poate „egzista”.

— O să ai mult de lucru, Tarzane. O să ai nopţi de nesomn. O să trebuiască să tocești. Un maistru trebuie să cunoască multe…

— Iar te iei de mine?

În ușă a apărut tovarășul Mureșan, a condus pe cineva până la ușă. Dă cu ochii de mine.

— Ce s-a întâmplat, tovarășe Tudor?

— Vreau să stau de vorbă cu dumneavoastră.

— … Hai, tovarășe Tudor. Tovarășă Viorica, pe dumneata te rog să mai aștepţi. Dar să nu te superi. Noi doi o să avem mai mult de discutat. O să trebuiască să ieșim puţin. O să mergem împreună până la sindicat… Nu te superi, tovarășă Viorica, așa e?

Tovarășe, fii bun și așteaptă, intru puţin la „agitaţie și propagandă”. Viu numaidecât. Intră în birou. Așteaptă-mă acolo.

— Vă aștept aici!

Mă duc lângă Viorica.

— Spune-mi, Viorica, cu ce gânduri pe aici? Nu cumva…

Viorica se joacă cu niște chei înșirate pe un șiret.

— Vin cu o rugăminte la comitetul de partid, la tovarășul Mureșan. Vreau să-l rog ceva… Vreau să-l rog să mă ajute, să-mi dea voie să înființăm aici un teatru de amatori… Îţi mulţumesc, Tudore… Pot, sunt sigură că aș reuși să regizez o piesă cu tinerii de aici. Am să organizez un concurs de actorie… Cred că tovarășul Mureșan o să mă ajute.

Tu ai primit scrisoare de la Tavi? I-am scris. Îi răspund la fiecare scrisoare. Îţi mulţumesc, Tudore. I-am scris tot. Și el m-a povăţuit să viu la tovarășul Mureșan.

Aud vocea tovarășului Mureșan.

— Hai înăuntru!

Mă ia de după umeri în birou. Nu știu cum să încep. Îi povestesc totul. Pe urmă scot din buzunar hârtia. Bucata de hârtie împăturită în patru. O desfac și i-o înmânez. Tovarășul Mureșan o citește.

— Și pe Tătaru, pe fotbalist, l-au mutat, mai îngân eu. De ce l-au mutat? Și pe mine de ce să mă sancţioneze?

Îmi dă hârtia înapoi.

— E bine, tovarășe Tudor. E bine!? Cum o să fie bine?! Și ce calm e! Credeam că o să înceapă să-i înjure.

— Nu te uita așa la mine, dacă am spus că e bine e bine. Asta înseamnă că ai început lupta. Tu trebuie să fii mai tare. Auzi, tovarășe Tudor? Noi trebuie să fim mai tari. Hârtia asta o lași aici… Tătaru mâine o să fie înapoi…

— Și cu bandiţii ce facem? Pe Popa ăsta îmi vine de multe ori să-l iau la pumni!

— Cum? Tovarășe Tudor!… Auoleo! Să-l iei la pumni? Asta nu-mi place.

— Păi, n-aţi văzut? E bandit, tovarășe Mureșan.

— Pentru bandiţi avem legi… La treabă, și să nu te mai aud vorbind așa… Ne-am înţeles? Noroc! Hârtia las-o aici. Noroc!

COSTUMUL

Știţi încotro am pornit acum? La croitorul Pali, să-mi scot hainele. Toţi banii câştigaţi i-am dat pe stofă, pe care am dat-o la Pali să-mi facă un costum.

Acum sunt gata. Zoica nici nu știe. M-a rugat să mergem astă-seară la reuniune… „O să dansez cu tine, numai cu tine. Să nu-ţi fie teamă să vii în salopetă. Îmi placi așa cum ești”. Așa mi-a spus.

Nu știe că am un costum nou. Nu mai am răbdare.

Când m-o vedea Zoica… în sufletul meu e o bucurie, o dorinţă atât de mare de viaţă astăzi! Acum, peste o jumătate de ceas, peste câteva minute, o să am un costum de haine. Un costum pe care o să-l îmbrac fără sfială. Fără teamă că mă va arăta cineva cu degetul spunând: „Costumul ăla nu-i făcut de el. L-a primit de pomană”.

— Bună ziua, domnule Pali… Gata?

— Marfa gata, bani așteaptă.

— Ăștia-s banii.

Număr banii, și cu ochii la haine. Sunt colo pe umerașul acela. Alea-s hainele mele? Ale mele?

Mă bucur ca un copil căruia i-au cumpărat părinţii haine noi. De. Ce vorbesc eu de bucuria copilului care se îmbracă în haine noi? Am cunoscut-o? Nu. Eu nu am avut niciodată haine noi. Tata îmi cumpăra haine purtate, întoarse pe dos, ori făcute din rămășiţe de stofă de la vechituri. Mi-aduc aminte că peste drum de casa noastră stătea Mircea, băiatul lui nea Petru Safta. Mircea era orb din naștere. I-a cumpărat taică-său odată haine noi. M-a strigat Mircea să-mi arate hainele. Să-mi arate șapca lui cu cozoroc de talpă, făcută la Bănică de pe calea Griviţei. Mă uitam la orb cum îşi pipăie hainele, pantalonii, șapca… îi ţin minte degetele alea lungi… Avea un deget strâmb. Îi căzuse o piatră pe el.

— Ţi-a făcut și ţie haine, Tudore? m-a întrebat el.

— Da! I-am minţit eu.

— Ia să văd. Și orbul, cu degetele alea ale lui, începu să mă pipăie. Începu cu pipăitul de la vârful pantofilor.

— Nu sunt noi. Pantofii au crăpături. Uite și un petic.

— Pantofii nu sunt noi, că n-a mai avut tata bani. Da’ o să-mi cumpere mai târziu

o pereche noi.

Pipăi pe urmă pantalonii.

— Ce, ăștia sunt pantaloni noi?

— Sunt noi, Mirceo!

— Ia să văd haina! zise orbul, și iar începu cu pipăitul. Cerceta cu degetele haina, gulerul de la cămașă, pieptul cămășii.

— Și cămașa e nouă?

— Și cămașa, Mirceo.

Mă credea. Acum a murit Mircea. Ce rău îmi pare! M-aș fi dus la el și i-aș fi spus:

— Mircea, atunci te-am minţit. Iartă-mă. Hainele alea nu erau noi… Astea sunt noi. Hai, și pipăie-le!

Da, Mircea, pe cuvântul meu de onoare că sunt noi.

Eu am cumpărat și stofa, și furniturile. Am bonurile acasă.

O să păstrez bonurile de plată toată viaţa. Pe bonuri e scrisă data cumpărării. Aprilie. 1948.

Mă trezesc din visare, întrebat de Pali.

— Vreţi să-l mai probaţi?

— Ce să probez?

— Costumul.

— Ah, da, costumul!

— Sunteţi distrat.

— Sunt foarte distrat, domnule Pali. Mai bine zis sunt foarte fericit.

Iau hainele pe mână și plec spre casă. Nu alerg. Merg încet, să mă vadă lumea, să afle toată Hunedoara că eu, Tudor Niculae, vin de la croitor cu un costum nou. Trece pe lângă mine Magda, șoferul.

A băgat de seamă că am un costum nou. Pipăie stofa la fel cum pipăia odată Mircea.

— Sa-l porţi sănătos, Tudore!

— Mulţumesc. Spun „mulţumesc” din tot sufletul.

— Cine ţi l-a lucrat?

— Pali.

— Lucrează bine Pali.

— Ţi-ai făcut vreun costum la el?

— Da. Anul trecut. Am și eu de scos un costum de la Beclenaș. Vreau să văd cum lucrează și ăsta, să știu pe viitor.

Am plecat încet spre casă, să îmbrac costumul.

Să ies pe stradă, apoi să fac o sută de ture pe Corso. Să nu rămână unul care să nu mă vadă. Pe urmă să mă duc să o iau pe Zoica la reuniune. Să dansez cu ea, să dansez, să dansez…

Intru în casă pe furiș, să nu mă vadă proprietăreasa. Așa intru mereu din noaptea aceea. Mi-e silă de ea. Evit să vorbesc cu ea. Scot o căldare de apă și umplu ligheanul. Mă bărbieresc, apoi mă spăl bine. Astăzi mă îmbrac de sus până jos în nou. Mă îmbrac pe îndelete…

În timpul bombardamentului, fabrica la care lucram a fost evacuată la Avrig. Lângă dormitorul nostru comun avea o cameră un inginer. Inginerul Tașcu. Mă uitam la el cum se îmbrăca în faţa oglinzii.

Așa mă îmbrac și eu. Așa… Ciorapii, pantofii, pantalonii. Nu, pantalonii la urmă. Întâi cămașa, cravata… așa se aranja și el. Cravata, gulerul, manșetele, așa… Acum pantalonii… Așa făcea Tașcu. Se întorcea jumătate la dreapta, se uita în oglindă… Așa mă uit și eu. Bun. Acum, jumătate la stânga… E în regulă. Pot îmbrăca și haina…

Oare nu mă minte oglinda asta? Nu mă minte? Cel din oglindă sunt eu. Eu sunt altul! Ce mult m-am schimbat ! Mă apropii de oglindă. Eu sunt. Mă uit bine. Inima îmi crește. Se umflă cum se umflă aluatul de cozonac. Bate tot mai repede. Se zbate ca o muscă prinsă între geamuri. Ce-ar fi să plesnească tocmai acum? „Să nu plesnești, inimă! Ești inimă de om întreg!”

Zoico, oameni buni, astăzi e cea mai frumoasă zi din viaţa mea! Nu îmi mai este rușine de mine. Bucuraţi-vă și voi cu mine. N-am numai un costum nou. Sunt și un om nou.

Astăzi, 16 aprilie 1948, e ziua mea ! Vă mulţumesc, oameni buni. Vă mulţumesc, comuniștilor. Aţi făcut din mine om. Om întreg.

Astăzi e ziua mea!

CUPRINS

În loc de prefaţă 3
Costumul malagamba 6
Hrana rece 20
Plapuma 27
Bibliotecarul: 36
Zoe 41
Reuniunea. 48
Ședinţa 54
Simfonia a V-a 60
Alt serviciu 68
Niște căruţe cu var 71
Proprietăreasa 80
Viorica 86
Sancţiunea 89
În holul comitetului de partid 93
Costumul 95